

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

En analyse av utskiftningskart og utskiftningsprotokoller i perioden 1821 til 1859

An analysis of land consolidation maps and land
consolidation protocols during the period from 1821
to 1859

Joar S. Løvland & Stian A. Torsdal
Master i Eiendom

Forord

Det er med glede og takknemlighet at vi presenterer vår masteroppgave. Denne oppgaven er avslutningen på vår 5.årige master i eiendom ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Vi ønsker å benytte anledningen til å takke alle som har bidratt.

Først og fremst vil vi takke hverandre. Sammen har vi jobbet hardt, og vi har støttet hverandre gjennom lange timer med lesing, skrivning og redigering. Uten hverandres innsats ville dette ikke vært mulig.

Vi vil rette en stor takk til veilederen vår, professor Per Kåre Sky. Han har bidratt med uunnværlig veiledning, råd og tilbakemeldinger. Ikke minst også for det forarbeidet han har gjort med å samle inn den avskriftsamlingen vi har brukt i denne oppgaven.

I denne sammenheng vil vi også takke Per Kåre Sky, Lars Kvestad og Børge Aadland for tilgangen til kartsamlingen og deres tidligere arbeid med temaet. Denne oppgaven ville ikke vært mulig uten.

Vi ønsker også å takke våre nærmeste venner og familie for deres støtte og motivasjon. Dere har vært vår støtte gjennom hele denne prosessen, og vi kan ikke takke dere nok for det.

Med disse ordene presenterer vi oppgaven vår, og håper den vil være til nytte og interesse for mange.

Ås, 14.05.23

Joar S. Løvland og Stian A. Torsdal

Sammendrag

Denne oppgaven er en analyse av utskiftningskart og utskiftningsprotokoller i perioden 1821 til 1859. Oppgaven tar sikte på å belyse et område av utskiftningshistorien som tidligere ikke er grundig studert. Hovedproblemstillingen er: *Hva kan vi finne ut om innholdet i utskiftninger i perioden 1821 til 1859, ved å analysere utskiftningsdokumenter fra perioden den første landsdekkende utskiftningsloven gjaldt?* Vi spesifiserer denne med tre underproblemstillinger:

- Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningskart i denne perioden?
- Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningsprotokoller i denne perioden?
- Hvordan viser bruken av 1821-loven seg i utskiftningsdokumenter?

Oppgaven er delt inn i 5 kapitler, innledning, teori, metode, resultater og drøfting. Sist i oppgaven ligger vedlegg til oppgaven. På grunn av stort omfang av vedlegg, er analyseskjemaene fra analysen lagt til som et separat vedlegg.

Datagrunnlaget består av en samling avskrifter fra tidsperioden, og en samling av utskiftningskart fra perioden. Vi har brukt en kombinasjon av kvalitativ dokumentanalyse og kvantitativ analyse. Innsamlingen av data involverte bruk av analyseskjemaer og analysetabeller, og brev til mulige informanter. Analyseringen har innebært en systematisk gjennomgang av nesten 200 dokumenter, og vi har samlet inn en stor mengde data.

I analysen og datainnsamlingen har prosessen vært interessant, men også utfordrende. Annerledes språk og varierende lesbarhet i dokumentene har vært hovedutfordringene.

Vi har samlet en stor mengde data fra utskiftningsdokumentene vi har studert. Dataene våre dekker et bredt utvalg av aspekter som er interessante å se på i historiske utskiftninger.

Abstract

This thesis is an analysis of land consolidation maps and land consolidation protocols from the period 1821 to 1859. The purpose of this thesis is to shed light on an area of land consolidation history that has not been thoroughly studied before. The main research question is: What can we discover about the content of land consolidations in the period 1821 to 1859 by analyzing land consolidation-documents from when the first nationwide land consolidation law was in effect? We specify this with three sub-questions.

- What details and content are common in land consolidation maps during this period?
- What details and content are common in land consolidation protocols during this period?
- How does the use of the 1821-law manifest in the land consolidation documents?

This thesis is divided into five chapters; introduction, theory, method, results and discussion. The appendices are located at the end of the thesis. Due to the extensive nature of the appendices, the analysis-forms from the analysis have been included as a separate appendix.

The data foundation consists of a collection of transcriptions from the time period and a collection of land consolidation maps from the period. We have utilized a combination of qualitative document analysis and quantitative analysis. The data collection involved the use of analysis forms and tables, as well as letters to potential informants. The analysis process has entailed a systematic review of nearly 200 documents, and we have gathered a large amount of data.

The analysis and data collection process has been both interesting and challenging. Different language usage and varying legibility in the documents have been the main challenges.

We have gathered a substantial amount of data from the land exchange documents we have studied. Our data covers a wide range of aspects that are interesting to examine in historical land exchanges.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Innholdsfortegnelse	4
1. Innledning	7
1.1 Oppgavens tema.....	7
1.2 Oppgavens formål.....	7
1.3 Oppgavens oppbygging.....	7
1.4 Problemstilling.....	8
1.5 Oppgavens datagrunnlag.....	9
2. Teori om utskiftningsloven og utskiftningskart	9
2.1 Utskiftningslovens bakgrunn.....	9
2.2 Hovedtrekk i utskiftningsloven.....	10
2.3 Utskiftninger.....	12
2.4 Lovverkets bestemmelser om kart, måling og kostnad.....	13
2.5 Kart og økonomi.....	14
2.6 Utforming av, og detaljer i kart.....	15
3. Metode	15
3.1 Kvalitativ dokumentanalyse og statistisk analyse.....	15
3.2 Validitet, reliabilitet og etiske hensyn.....	17
3.3 Analyseprosessen.....	18
3.3.1 Analyseskjema.....	18
3.3.2 Utforming av analyseskjema for avskrifter.....	19
3.3.3 Analyseskjema for utskiftningskart.....	24
3.4 Analysetabeller.....	28
3.4.1 Utforming av analysetabellene.....	28
3.4.2 Koding.....	28
3.5. Innsamling av empiri.....	29
3.5.1 Vår egen innsamling av kart.....	29
3.5.2 Analyseprosessens to hoveddeler.....	30
3.5.2.1 Del 1.....	30
3.5.2.2 Del 2.....	31
4. Resultater	31
4.1 Innledning.....	31
4.2 Avskrifter.....	32
4.2.1 Utskiftningstyper.....	32
4.2.2 Betegnelser.....	33
4.2.3 Eiendomsformer.....	35
4.2.4 Marktyper.....	37
4.2.5 Marktyper blant eiendomsformer.....	38
4.2.6 Måleenheter for lengde.....	40
4.2.7 Måling av areal.....	43
4.2.8 Yttergrenser, eiendomsgrenser og grensemerker.....	44

4.2.8.1	Himmelretninger og kompass.....	46
4.2.8.2	Grensemerker.....	46
4.2.8.3	Rydding og merking av grenser.....	48
4.2.9	Bruksretter og plikter.....	49
4.2.9.1	Plikter.....	50
4.2.10	Delingsgrunnlag.....	51
4.2.11	Beskrivelse av bygg.....	53
4.2.12	Bruk av utskiftningsloven.....	54
4.2.13	Håndtering av tvister og regelbrudd i utskiftningene.....	58
4.2.14	Materielle vurderinger i protokollene.....	59
4.2.15	Om referanser til kart og karttegnere i protokollene.....	60
4.2.15.1	Kart fra Nord-Østerdalen.....	60
4.2.15.2	Kart fra det sentrale Østlandet.....	61
4.2.15.3	Kart fra vestlandet.....	62
4.2.15.4	Kartinnsamling.....	62
4.2.16	Om generell struktur i protokoller.....	64
4.3	Kart.....	66
4.3.1	Betegnelser.....	66
4.3.2	Marktyper.....	66
4.3.3	Målestokk og måleenheter.....	67
4.3.3.1	Måleenheter.....	67
4.3.3.2	Målestokk og måleskala.....	68
4.3.3.3	Kartutsnitt og størrelse.....	71
4.3.3.4	Skala og orientering i forskjellige utsnitt.....	74
4.3.4	Illustrering av terreng og høyder.....	75
4.3.5	Farger og fargebruk.....	76
4.3.6	Kompass og orientering.....	80
4.3.7	Detaljer i kart.....	80
4.3.8	Størrelser på arealer i kartene.....	86
4.3.9	Informasjon som angis i tekst på kartene.....	87
4.4	Karttegnernes arbeid og metode.....	88
4.4.1	Hans Skjeggestad.....	88
4.4.2	Iver Iversen Tingstad.....	89
4.4.3	Hans Lemmich Juell.....	90
5.	Drøfting og avslutning.....	91
5.1	Oppsummering, utfordringer og konklusjon.....	91
5.1.1	Protokoller og innhold.....	92
5.1.1.1	Marktyper.....	92
5.1.1.2	Sakstyper.....	92
5.1.1.3	Betegnelser.....	93
5.1.1.4	Måling av areal og lengde.....	94
5.1.1.5	Eiendomsgrenser og yttergrenser.....	94
5.1.1.6	Himmelretninger og kompass.....	94
5.1.1.7	Bruksretter og plikter.....	94

5.1.1.8 Delingsgrunnlag.....	95
5.1.1.9 Tvister og regelbrudd.....	95
5.1.1.10 Bruk av utskiftningsloven.....	95
5.1.2 Konklusjon for protokoller og lovbruk.....	96
5.1.3 Kart og deres innhold.....	97
5.1.3.1 Betegnelser og Marktyper.....	97
5.1.3.2 Måleenheter, avstander, målestokk og skala.....	97
5.1.3.3 Utsnitt, terreng og høydekurver.....	98
5.1.3.4 Kompass og orientering.....	98
5.1.3.5 Farger og detaljer.....	98
5.1.3.6 Grensemerker.....	98
5.1.3.7 Tekst i kart.....	98
5.1.3.8 Karttegnere.....	99
5.1.4 Konklusjon for innhold i kart.....	99
5.2 Metodebruk og utfordringer.....	100
5.2.1 Prøvestørrelse for kart og avskrifter.....	100
5.2.2 Generelle utfordringer.....	100
5.2.3 Å identifisere detaljer i kartene.....	101
5.2.4 Kart og størrelser.....	101
5.2.5 Endring i bruk av analyseskjemaet.....	102
5.2.6 Innføring av nye punkter i analyseskjemaet underveis.....	102
5.2.7 Verdien av å analysere lange dokumenter.....	103
5.2.8 Muligheten for feil.....	103
5.3 Avsluttende refleksjoner.....	104
5.4 Referanseliste.....	105
6. Vedlegg.....	107

1. Innledning

1.1 Oppgavens tema

I denne oppgaven vil vi analysere utskiftninger gjennomført i perioden 1821 til 1859. Noen systematisk studie som dette er ikke utført tidligere. Vi har valgt dette temaet fordi vi er interesserte i å se på jordskifte fra et historisk perspektiv. Dette er et interessant og relevant tema. Utskiftninger fra denne perioden er grunnlaget for mange grenser som fortsatt er reelle i dag, og kartene fra denne perioden har flere ganger vært brukt som bevis i saker for lagmannsrettene og Høyesterett (Kvestad et al., 2022, s 219).

1.2 Oppgavens formål

I denne oppgaven håper vi å bidra til å belyse et område av utskifningshistorien som vi ikke vet så mye om enda, men som likevel kan ha stor relevans i dag. Vi håper å kunne skape et grunnlag for økt forståelse av dokumenter fra denne perioden, og forhåpentligvis gjøre fremtidige undersøkelser enklere.

1.3 Oppgavens oppbygging

Oppgaven er delt i fem kapitler. I det første kapitlet innledes oppgavens tema og formål. Problemstillingen med underproblemstillinger blir presentert, og til sist blir datagrunnlag og tidligere forskning lagt frem.

I kapittel to tar vi for oss teoridelen av oppgaven. Teorien som er tatt med i denne delen er nødvendig for å få en forståelse av senere drøftinger og resultatet av oppgaven.

Metode er den neste delen og omtales i kapittel tre. Her går vi gjennom hvilke metoder vi har brukt i oppgaven, samtidig som vi gjennomgår fremgangsmåtene vi har hatt gjennom de forskjellige prosessene.

I kapittel fire viser vi resultatene av analysen, her presenterer vi statistikk og funn vi har gjort ut ifra analysen.

Siste kapittelet i oppgaven er drøfting, dette er kapittel fem. I dette kapittelet drøfter vi resultater og utfordringer vi har støtt på gjennom prosessen. Vi oppsummerer resultatene og kommer med konklusjoner knyttet til problemstillingene. I denne delen kommer også våre egne meninger og erfaringer etter prosessen frem.

Sist i oppgaven ligger flere vedlegg. Totalt har oppgaven ni vedlegg. Syv vedlegg er med i dette dokumentet. To vedlegg (vedlegg 8 og vedlegg 9)¹ er så omfattende at de ligger i et separat dokument.

1.4 Problemstilling

Masteroppgaven er en analyse av utskiftingskart fra perioden 1821 til 1859. Vi har en hovedproblemstilling med tre underproblemstillinger.

Hovedproblemstilling:

Vår hovedproblemstilling lyder som følger:

- Hva kan vi finne ut om innholdet i utskiftninger i perioden 1821 til 1859, ved å analysere utskiftningsdokumenter fra perioden den første landsdekkende utskiftningsloven gjaldt?

“Lov 17 august 1821 ang. Jords og Skovs Udskiftning af Fælleskab”, gjaldt fra 1821 til 1859. Utskiftningsloven er en normativ kilde som kan fortelle oss mye om hvordan utskiftninger i denne perioden var ment å foregå. For å finne ut av hvordan utskiftninger faktisk foregikk, er det interessant å undersøke og analysere empiriske kilder som utskiftningsprotokoller og utskiftingskart. Nettopp slike dokumenter utgjør derfor det empiriske grunnlaget for undersøkelsen. Et slikt datagrunnlag gir oss informasjon om fortiden basert på faktiske hendelser.

“Lov 17 august 1821 ang. Jords og Skovs Udskiftning af Fælleskab” er viktig for oppgaven vår. Vi kommer til å referere til den som “utskiftningsloven” eller “1821-loven” videre i oppgaven. Lovteksten vi har benyttet for denne oppgaven er en utgave utarbeidet av S. Tveiten (1958). Vi fant mange forskjellige

¹ Vedleggene 8 og 9 inneholder utfyllte analyseskjemaer.

utskiftningsdokumenter i avskriftene vi analyserte, vi bruker begrepet “utskiftningsprotokoll” eller bare “protokoll” som en samlebetegnelse for dem.

Underproblemstillinger:

1. Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningskart i denne perioden?

Vi vil se på hvordan grenser er beskrevet og merket, og hva slags typer av landskap som er skiftet i utskiftningskartene. Videre vil vi se på hvordan oppmåling og orientering er gjort i kartene, herunder bruk av kompass, måleenheter og valg av målestokk. Vi ønsker å finne ut hvilke detaljer som er med i kartene og håper at dette kan fortelle oss noe om hva som ble fokusert på når det ble avholdt utskiftninger i denne perioden.

2. Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningsprotokoller i denne perioden?

Vi vil se på hva slags eiendommer og marktyper som blir skiftet, hva som brukes som delingsgrunnlag for deling, hvordan eiendomsgrenser og yttergrenser beskrives og merkes, og hva slags bruksretter og plikter som blir til i utskiftningene. Vi håper og å få se referanser til kart og oppmåling, for å finne ut mer om hvordan kart ble brukt i avskriftene.

3. Hvordan viser bruken av 1821-loven seg i utskiftningsdokumenter?

Vi håper å finne ut mer om hvordan partene i sakene og de som har administrert sakene har brukt loven. Vi ønsker å se hvordan dette kommer frem i utskiftningene og i hvilken grad det blir vist til bestemmelser fra utskiftningsloven i dokumentene.

1.5 Oppgavens datagrunnlag

Vi har fra vår veileder, professor Per Kåre Sky, fått en stor samling av avskrifter fra tidsperioden. Dette er en samling avskrifter som i hovedsak inneholder utskiftninger. Avskriftene i denne samlingen kommer fra Digitalarkivet. Kartsamlingen har vi også fått tilgang til via vår veileder. Denne kartsamlingen (Sky, P.K., Kvestad, L. og Aadland, B. (2023). Utskiftningsloven 1821 – Ulike perspektiver), sammen med avskriftene utgjør datagrunnlaget i denne oppgaven.

2. Teori om utskiftningsloven og utskiftningskart

2.1 Utskiftningslovens bakgrunn

I 1821 fikk Norge sin første særskilte utskiftningslov for hele landet (Sky, 2022, s 25). Loven ble kalt "Lov 17 august 1821 ang. Jords og Skovs Udskiftning af Fælleskab". Loven ga, som navnet tilsier, hjemmel for å holde utskifting i både Jordeiendommer og skogeiendommer. Både der det var sameie og der det var teigblanding.

Jordskifte og utskifting var på ingen måte noe nytt fenomen i Norge. Før utskiftningsloven i 1821 var regler om jordskifte å finne i Norske Lov av 1687 (Borgedal, 1959, s 155).

Før dette var det bestemmelser om oppløsning av fellesskap i Magnus lagabøters landslov, som igjen var videreført fra Gulatingsloven og Frostatingsloven (Juvkam, 1917, s 41).

Ideen om en utskiftningslov for Norge kom i andre halvdel av 1700-tallet da Norge var i union med Danmark. Innen Norge skiltes fra Danmark i 1814 var et utkast til en lov mer eller mindre ferdigstilt. Et lovutkast ble fremlagt i 1811, men ble aldri godkjent (Juvkam, 1917, s 56).

Mye av grunnen til at ingen utskiftningslov kom ut av dette var at Kongen og regjeringen var mer opptatt med storpolitiske forhold i Europa på den tiden, da hovedsakelig napoleonskrigene (Borgedal, 1959, s 151).

Å få en utskiftningslov var en prioritet for Stortinget i de tidlige årene etter 1814. Tanken om at sameie og fellesskap i eiendom var skadelig og en generell ulempe var godt etablert innen da. I årene mellom 1815 og 1821 ble flere, minst seks, forslag til utskiftningslov fremlagt for Stortinget (Borgedal 1959, s 154).

Utskiftningsloven som til slutt kom i 1821 var et resultat av en lang og komplisert prosess. Lovkomiteen var svært travel og hadde mange lover å utarbeide på denne tiden (Borgedal, 1959, s 155). Norge hadde nettopp vært gjennom en unionsoppløsning, og den nye norske staten hadde lite penger å unnvære. Dette

gjenspeiles i hvordan utskiftningsloven legger opp til at utskiftninger skal gjennomføres så billig som mulig.

2.2 Hovedtrekk i utskiftningsloven

Mye av formålet med loven var å få slutt på sameie og fellesskap i eiendom. Sameie ble sett på som problematisk og hemmende for samfunnsutvikling og fremgang (Sevatdal, 2017, s 175). Denne holdningen til sameie og fellesskap finner vi spor av i avskriftene vi har analysert i denne oppgaven.

“samt endelig for engang at faae hævet de u-beregnelig skadelige Følger som sameie og Fælleskab medføre”²

Det var ønsket fra lovgiveren sin side at utskiftninger skulle bli holdt. Loven bruker flere virkemidler for å oppfordre til utskiftning. Eksempelvis tilrettelegger § 4 for utskifting ved å gi mulighet for både leilending og jordeier å kreve utskiftning på eiendommen de henholdsvis leide eller eide. I tillegg til tilrettelegging ble det også gitt en bestemmelse om straffeskatt. Denne kunne pålegges gårdeiere som ikke utskiftet gårdene sine. Selv om denne bestemmelsen om straffeskatt ikke ble tatt i bruk (Sevatdal, 2017, s 178), sender den et tydelig signal om at staten virkelig ville at gårdene skulle skiftes. Straffeskatten mistet sin betydning i 1836 fordi skatten som skulle økes, landskatten, ble opphevet (Borgedal, 1959, S 159-160).

Det var en viktig prinsipiell tanke om at utskiftingene burde kunne gjennomføres enkelt og billig, både for stat og bønder (Sevatdal, 2017, s 176). Dette kan vi og se ut fra lovens innhold. Loven designer et system som har 3 instanser, dette ser vi i lovens §§ 7 og 8. Det blir imidlertid ikke opprettet noe eget organ for å håndtere utskiftingene. Det blir heller ikke satt noe krav om utdanning til de som skal utføre utskiftingene, ideen var at bøndene skulle få til dette på egen hånd (Bjerkås, 1998, s 180).

Istedenfor lener man seg på allerede-eksisterende institusjoner for å håndtere utskiftningsakene, spesielt i de situasjoner der partene ikke ordner det dette seg

² Sitat fra avskrift 25, side 1

imellom i minnelighet. Loven legger i hovedsak opp til minnelige utskiftninger, der bøndene ordner utskiftningene seg imellom.

Om man ikke kommer frem til en minnelig ordning er neste ledd "Forligelses-Commissionen", som var en forløper til dagens forliksråd (Sevatdal, 2017, s 176). Forlikskommisjonene ble opprettet i 1797 og skulle håndtere enklere saker før de havnet i det ordinære rettssystemet. Forlikskommisjonen avgjorde ofte uenigheter som omhandlet eiendomsforhold (Langnes, 2011, s 131).

Ble ikke saken løst her heller, ble den i siste instans behandlet av retten. Denne retten bestod av 5 menn. Disse skulle være sorenskriveren, samt 4 lagrettsmenn som ble utnevnt av fogden. Begrepet "extraret" er ofte brukt om disse rettene i protokollene, fordi rettsmøtene foregikk på gårdene der utskiftningene foregikk.

Det skiller altså mellom tre forskjellige sakstyper, minnelige saker, saker av forlikskommisjonen, og saker i retten.

Yttergrensene til skifteområdet skulle gjennomgås og merkes før selve utskiftningen tok sted, jf. utskiftningens paragraf 10. De få utskiftningskartene som er kjent fra perioden har yttergrenser, (Kvestad et al., 2022, s 199) Men siden utskiftningene generelt er dårlig dokumentert, vet vi likevel ikke om dette alltid ble gjort.

Utskiftningens § 11 forklarer hva som skal være delingsgrunnlaget i delingen. Utskiftning av sameie skulle foregå etter skyld. Skifte av teigblanding skulle derimot foregå som et makebytte. Dersom man ga fra seg noe sted, skulle man få tilsvarende igjen. Dette skapte et tapsvern ved utskiftninger av teigblanding.

2.3 Utskiftninger

Siden det ikke ble opprettet noe eget organ til å styre, overse og dokumentere, ble oppgaven å dokumentere lagt på partene selv i de minnelige utskiftningene.

I de minnelige utskiftningene var det meningen at et dokument som beskrev de nye eiendommene skulle skrives jf. utskiftningsloven § 7. Dette dokumentet skulle tinglyses, men dette ble ikke alltid gjort (Sevatdal, 2017, S178). Dokumentasjon i

form av kart over skifteområdet var ikke påkrevd. Forskjellige forretningstyper fra perioden, som omfatter utskifting, kan gå under mange forskjellige betegnelser. Betegnelsen alene kan ikke alltid fortelle hva innholdet i dokumentet kommer til å være (Sky, 2023, s 9). Utskiftninglovens § 9 omhandler kart, og sier at dersom en part ønsker kart, må han selv ta kostnaden. Det er ikke noe krav om at kart skal lages.

Opprettelsen av det skriftlige dokumentet var derimot et krav. Dokumentet måtte inneholde de nye teiger og eiendommers beliggenhet, grenser og eventuelle servitutter på dem. Grensebeskrivelsen vil være en essensiell del av et utskiftningsdokument. Likevel er gjerne grensebeskrivelser i utskiftninger fra denne perioden upresise (Sky, 2022, s 8). Utskiftninger som innebar beneficert eiendom, måtte bli godkjent av det offentlige. Dette var det hovedamtet som gjorde når det var nødvendig. Hovedamtene, eller stiftsamt, var administrative regioner som inneholdt flere underamt. Underamtene tilsvarer dagens fylker (Lokalhistoriewiki, 2023).

“Apporberes Aggershuus Stiftsdirection d. 30te Junii 1826. Paa Directionens Vegne M. Sigvart”³

1821-loven ga hjemmel for å skifte teigblanding, dette var nytt. Tidligere lovhjemmel som omhandlet utskifting, var kun beregnet på sameie. Tross denne nye hjemmelen var utskifting av sameie likevel det vanligste i denne perioden (Sky, 2022, s 22). Det er antatt at det ikke er utført mange utskiftninger av innmark etter 1821-loven. (Langnes, 2011, s 127)

2.4 Lovverkets bestemmelser om kart, måling og kostnad

Det er 1821-lovens § 9 som omhandler kart. Det finnes ingen form for retningslinjer for hvordan kart skal utformes eller hva de skal inneholde i denne paragrafen. Dette gjør at det blir ekstra interessant å se på hvordan de få utskiftningskartene vi har fra denne perioden faktisk ble utformet.

³ Sitat fra avskrift 12, side 4. Apporbeing av utskiftningen.

Juvkam gjengir i "Træk av utskiftningsvæsenets historie" (1917) et lovutkast utarbeidet rundt 1808, som kanskje er det som ble fremlagt for kongen i 1811. Punkt 11 i dette utkastet omhandler hvordan oppmåling bør foregå.

Vi ser her likhetstrekk mellom den norske loven og det danske utkastet i form av at det skal gjennomføres oppmåling dersom en eller flere parter ønsker det og er villige til å betale for det. Men dersom ingen ønsker det, er det ikke noen form for krav eller plikt til oppmåling og kart.

Videre standardiserer det danske lovutkastet i samme punkt en måleenhet som skal brukes, nemlig et mål (maal), som skal være 2500 kvadratalen. Dette skiller seg igjen fra den norske 1821-loven, hvor ingen form for måleenhet er nevnt eller definert i det hele tatt.

2.5 Kart og økonomi

Lovutkastet fra dansketiden drøfter kartenes prising, i motsetning til det norske. Det spesifiserer at landmålingskonduktøren burde oppgi prisanslag på forhånd.

Konduktører var profesjonelle, yrkesutøvende karttegnere. Ofte, men ikke alltid, hadde de militær utdanning (Kvestad et al., 2022, s 207). Dette ser vi igjen ved at konduktørene ofte bruker militære titler som løytnant eller premierløytnant i sine signaturer. De fleste utskiftningene hvor det er laget kart, er administrert av en konduktør som da også har tegnet kartet.

I utgangspunktet var det et pristak på 2 % av eiendommens verdi som var grensen på kartkostnaden i lovutkastet. Med mindre noen ønsker å betale hva oppmåling måtte koste utover dette. Den norske 1821-lovens § 9 har ingen konkrete detaljer rundt kostnader og prising av kart, bortsett fra at det bestemmes at ingen kan tvinges til å betale for det.

Når det kommer til kart og oppmåling, inneholder altså Utskiftningsloven av 1821 færre og mindre detaljerte regler enn lovutkastet fra 1808. Det er sannsynlig at dette har bakgrunn i Stortingets ønske om at utskiftninger skulle bli så billige som mulig. Kart brakte en kostnad til utskiftningene, og siden kart ikke ble sett på som strengt

tatt nødvendig, var det nok enkelt å droppe disse for å senke kostnadene. Lav kostnad var viktig for å bidra til at flere utskiftninger skulle finne sted.

Om det var tanken å gjøre det hele så billig som mulig, var det nok ikke en fullstendig suksess. Lovutkastet fra 1808 inneholdt pristak på 2 % av eiendommens verdi for oppmåling, og tilsvarende 2 % på selve utskiftningen. Slik at den totale kostnaden aldri skulle bli høyere enn 4 % av eiendommens verdi (Juvkam, 1917, s 68). Noe tilsvarende bestemmelse om pristak er ikke å finne i 1821-loven.

Utskiftningene som ble gjennomført hadde ofte høyere kostnad enn den begrensingen på 2 % av eiendomsverdien som var satt i 1808-lovutkastet (Borgedal, 1959, s.157). Det er naturligvis ingen garanti for at utskiftningene ville klart å holde seg innenfor rammene etter den danske loven dersom den hadde blitt vedtatt. Utskiftningene som ble holdt etter 1821-loven var nok likevel ikke så billige som man håpet at de skulle bli.

2.6 Utforming av, og detaljer i kart

Vår beste kilde til hvilke detaljer som er vanlige i kartene, og hvordan de er utformet, kommer fra tidligere undersøkelser av kartene fra Kvestad, Sky og Aadland. Ut fra deres undersøkelser vet vi at kartene fra denne perioden er svært forskjellige. Ting som kartets målestokk og orientering varierer fra kart til kart, og hvorvidt detaljer som bygninger og veier finnes i kartene avhenger gjerne om det er kart over inn- eller utmarksområder. Selv om kart fra denne perioden sjelden er orientert mot nord, er det vanlig at nordpil er benyttet for å angi himmelretningene. Grensemerker er ikke vanlig i utskiftningskartene fra denne perioden, og finnes kun i noen få kart. (Kvestad et al., 2022, s 114-219).

3. Metode

3.1 Kvalitativ dokumentanalyse og statistisk analyse

I denne oppgaven skal vi gå gjennom og analysere nesten 200 dokumenter. 75% er avskrifter av utskiftningsprotokoller og 25% er utskiftningskart. Denne oppgaven vil i stor grad være en statistisk analyse. Vi ønsker å samle en stor mengde data fra

dokumentene vi har og deretter beskrive og visualisere dataene. Dette vil gi oss mulighet for å se trender og tendenser i utskiftingsdokumentene. Vi får også muligheten til å sammenligne temaer og se dem i sammenheng med hverandre.

I denne delen av oppgaven skal vi beskrive vår metode for å gå gjennom og samle informasjon fra dokumentene. Vi vil forklare hva vi ser etter og hvordan vi kategoriserer og organiserer informasjonen vi samler inn.

Dokumentanalyse

Vi så på dokumentanalyse på bakgrunn av flere faktorer. Denne analysen blir et verktøy for å finne svar i flere ulike kilder. En dokumentanalyse er en analyse der man går gjennom en rekke dokumenter for å finne svar på emnet man har valgt å undersøke.

I boken "Hvordan gjennomføre undersøkelser?, Innføring i samfunnsvitenskapelig metode" (Jacobsen, 2005) trekker Jacobsen frem tre situasjoner hvor dokumentanalyser egner seg, og de situasjonene er: 1. Når det er umulig å samle inn primærdata. 2. Når vi ønsker å få tak i hvordan andre har fortolket en viss situasjon eller hendelse. 3. Når vi ønsker å få tak i hva mennesker faktisk har sagt eller gjort. Situasjon nummer tre beskriver akkurat det vi er ute etter. Vi ønsker å finne ut av hva som faktisk ble gjort ved utskiftninger etter den første utskiftningsloven.

Når vi fant ut at det var dokumentanalyse vi skulle skrive, måtte vi finne ut av om vi skulle skrive kvalitativ eller kvantitativ analyse.

Vi så først på muligheten for at det var kvalitativ analyse som passet til vår oppgave. Som Grønmo skriver i sin bok om samfunnsvitenskapelige metoder (Grønmo, 2004) skal kvalitative analyser handle om at forskeren tolker meningsinnholdet i det som blir skrevet. Han skriver også at "Kvalitativ innholdsanalyse bygger på systematisk gjennomgang av dokumenter med sikte på kategorisering av innholdet og registrering av data som er relevante for problemstillingen på det aktuelle studiet".

Deretter så vi mulighetene ved å bruke kvantitativ metode og skjønnte at vi kunne bruke dette i vår oppgave. Kvantitative analyser av dokumenter blir brukt til for

eksempel å telle en egenskap ved dokumenter (Andersen, 2020). Vi har brukt kvantitativ analyse til å registrere egenskaper både ved utskiftningsprotokollene og utskiftningskartene.

Vi fant ut at det er store fordeler ved å bruke både kvalitative og kvantitative metoder, fordi de ofte utfyller hverandre. Det kan derfor være lurt å bruke begge metodene i samme forskning (Harboe, 2006, s.31-37). Dette følte vi ble den beste løsningen for vår oppgave. Vi har derfor gjort en kvalitativ gjennomgang av dokumentene, men også brukt kvantitativ metode i statistikkdelen.

En av situasjonene der man bruker dokumentanalyse er når man ønsker å få tak i hva mennesker faktisk har sagt eller gjort (Jacobsen, 2005). Dette virket hensiktsmessig for vår studie. Vi mener at det beste for vår oppgave er en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ dokumentanalyse.

3.2 Validitet, reliabilitet og etiske hensyn

Personvern og etiske hensyn

Det er ingen store etiske utfordringer eller særlige personvern hensyn knyttet til denne oppgaven. Alle utskiftningsprotokollene vi har brukt er offentlige og tilgjengelig for alle. Ingen sensitiv personinformasjon blir behandlet som del av denne oppgaven. Det vi sier om karttegnere i denne oppgaven anser vi for kun å være historisk informasjon, uten relevans for personvern hensyn.

Vi prøvde å få kontakt med rundt 60 husstander som vi trodde at potensielt kunne ha et gammelt kart fra gårder det hadde vært en utskiftning på tidligere. Her måtte vi ta hensyn til at vi ikke spredde noe personlig informasjon i brevene vi sendte ut. Samtidig er informasjonen og empirien vi har jobbet med er ca. 200 år gammel og offentlig tilgjengelig. Vi kom da heller ikke her i konflikt med personvernshensyn.

Validitet

Validitet er en betegnelse som kan sammenliknes med gyldighet. Begrepet brukes til å vurdere i hvilken grad man ut fra resultatene av et forsøk eller en studie kan trekke gyldige slutninger om det man har satt seg som formål å undersøke.

Validiteten representerer sannheten i funnene (Silverman, 2014, s. 83).

Validiteten i denne oppgaven er god så lenge vi kan stole på at det som ble skrevet ned for ca. 200 år siden er det som faktisk skjedde og at alt som skjedde er med i protokollene.

I denne analysen arbeider vi med avskrifter av protokollene. Avskriftene er laget for at det skal være mulig å lese protokollene for personer uten særskilt kompetanse til å lese gammel skrift. Dette er i svært stor grad av tilfellene gjort av statsarkivene, det gjør at validiteten til avskriftene også er stor.

Reliabilitet

Reliabilitet brukes om konsistens eller stabilitet i målinger. Reliabilitet bør foreligge i alle målinger som har teoretisk eller praktisk interesse, akkurat som i oppgaven vår. Når man driver med forskning er det viktig å ha et bevisst forhold til faktorer som kan påvirke kvaliteten i et forskningsopplegg. Ved å vurdere hvordan valgt metode er egnet til å svare på forskningsspørsmålet kan en forebygge feil under gjennomføringen. Vi har vurdert vår metode og føler at den er god for det vi er ute etter med denne forskningsprosessen.

I tillegg kan det å kartlegge potensielle feilkilder og beskrive disse i seg selv styrke kvaliteten i forskningsopplegget (Silverman, 2014, s. 83). Det vil alltid være muligheter for at analysen kan ha feil i seg, da det er flere variabler som kan forårsake dette.

Vi har et stort omfang av dokumenter i datagrunnlaget vårt. Dette er en styrke for oppgavens reliabilitet, og vi forventer at dette store datagrunnlaget vil sikre god reliabilitet i resultatene.

3.3 Analyseprosessen

3.3.1 Analyseskjema

Vi har brukt analyseskjema for å analysere både protokollene og kart. Vi har satt opp to forskjellige skjemaer. Disse skjemaene er sentrale for vår oppgave. Vi satte opp et analyseskjema for utskiftningsprotokollene og et annet skjema for analysen av utskiftingskartene. Vi skal i dette delkapittelet forklare hvordan vi laget skjemaene og hvordan vi brukte de forskjellige.

Vi begynte å lage hvert analyseskjema ved å sette opp punkter som vi tenkte kunne være interessante å se på ved de forskjellige analysene. Vi satte opp analyseskjemaet som en tabell med to kolonner. Venstre kolonne inneholder punkter og temaer vi regnet med å finne informasjon om i dokumentene, i høyre kolonne fylte vi inn notater om det vi fant. Malene for begge analyseskjemaene er lagt ved som vedlegg⁴.

Skjemaene ble noe forandret gjennom prosessen og det har blitt lagt til noen flere punkter gjennom analyseprosessen. Bakgrunnen for at skjemaene har blitt endret underveis er fordi vi oppdaget flere interessante temaer når vi kom i gang med analyseringen. Vi fant flere interessante punkter å studere som vi ikke hadde sett for oss i starten. Det er som nevnt lite forskning på disse dokumentene og vi visste på forhånd ikke eksakt hva som ble lagt vekt på i protokollene og kartene på den tiden.

3.3.2 Utforming av analyseskjema for avskrifter

Det første analyseskjemaet er skjemaet for analysering av utskiftningsprotokollene. Dette ble utformet med innspill fra veileder og hans kollegaer. Her kom deres tidligere erfaring med utskiftningsprotokoller, samt erfaring med problemstillinger i og etter jordskiftesaker til veldig god hjelp.

Malen til analyseskjemaet til protokollene ligger som vedlegg nr. 5. Skjemaet begynner med noen overordnede punkter for å få en god oversikt over hvilken protokoll vi analyserte og hvor den kommer fra. Det første punktet er for et nummersystem vi brukte for å organisere avskriftene. Hver avskrift fikk et eget nummer. Disse numrene bruker vi for å referere til spesifikke avskrifter videre gjennom oppgaven.

Deretter kommer punktene sted og årstall, disse punktene er også for å få en oversikt over hvor vi har protokoller fra og for å bekrefte at de er innenfor tidsperioden vi er interessert i. Det neste punktet er "eksakt betegnelse på forretningen". Dette punktet handler om hvilken betegnelse som ble benyttet av de

⁴ Vedlegg 5 og 6

forskjellige forretningene. Her noterer vi også hva slags sakstype utskiftningen er. Vi skiller mellom minnelig, forlikskommisjonen og retten som forskjellige sakstyper.

Deretter har vi en rekke punkter som vi tenkte kunne være interessant å enten notere om, lage statistikk på og sammenligne. Noen punkter har kun som formål å samle informasjon, mens andre i tillegg hjelper oss til å forstå innholdet i det vi leser.

Følgende punkter er brukt i analyseskjemaet:

- Eksakt betegnelse på forretningen (Sakstype)

Her noterte vi betegnelsen som ble brukt på dokumentet, dersom det er oppgitt en tydelig betegnelse. Her noterte vi også hva slags sakstype utskiftningen så ut til å være.

- Deling av sameie, teigblanding eller begge deler.

På dette punktet så vi etter hva slags eiendomsform som ble delt. Vi skiller mellom sameie og teigblanding. At det forekommer et bytte eller en deling av eiendom har vært et kriterium vi har hatt for å klassifisere et dokument som en utskiftning.

- Innmark, skog eller begge, evt. annet

Her så vi på hvilken marktype (innmark eller utmark) som ble delt. Dette er for å se om det er utmark som skog og vidder, eller om det er innmark som jorder, åker, eng eller tun.

- Referanse til kartkonduktør el. (profesjonell aktør)

Her noterte vi eventuelle profesjonelle aktører som administrerte utskiftningen. Formålet her var hovedsakelig å få en oversikt over hvem som hadde tegnet eventuelle kart som er nevnt i protokollen.

- Referanse til kart

Her noterte vi dersom vi fant spor som tilsier at det var tegnet kart i forbindelse med utskiftningen. Dette trenger vi både fordi vi ønsket å prøve å finne kart, men også for å sjekke om vi allerede hadde kartet. Om en utskiftning hadde kart ble også en mulig faktor for sammenligning senere i prosessen.

- Avstandsmål (måleenhet)

Her noterte vi eventuelle måleenheter, dersom det ble nevnt noen avstandsmål i dokumentene. Vi forventet å få se forskjellige måleenheter bli brukt i denne tidsperioden, og ønsker å få oversikt over disse. Det var interessant å se om vi kunne finne mønstre eller trender som henger sammen med hvordan de forskjellige måleenhetene ble brukt.

- Areal på skifteområdet

Her noterte vi arealet på skifteområdet dersom dette var oppgitt. Dette er interessant fordi det kan fortelle oss noe om hvor utbredt arealmålinger var, og forhåpentligvis noe om hvordan arealmålinger foregikk. Vi håpet også dette kunne fortelle oss noe om hvor store områder det var vanlig å skifte i denne perioden.

- Måleenhet for areal

Her noterte vi eventuelle måleenheter, dersom det ble nevnt noen arealmål i dokumentene, også for areal forventet vi å se flere forskjellige måleenheter i bruk. Vi ønsket å få oversikt over disse.

- Beskrivelse av grenselinje

Her så vi etter en hvordan eiendomsgrensene ble beskrevet i dokumentene. Vi ønsket å finne ut mer om hvordan grensene ble beskrevet og dokumentert i denne tidsperioden. Vi antok at grensebeskrivelser ville variere mye i omfang og nøyaktighet, noe som gjorde dette til et interessant tema.

- Betegnelse på grensemerker

Her noterte vi hvilke typer av grensemerker som ble brukt. Dette håpet vi kunne gi oss en oversikt over hvordan grenser vanligvis ble markert i forbindelse med utskiftninger i denne perioden.

- Referanse til yttergrense

Her noterte vi hvorvidt yttergrensene til skifteområdet var beskrevet i protokollen eller ikke. Avklaring av yttergrensene var noe som skulle gjøres i utskiftninger etter §10 i 1821-loven, og vi ønsket å finne ut i hvor stor grad dette ble gjort.

- Beskrivelse av bruksretter (for eksempel: vei-, kvern-, vann-, beiterett)

Under beskrivelse av bruksretter var vi ute etter å registrere de forskjellige bruksrettene som kunne være nevnt i protokollene. Dette var for å kartlegge hvilke forskjellige bruksretter som var vanlige på denne tiden. Vi ville fokusere på nye bruksretter som var kommet som resultat av utskiftningen, og ikke de som eventuelt var der før.

- Pålagte plikter som gjerdehold, grøfting/drenering

Her noterte vi eventuelle plikter som en eller flere parter blir pålagt som del av utskiftningen. På samme måte som i “beskrivelse av bruksretter” var vi også her i “pålagte plikter” interessert i å vite om de pålagte plikter som var kommet som resultat av utskiftningene.

- Delingsgrunnlag (skyld/bonitet/delenøkler)

Deretter så vi etter hvilket delingsgrunnlag som ligger til grunn for utskiftningen. Det kunne være flere forskjellige måter å dele på, for eksempel ved skyld, delenøkler eller bonitet.

- Materielle vurderinger

Under punktet “materielle vurderinger” så vi på om det var nevnt at det ble gjort noen materielle vurderinger i forbindelse med skiftet. Dette kunne for eksempel være verdivurderinger av skog og mark, om det var god eller dårlig bonitet eller vekstkår i skogen, eller vurderinger av hva som var god eller dårlig dyrkbar jord. Vi noterte også her om det var satt bestemt tidspunkt for når eiendom skulle overtas.

- Beskrivelse og/eller deling av bygg

Beskrivelse eller deling av bygg er interessant når det er skifte som omfavner gårdstun. Her var vi interessert i å vite hva som skjer med byggene og hvem som skulle bli de nye eierne, eller hvem som skulle bli eiere. Her kunne det også være tilfeller at bygg må flyttes. Byggene som deles måtte være beskrevet i utskiftningen

for at vi skulle notere dem her.

- Rydding/merking av grenser til fastsatt tid

Her så vi etter om partene hadde bestemt at det skulle markeres og ryddes grenser til en fastsatt tid. Dette kunne for eksempel være at i den nye grensen skal det være ryddet en trase og den skal være merket innen 1. juni 1825. Vi bruker begrepet grenseryddefrist om dette.

- Lovhjemler i teksten inkl. referanse til 1821-loven

Under punktet om "Lovhjemler i teksten inkl. referanse til 1821-loven" så vi etter referanser til 1821-loven i protokollene. Vi ønsket å finne ut av hvordan loven eventuelt ble referert til i protokollene og hvor vanlig dette var.

- Bestemmelser ved lovbrudd/regelbrudd

Her så vi etter om det ble laget bestemmelser om straff for de som ikke respekterer den nye eiendomsstrukturen og eiendomsrettene som kom til som følge av utskiftningen. Dette kunne for eksempel være at en nabo skulle hugget tømmer på noen andre sin eiendom. Da så vi etter noen bestemmelser som tilsa hvilken straff de fikk for denne overtredelsen.

- Tvister/ uenigheter

Hvis det var noen tvister eller uenigheter mellom partene i forbindelse med utskiftningen så registrerte vi det ved dette punktet. Dette, for å registrere om det var uenigheter og tvister og for å se hvordan partene i så fall hadde håndtert dette.

- Opplysninger om saksgang

Her noterte vi dersom det kom fram interessante opplysninger om hvordan saksgangen i utskiftningen hadde vært.

- Oppbygging/ struktur

Her noterte vi hvordan hver av sakene var bygget opp, for å se om det var noen like trekk i oppbygningene fra utskiftning til utskiftning. Dette punktet ville også være nyttig for oss selv for å øke vår egen forståelse av dokumentene.

- Oppmålingsmetode

Her noterte vi informasjon om hvordan eventuell oppmåling ser ut til å ha foregått.

- Annet

Dette er et punkt hvor vi noterte interessante eller uforventede ting i utskiftningene som vi føler er viktige å få nevnt, men som ikke passer inn i andre punkt. Det var ikke alle dokumentene det ble skrevet noe i dette punktet.

- Lenke til protokollen i Digitalarkivet

Til slutt i analyseskjemaet har vi nettløken til hver avskrift, slik at hver av protokollene er enkle å finne igjen.

3.3.3 Analyseskjema for utskiftningskart

Vi lagde også et analyseskjema til analysen av kartene, malen til denne ligger som vedlegg 6. Den ble laget ut fra samme grunnprinsipp som den forrige malen, men med egne analysepunkter for kartene.

Dette skjemaet begynner også med noen rent administrative punkter. De første punktene er kartnummer, årstall og sted. Disse første punktene er igjen for å sette kartene i et system og få oversikt over hvor kartene er fra og om de er innenfor vår tidsperiode. Nummersystemet på disse kartene er videreført fra samlingen de kommer fra.

I dette analyseskjemaet har vil følgende punkter:

- Betegnelse/kartnavn

Her noterte vi hva slags betegnelse som ble brukt på kartet.

- Karttegner med evt. bakgrunn/profesjon

Her noterte vi hvem som har laget kartene. Karttegnerne har som regel signert kartene med navn og eventuell tittel. Dette vil gi oss informasjonen vi ser etter i dette punktet. Det å vite Karttegner med evt. bakgrunn/profesjon er svært interessant. Hvis vi har flere kart fra samme tegner, kan vi se nærmere på individuelle karttegnere for

å se hvordan de utarbeidet sine kart. Karttegners bakgrunn eller profesjon kan kanskje fortelle oss noe om hvem disse karttegnerne var.

- Marktype

Her noterte vi om kartet viser innmark eller utmark. Marktype kan noen ganger være vanskelig å tyde ut fra kartene, men kunne kanskje fortelle oss noe om hvor det ble gjort utskiftninger.

- Høydekurver

Her noterte vi om kartet hadde høydekurver eller lignende for å vise terreng og høyder. Dette anser vi som en viktig detalj i kartene. Vi har derimot ikke satt krav om at det skal være ekvidistanse og sammenhengende høydekurver i kartene for at det skulle telles som høydekurver i kartet.

- Ekvidistanse

Her noterte vi hva ekvidistansen mellom de eventuelle høydekurvene i forrige punkt var. Vi håpet dette kunne fortelle oss noe om hvor detaljnivået og nøyaktigheten for høydemålinger lå i disse kartene.

- Kompassretninger

Her noterte vi om kartet har nordpil eller annen metode for å angi himmelretninger/kompassretninger. Dette er et enkelt ja/nei punkt.

- Målestokk i Brøk

Her noterte vi om kartet angir hvilken målestokk det er tegnet i. Vi spesifiserer at målestokk er angitt som brøk for å unngå forvirring med vist målestokk i neste punkt.

- Måleskala (vist målestokk)

Her så vi på om kartet hadde en påtegnet måleskala. Slik at man enkelt kan se på og vurdere avstander i kartet uten andre hjelpemidler.

- Måleenhet

Her så vi på hva slags måleenhet som ble benyttet i kartet. Dette var ikke standardisert, og vi forventet at flere måleenheter skulle bli brukt.

- Avstander i Kart

Her noterte vi om det var oppgitt hvor lange linjer i selve kartutsnittet var. Vi var spesielt interesserte i å finne ut om det var vanlig å oppgi hvor langt eiendomsgrensene strakk seg.

- Oppgitte arealer

Her så vi etter om det var oppgitt noe i kartene om hvor store de individuelle teigene var i areal.

- Eiendomsgrenser

Eiendomsgrenser er vesentlig når man skal lage et utskiftningskart, og er absolutt nødvendig. Dette punktet ble brukt dersom det dukket opp noe spesielt med grensene som fremsto interessant for oss.

- Grensemerker i kart

Her noterte vi hvordan grensemerkene er blitt markert i kart. Hva slags symboler som ble brukt av de forskjellige tegnerene, og for de forskjellige typene av grensemerker.

- Størrelse på kartområde

Vi forsøkte å regne ut hvor stort areal som ble kartlagt i de forskjellige kartene. Vi ville finne ut hvor stort det kartlagte området var i mål for hvert kart. Vi håpet dette kunne fortelle oss noe om hvor store områder det var vanlig å skifte i denne perioden. Vi benyttet måleskalaene i kartene for å finne grunnlaget for å gjøre disse beregningene.

- Infrastruktur

Her noterte vi om infrastrukturen i det aktuelle området er tegnet inn i kartet. Dette punktet skulle dekke infrastruktur som veier, stier, bruer og lignende.

- Tegnforklaring

Her noterte vi om kartet hadde tegnforklaring for detaljer i kartet, og hvilke detaljer den i så fall forklarer. Tegnforklaring er et viktig element i et kart og vi var interessert i å se hva de inneholdt i kart fra denne perioden.

- Bygninger

Her noterte vi om det var tegnet bygninger i kartet eller ikke. Videre noterte vi om det var oppgitt hva de forskjellige bygningene var til, eller om det var andre elementer som kunne brukes til å identifisere forskjellige typer bygg.

- Gjerder

Her så vi etter om det var gjerder tegnet inn i kartet. Dette er interessant med tanke på at man kan se om grensene går langs gjerder. Det er også interessant å se hva som er gjerdet inn i forhold til hvordan skiftet ble delt. Gjerder er også et element vi håpet kunne hjelpe oss med å identifisere hva slags marktype som ble kartlagt.

- Fargebruk

Her så vi etter om det ble brukt farger i kartet, og i så fall hvordan og hva de er brukt til. Fargebruk i kart kan gi stor effekt og forståelse. Farger i kart kan brukes til veldig mye forskjellig, både dekorative og praktiske formål.

- Parters andeler/delenøkkel

Her noterte vi dersom partenes delingsgrunnlag var angitt i kartet på noe vis. Dette regnet vi med kunne gjøres på mange forskjellige måter. Vi tenkte at det ville være et element som kunne hjelpe å gjøre kartene mer uavhengige av protokollene.

- Kartutsnitt

Kartutsnitt punktet skulle dekke om utskiftningskartet hadde ett eller flere kartutsnitt på samme kartblad. Det kan være flere utsnitt, altså flere områder som er delt i samme utskiftning.

- Annet

Annet punktet var et samlepunkt for eventuelle andre interessante eller overraskende ting som vi fant i kartene. Ting som er viktige å få nevnt, men ikke passer i et annet punkt.

3.4 Analysetabeller

Vi lagde også to analysetabeller. En for kartene og en for protokollene. Disse tabellene har flere formål. Tabellene hjalp oss å organisere informasjonen vi samlet inn, slik at vi fikk bedre oversikt. Tabellene var også nødvendige når vi skulle føre statistikk av dataene vi samlet inn, og sette opp diagrammer for å visualisere og formidle dataene.

3.4.1 Utforming av analysetabellene

Analysetabellene ble laget i Excel, og samsvarer med de respektive analyseskjemaene for kart og protokoller. Ikke alle punktene fra skjemaene er inkludert i tabellene, men kun de punktene vi ønsket å lage statistikker av. Informasjonen i skjemaene som da kun var for vår egen forståelses del, ble ikke inkludert i tabellene. Vi utformet et tallsystem med egne tabeller for hver av kolonnene. Hver kolonne i tabellene tilhører et punkt i skjemaene. På denne måten fikk vi god kontroll på hva tallene betyr i hver kolonne.

3.4.2 Koding

Analyseskjemaene er vårt redskap både for å kode data fra dokumentene, men også for å ta notater underveis. De forskjellige punktene i analyseskjemaene⁵ representerer elementer i teksten som skal kodes. Vi fant data i dokumentene og fylte inn i det relevante punktet i skjemaet.

Her er utfyllingen av skjemaene preget av hva som er kvantitative data, og hva som er kvalitative data. Punkter hvor vi samler kvantitative data er ofte bare fylt inn med et enkelt Ja/Nei-svar, med mindre det var spesielle detaljer som var interessante å skrive ned. Punkter i skjemaene hvor vi har samlet inn kvalitative data⁶ er fylt ut med tekst og notater.

⁵ Vedlegg 5 og 6

⁶ Som struktur og grensebeskrivelse

3.5. Innsamling av empiri

3.5.1 Vår egen innsamling av kart

Kartene vi har analysert har vi i stor grad fått tilgang til gjennom vår veileder og hans forskningskollegaer. Flere av kartene er funnet i statsarkiv og ved hjelp av jordskifterettene.

Vi har gjort forsøk på å finne flere kart i privat eie. Det gjorde vi ved å sende brev til boligene på de gårdene hvor vi har utskiftninger med kart. Vi fant, underveis i analyseprosessen, referanser til flere kart som ikke var i kartsamlingen vi fikk. Utskiftningen som det har blitt laget kart til, oppgir gjerne informasjon om hvilke gårder som er med i utskiftningen. Disse stedsnavnene finnes ofte fortsatt. Noen har endret seg litt over tid, men i all hovedsak er de de samme. Var ikke gårdene direkte nevnt, kunne man se på etternavnene til partene som var med i utskiftningene. Her kunne man ofte finne gårdsnavn på gårder som var med i skiftet. Stedsnavn på bekker, tjern, eller andre landemerker kunne også være oppgitt.

Deretter var neste skritt å finne ut hvor disse stedene er i dag. Dette var til tider utfordrende, spesielt dersom gårdsnavnet hadde endret seg. Dersom vi fant gårdene vi lette etter måtte vi identifisere hvilket av bolighusene som tilhørte gården. Det kan gjerne være en stor mengde bolighus på et område nå, selv om det kanskje bare var et par for 200 år siden. Vi måtte identifisere hvilken bolig som sannsynligvis var den som hørte til gården fra gammelt av, og finne adressene dit. Vår strategi her var at det var bedre å sende brev til ett hus for mye enn ett for lite.

Deretter skrev vi individuelle brev for hver gård, hvor vi har forklart hvem vi er, og hvorfor vi kontakter dem. Vi forklarte hva vi ser etter, og hvor informasjonen vi har kommer fra. Vi forteller litt om utskiftningen som har foregått på gården deres, og spør om de har eller vet noe om kartet. Vi forteller at vi håper de vet noe om kartet, og blir takknemlig for all tilbakemelding. Vi inkluderte kontaktinformasjonen vår i brevet, slik at eventuelle kart-eiere som ønsket det, kunne kontakte oss. Vi har forsøkt å skrive brevene på en forklarende, informativ og tillitsskapende måte, i håp om at vi vil høre tilbake fra noen av mottakerne.

3.5.2 Analyseprosessens to hoveddeler

Overordnet kan vi dele analysen inn i to deler. Den ene er analyse av avskrifter, og den andre er analyse av kart.

3.5.2.1 Del 1

Analyse av utskiftningsprotokoller

Analysen av utskiftningsprotokollene foregikk ved at vi leste gjennom hvert dokument i samlingen, og fylte ut et analyseskjema for hvert dokument. Vi filtrerte ut dokumenter som viste seg å ikke være utskiftninger⁷. Analysen av protokollene har vært den mest tidkrevende delen av prosessen. Analyseskjemaenes innhold har variert mellom ja/nei punkter hvor vi kun samlet kvantitative data, og notater hvor vi samler kvalitative data. Analyseskjemaene for protokoller ligger som separat vedlegg⁸.

Registrering av data fra analysen i tabellen for utskiftningsprotokoller

Vi fylte ut tabellen umiddelbart for hver avskrift etter hvert som vi ble ferdige med dem. Dataene vi fikk fra analyseringen av protokollene ble registrert i kolonnene i tabellen ved hjelp av tallkoder for hvert tema. Disse tallkodene satte vi opp i egne tabeller. Hver kolonne tilsvarer et punkt i skjemaene, og representerer et tema vi ønsker å se hvor vanlig var. Det var også kolonner med mer administrativ informasjon som sted og årstall. Dette var nyttig for å sortere og filtrere informasjonen i tabellen. Vi fargekoder utskiftningene grønne i tabellen dersom de har kartreferanse, og røde dersom de ikke skal inkluderes i utvalget. Ikke alle punktene i skjemaene har en kolonne i tabellen. Rent kvalitative punkter/temaer som struktur og grensebeskrivelse er ikke i tabellen. Analysetabell og kodetabell for protokoller ligger i vedlegg 1 og 2.

⁷ Eksempelvis avskrifter 2, 3, 5, 6

⁸ Vedlegg 8

3.5.2.2 Del 2

Analyse av kart

Overordnet har vi analysert kartene på samme måte som avskriftene. Vi har et analyseskjema for hvert kart. Vi gikk gjennom kartet punkt for punkt, fylte ut analyseskjemaet og deretter tabellen. Systemet vi har brukt er i store trekk likt for avskrifter og kart, men innholdet vi ser etter er forskjellig. Analyseskjemaene for kart ligger som separat vedlegg⁹.

Registrering av data fra analysen i tabellen for kart

Informasjonen om kartene ble registrert i tabellen på samme måte som for avskriftene. Hver kolonne tilhører et punkt i skjemaet, og informasjonen registreres ved hjelp av et kodesystem. Slik har vi informasjonen tilgjengelig på en måte som var enkel å lage statistikker fra, som kunne filtreres etter forskjellige temaer og hvor vi kan finne spesifikk informasjon mye raskere enn om vi måtte slå opp i skjemaene. Analysetabell og kodetabell for kart finnes i vedlegg 3 og 4.

4. Resultater

4.1 Innledning

Totalt har vi gjennomgått 144 avskrifter og 46 kart i analysen. Samlingen på 144 avskrifter er redusert til et utvalg på 119 avskrifter. Dette er fordi noen av avskriftene i samlingen viste seg å ikke være utskiftninger, noen var duplikater av andre avskrifter og noen var ikke innenfor tidsperioden. Disse ble derfor ekskludert fra utvalget.

Avskrift 41 er den eneste avskriften som er ekskludert av en annen grunn enn de nevnt ovenfor. Den viser til en lov, "*Loven om Utskiftningsvæset af 1821*", som vi ikke kjenner til og har klart å finne ut av. Vi er ikke kjent med at dette er en betegnelse som har blitt brukt om utskiftningsloven, og den passer åpenbart ikke til

⁹ Vedlegg 9

noen av de andre lovene fra 1821 som kanskje kunne være relevante¹⁰. Vi har derfor ekskludert den fra utvalget etter veileders anbefaling.

Av de 46 kartene er åtte av dem konseptkart tegnet av Hans Lemmich Juell. Disse kartene er ikke med i alle statistikkene som presenteres her. De er omtalt i de statistikkene det gjelder. Ikke alle statistikker inneholder hele prøvestørrelsen, fordi noen av punktene vi har sett på er ukjente for noen av dokumentene.

Samlingen med kart vi har brukt i denne analysen er i seg selv et utvalg fra en større kartsamling, hvor noen kart har blitt fjernet fordi de ikke var utskiftningskart. Vi ønsket ikke å endre det allerede eksisterende nummersystemet på kartene vi har lånt, og derfor er det noen hull i nummerrekken.

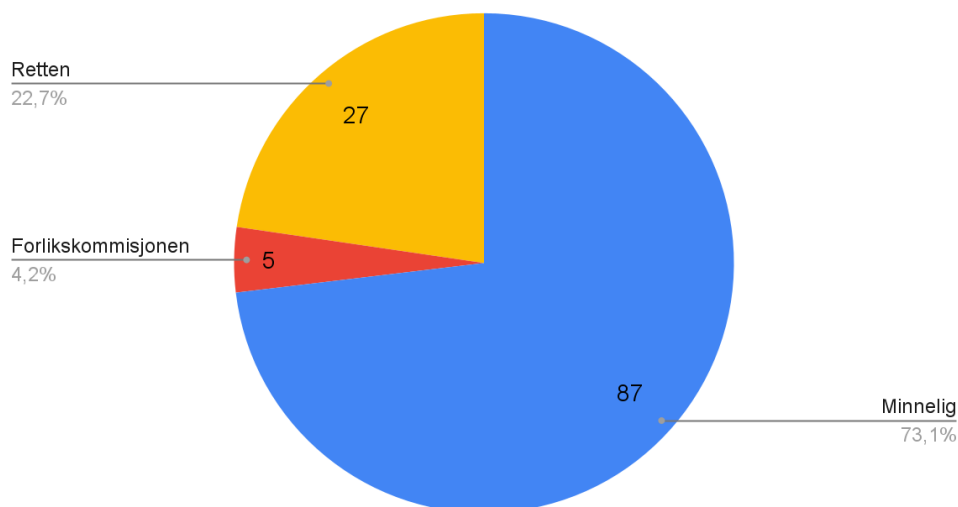
4.2 Avskrifter

4.2.1 Utskiftningstyper

Vi deler utskiftningene inn i tre hovedtyper basert på hvordan de er blitt utført; Minnelig mellom partene, av forlikskommisjonen, eller i retten. Vår definisjon av minnelig i diagrammet under er alle utskiftningene som ikke er utført av forlikskommisjonen eller retten. Dette betyr at utskiftninger gjennomført ved voldgift, er regnet som minnelige i vår statistikk.

¹⁰ Lov angaaende det beneficerede Gods, Lov om det matriculeringen

Sakstyper

Figur 1. Diagrammet viser fordelingen mellom de tre forskjellige sakstypene.

Vi ser at de fleste utskiftningene er utført i minnelighet. Nesten tre fjerdedeler, 73,1%, av alle utskiftningene i samlingen er utført minnelig mellom partene, uten at noen høyere instans har vært involvert. Dette stemmer overens med det vi forventet, da det er kjent at minnelig utskiftning var det desidert vanligste i denne perioden (Sevatdal, 2017, s 178).

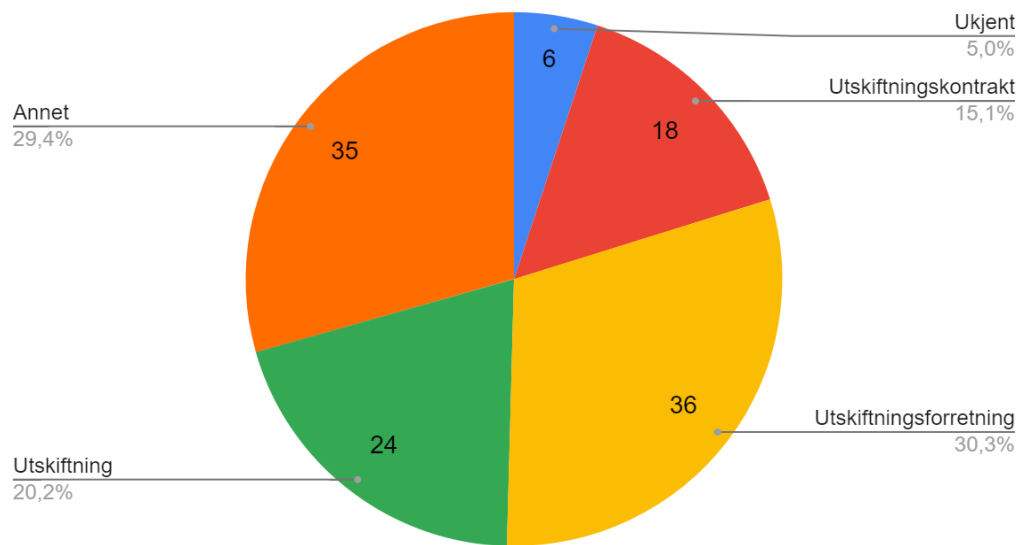
Det som er mer overraskende for oss, er at det er svært få utskiftninger fra forlikskommissjonen. Kun 5 avskrifter er utskiftninger utført av forlikskommissjonen. Utskiftninger utført av retten utgjør nesten en fjerdedel, 22,7 %, som er en langt høyere prosentandel enn fra forlikskommissjonen, kun 4,2%. Den lave andelen saker fra forlikskommissjonen er videre omtalt i drøftingen.

4.2.2 Betegnelser

Det er enormt stor variasjon i hva slags betegnelser som brukes om utskiftningene. Vi har sett at totalt 18 forskjellige betegnelser brukes om de 119 utskiftningene i vårt utvalg, men i varierende grad. Noen betegnelser er ofte i bruk, mens andre er mindre frekvente.

I hovedsak kan vi si at det er tre forskjellige benevnelser som er de mest vanlige. Utskiftning, utskiftningsforretning, og utskiftningskontrakt er de klart hyppigst brukte betegnelse. Totalt 78 av utskiftningene, 65,6 %, bruker en av disse betegnelse.

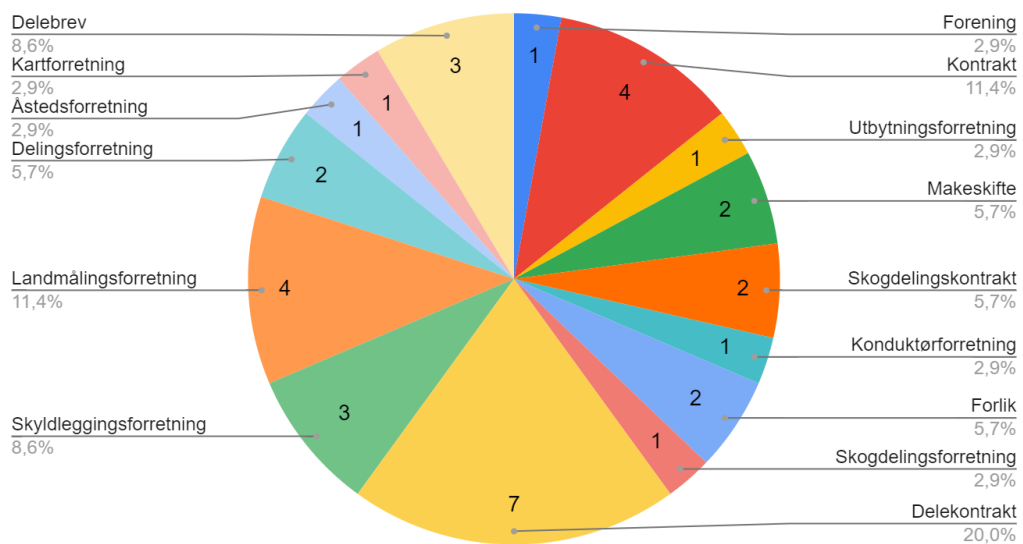
Betegnelser

Figur 2. Diagrammet viser hvordan utskiftingene fordeler seg blant hovedgruppene av betegnelser.

De resterende 41 utskiftingene bruker en av 15 andre betegnelser eller mangler noen tydelig betegnelse. Her er det stor variasjon i betegnelse og mange dukker kun opp 1 eller 2 ganger i utvalget. Tabellen under viser fordelingen blant de øvrige betegnelse.

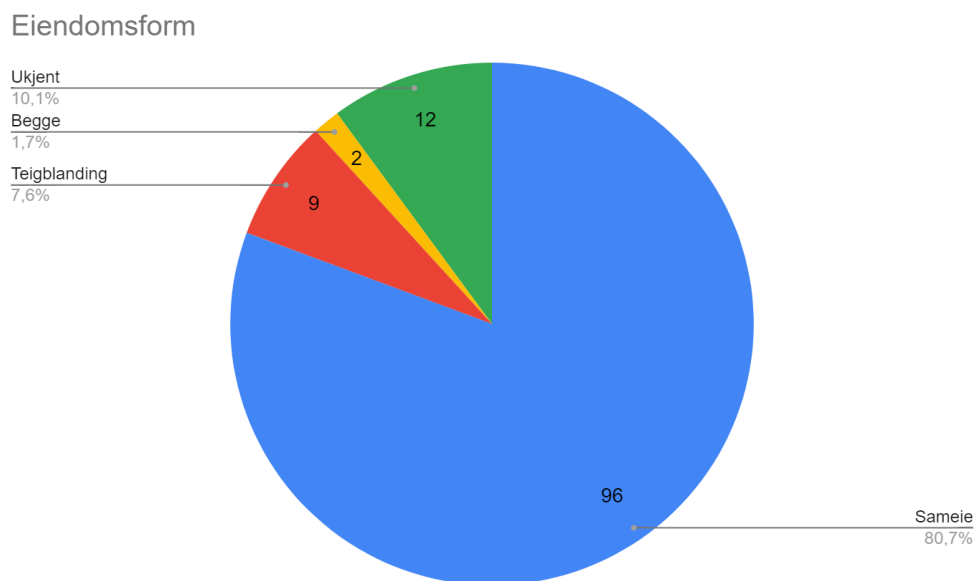
Mindre vanlige betegnelser

Figur 3. Diagrammet viser hvor hyppige de mindre vanlige betegnelse var i utvalget.

4.2.3 Eiendomsformer

Utskiftninger etter 1821-loven ble utført både der det var sameie og der det var teigblanding. Vi har sett på hvilken av disse to eiendomsformene som er oftest skiftet i våre avskrifter.

Figur 4. Diagrammet viser fordelingen av de forskjellige eiendomsformene i utskiftningene.

Diagrammet over viser at sameie er eiendomsformen som ble skiftet oftest. 80,7% av alle utskiftningene er utskiftninger av sameie. Utskiftninger av teigblanding er mye sjeldnere, kun 9 utskiftninger i samlingen er slike.

Ikke alle dokumentene oppgir direkte hva slags eiendomsform som deles, og det kan noen ganger være vanskelig å tyde det ut fra utskiftningens beskrivelse og generell kontekst. Vi har derfor noen utskiftninger med ukjent eiendomsform.

Avskrift 46 inneholder en interessant utskiftning med tanke på eiendomsform. Her skiftes både teigblanding og sameie. Utskiftningen er i tre deler, A, B og C. Del A fremstår for oss som å beskrive teigblanding. I del B og C nevnes hele bruk, og at forskjellige parter eier andeler. Denne utskiftningen har vi kodet til å inneholde både sameie og teigblanding. Fra avskrift 46:

“a; imellem Gaarden Brække og Stende forsåvidt disses indengjerdens liggende Marker for en Deel ligge spredt om hinanden”¹¹

“b; imellem afdøde Tron Knudsens samlede brug [...] der nu eies for det halve af afdøde Thron Knudsens Søn Anders Tronsen og for det andet halve af Ole Knudsen Stende /: og John Haaverrsens brug [...] samt beneficeret andel”¹²

“c; imellem det nevnte Eiendomsgods af Tron Knudsen forhen samlede brug, forsåvidt ole Knudsens Anpart 1/10 Dele av Gaardens forhenværende hele Skyld angaaer”¹³

Det er tydelig at utskiftninger av sameie er vanligst. Utskiftninger av teigblanding forekommer mye sjeldnere. Det er vanskelig for oss å avgjøre om dette har bakgrunn i at teigblanding var en mye mindre vanlig eiendomsform, eller om de bare ikke ble skiftet i like stor grad¹⁴. Teigblanding kan ha vært vanskelig å skifte på en god måte.

Det vi kan si noe om, er at en viss grad av teigblanding kan ha blitt sett på som en fordel blant noen grunneiere. Vi ser dette noen få ganger i utskiftninger fra Nordre Sunnmøre. Partene i noen utskiftninger her unngår å samle all sin eiendom på ett sted, fordi andre hensyn taler imot. Vi ser på et eksempel fra avskrift 78:

“alle vare enige med os i, at udlæg af enhver Lod i større Stykker ikke var tilraadeligt, ligesom det var umuligt saavel med Hensyn til Ager som Eng at enhver kunne blive skadesløs ved sådan udskiftning, og det på grund av de locale Forholde, som her finder sted, tilligemed forskjellige Naturbegivenheder, som ere tilstede, saasom: Gaarden er mer end almindelig udsat for Frost, ligesom den er udsat for Elvebrud , Sandskred m.m., af hvilke

¹¹ Sitat fra avskrift 46, side 3

¹² Sitat fra avskrift 46, side 3

¹³ Sitat fra avskrift 46, side 3

¹⁴ Mer om dette i punkt 4.2.7 om måling av areal.

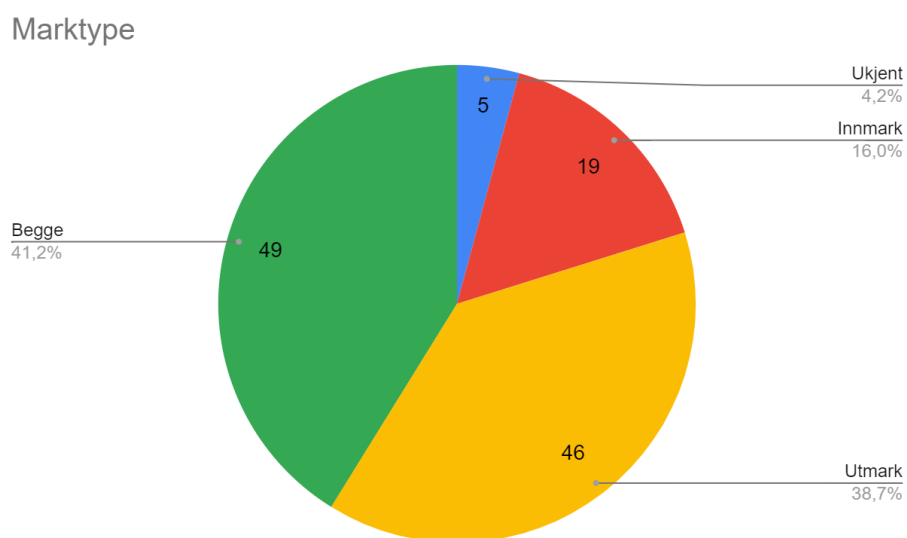
*Grunde enhver af Oppsiderne bleve tillagde flere Stykker saavel i Ager som Eng*¹⁵

I sitatet over ser vi at forholdene på stedet, sammen med naturelementer som frost, vann og ras gjør at partene ikke vil samle all sin eiendom på ett sted. Dette viser at teigblanding ikke alltid var en ulempe, men også kunne være en sikkerhet for eieren.

Utskiftningslovens § 11 andre ledd, skaper et vern mot tap i skifte av teigblanding. Det er ikke lovhenvising i denne utskiftningen, men vi ser at de er bevisste på å forhindre tap.

4.2.4 Marktyper

Vi skiller mellom marktypene innmark og utmark i utskiftningene. Utmark blir delt i ca. 80 % av utskiftningene og er den marktypen som oftest blir delt. 46 utskiftninger er rene utmarks-utskiftninger, og 49 er utskiftninger hvor både inn- og utmark blir delt i samme utskiftning. Dette gjør utskiftninger hvor både inn- og utmark deles til det mest vanlige. Av rene innmarks-utskiftninger har vi kun 19 utskiftninger og dette utgjør 16% av utvalget. Det er altså relativt sjeldent at kun innmark blir delt i en utskiftning.

Figur 5. Diagrammet viser fordelingen av de forskjellige marktypene i utskiftningene i utvalget.

¹⁵ Sitat fra avskrift 78, side 1-2

Å identifisere marktypen som deles har vært en utfordring vi har møtt relativt ofte. Det oppgis ikke nødvendigvis direkte hva slags eiendom som blir delt, noe som gjør det nødvendig å følge med på andre detaljer i teksten. Brukes ord som eng, åker og jorde føler vi oss sikre på at det aktuelle eiendomsstykket er innmark. Andre ganger er det ikke nevnt noe om hva slags marktype som er delt, men vi kan gjøre antakelser basert på andre spor.

I noen avskrifter, som avskrift 50, er det tydelig oppgitt hva slags marktype som er skiftet: "*vore Gaardes Skove og Udmarker*"¹⁶. Dette gjør det enkelt for oss å vite hvilken marktype vi skal kode i skjema og tabell. Andre ganger er det mer utfordrende. I avskrift 11 fra gudbrandsdalen er det nevnt at udskiftningen angår "*fælledsskabet indengierdes*"¹⁷. Ser vi for oss et gårdsområde i en dal etter slik modell Sevatdal beskriver (Sevatdal, 2017, s 87), går vi ut fra at dette er en referanse til et utmarksgjerde. Dermed tolker vi "indengierdes" til å antyde innmark, og koder det slik.

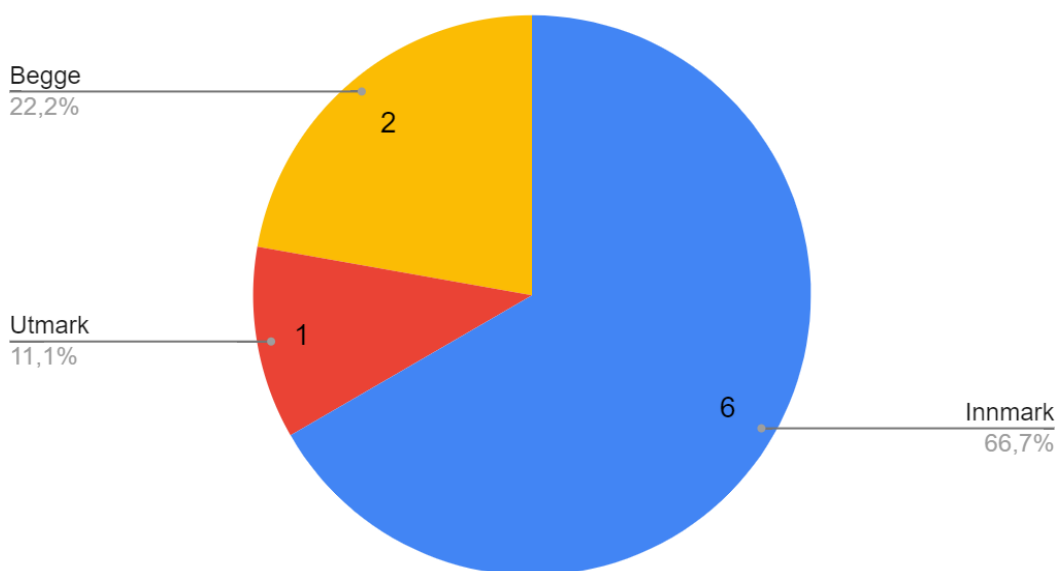
4.2.5 Marktyper blant eiendomsformer

Her ser vi på hvordan marktypene fordeler seg blant de forskjellige eiendomsformene. Vi ser at skifte av teigblanding ofte er ren innmarksutskiftning, og sjelden både innmark og utmark i samme utskiftning.

¹⁶ Sitat fra avskrift 50, side 1

¹⁷ Sitat fra avskrift 11, side 1

Marktyper i skifter av teigblanding

Figur 6. Diagrammet viser hvilke martyper som ble skiftet i utskiftninger av teigblanding.

Vi har kun ett tilfelle der hele utmarksteiger ble byttet. Dette er avskrift nr 28, som er et makebytte der to parter bytter skogteiger. Fra avskrift 28:

“Jeg Peder Monsen overdrager og mageskifter til Knud Knudsen Findstamoen 2de under min Gaard Dalen tilhørende Skovteige, [...] Derimod overdrager og mageskifter jeg Knud Knudsen til til Vederlag for ovennævnte Ejendommer 2de hidtil under min efter lovlig Skjøde eiende Gaardepart Findstamoen tilhørende Skovteige.”¹⁸

Her brukes begrepene “overdrager” og “vederlag” av partene. Dette gjør at situasjonen kan oppleves som en handel eller en transaksjon. Likevel oppfatter vi dette som en utskiftning. Dette på grunn av det konsekvente fokuset partene har på at de gjennomfører et makeskifte, der de får og gir lik eiendom. I tillegg fokuserer vi på formålet til skiftet. Videre fra avskrift 28:

“Da disse skovstøkker fra begge Sider ansees i lige værdie som efter Tidens Priser og vort bedste Skjøn, [...], mellemlag er ei givet fra nogen af siderne da

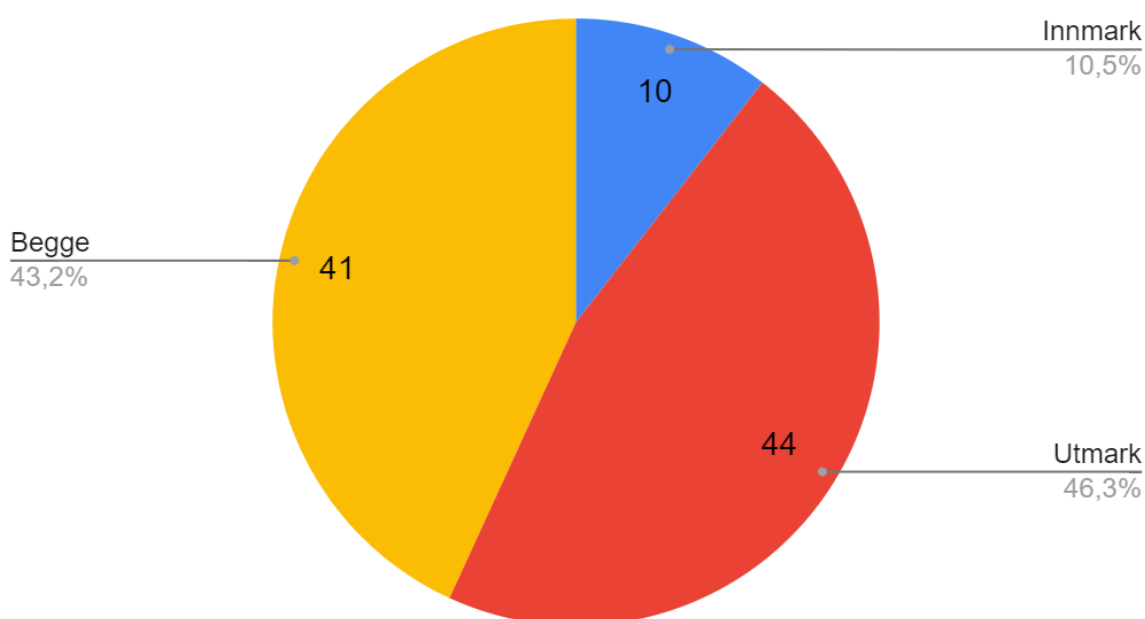
¹⁸ Sitat fra avskrift 28, side 1

Byttet kuns haves til Formaal ved end beqvemmere Beliggendhed til Brug for våre Gaarde,” ¹⁹

Vi ser at bakgrunnen for dette makeskiftet er at de ønsker en mer tjenlig eiendomssituasjon. Vi anser dette for et typisk og et viktig kjennetegn for hva som definerer en utskiftning.

Diagrammet i figuren under viser marktyper i utskiftninger av sameie. Det er prosentvis mye mindre vanlig med rene innmarksutskiftninger der det er sameie som skiftes. Her utgjør innmarksutskiftninger kun 10.5%. At utmark skiftes alene, og at utmark og innmark skiftes sammen, er omtrent like vanlig i utskiftninger av sameie.

Marktyper i skifter av sameie

Figur 7. Diagrammet viser hvilke marktyper i utskiftninger av sameie..

4.2.6 Måleenheter for lengde

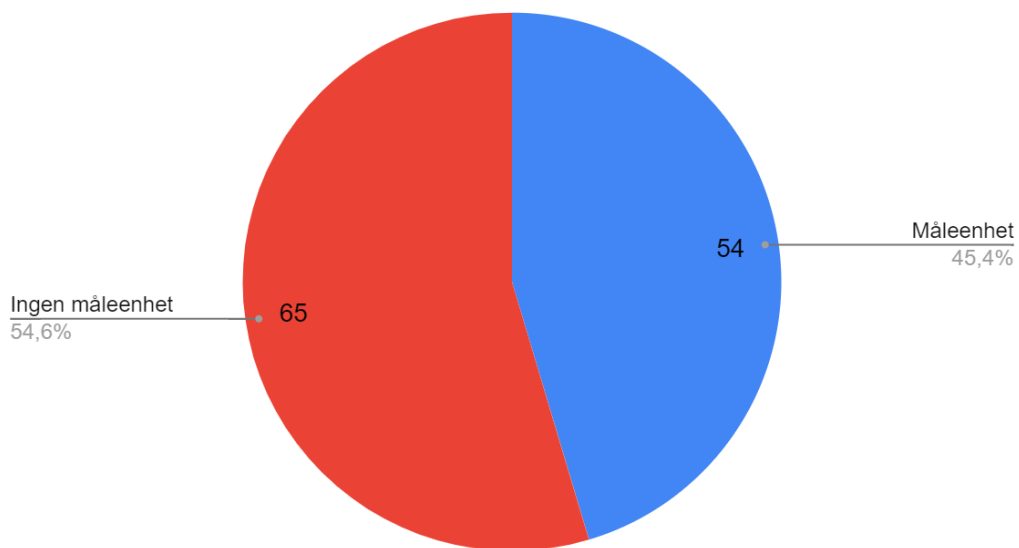
Noen utskiftninger inneholder ingen målinger av noe slag, og har dermed heller ikke referanse til noen måleenheter som er blitt brukt. I andre utskiftninger har flere

¹⁹ Sitat fra avskrift 28, side 1

forskjellige måleenheter blitt brukt i samme dokument.

Utskiftningene uten noen referanse til måleenhet er i flertall, 54,6% av utskiftningene nevner ingen måleenhet. Avstander oppgis som regel i forbindelse med en grensebeskrivelse, som avstander mellom grensemerker. Vi ser også at bredder på teiger gjerne oppgis i de utskiftningene der teigene, og ikke grensene, blir beskrevet.

Måleenhet

Figur 8. Andelen utskiftninger som oppgir en eller flere måleenheter, sammenlignet med andelen som ikke oppgir noen måleenhet.

To av måleenhetene vi har kategorisert, Stang og Rode, kan for alle praktiske formål ha vært like i denne perioden.

“Ved Gaardens Opmaaling brugtes en Stang paa 5 Alen, der udgjør en Rode.”²⁰

En rode, når brukt til lengdemål, er 5 alen (Hofstad, 2022). Stang som måleenhet har variert i lengde fra 5 til 7 alen (Hofstad, 2022). Vi vet at stang på 6 alen er brukt i utskiftninger utført av sorenskriver Paul Schonevig i Nordfjord 1700-tallet (Kvestad. L, 2022, s 226). I 6 av 7 utskiftninger i vårt utvalg er en stang oppgitt til å være 5

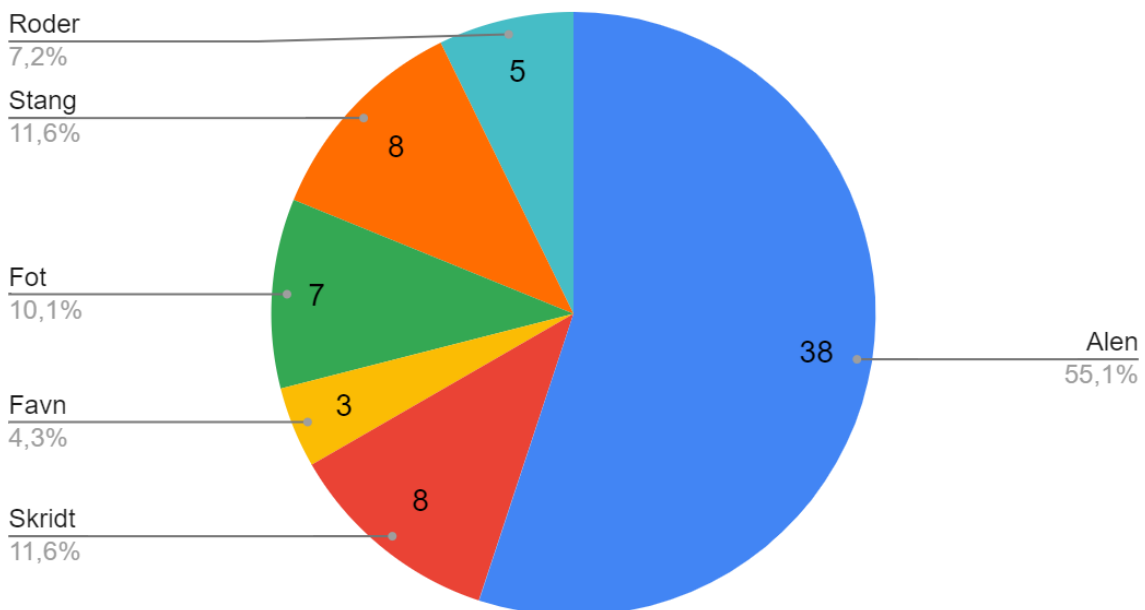
²⁰ Sitat fra Avskrift 92, side 2

alen²¹. Til tross for at måleenhetene tilsynelatende er like lange, brukes stang og rode som to separate betegnelser. Vi kategoriserer derfor stang og roder som to forskjellige måleenheter i vår statistikk.

At oppmålingen blir gjort med målestang er oppgitt i syv protokoller. Alle utskiftningene vi har som oppgir å ha målt med stang, er fra Nordre Sunnmøre. Dette er den eneste konkrete målemetoden som blir nevnt. De fleste protokollene som oppgir målte avstander, sier altså ingenting om metoden avstandene de oppgir faktisk er blitt målt med.

Diagrammet i Figur 9 viser hvor mange utskiftninger som har referanse til at en spesifikk måleenhet blir brukt. Alen er den måleenheten som er oftest brukt. 37 utskiftningsdokumenter har en eller flere referanser til målinger i alen.

Måleenheter i Avskriftene

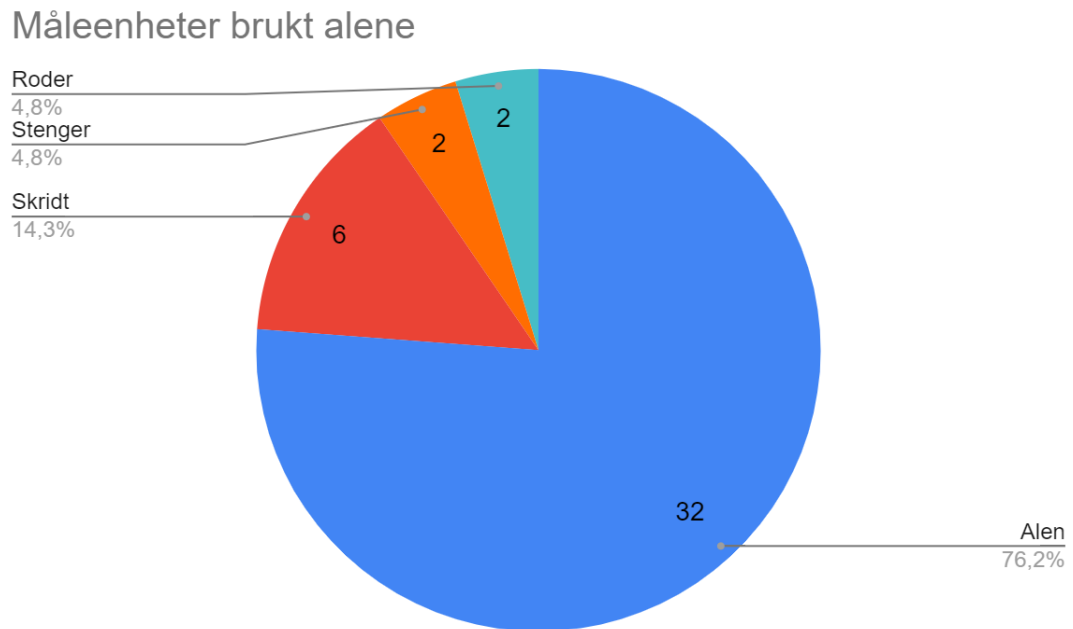

Figur 9. Diagrammet viser hvor mange utskiftninger de forskjellige måleenhetene er nevnt i.

Selv om alen er den mest brukte måleenheten, betyr ikke det at de andre måleenhetene utelukkende har blitt brukt som supplement eller tillegg til alen. For

²¹ Se Avskrift 104, 102, 99, 92, 90, 80, 75.
Avskrift 86 oppgir ikke lengde på stang.

eksempel har måleenhetene roder, stenger og skridt blitt brukt som eneste måleenhet i noen utskiftninger. Imidlertid er ikke disse enhetene like vanlige som alen som eneste måleenhet.

Figur 10. Diagrammet viser hyppigheten av måleenheter som er brukt alene.

Det er elleve utskiftninger hvor flere enn én måleenhet er brukt. I seks av disse er fot benyttet sammen med en annen måleenhet. Alen er benyttet sammen med en eller flere andre måleenheter i fem utskiftninger. Vi har ikke sett måleenhetene favn eller fot brukt alene, men kun sammen med annen type måleenhet.

Det er verd å legge merke til at vi kun har funnet stenger og roder i utskiftninger som kommer fra pantebøker i Nordre Sunnmøre Sorenskriveri. Dette kan tyde på at det er regionale forskjeller i hvilke måleenheter som blir benyttet.

4.2.7 Måling av areal

Det er svært sjeldent at det oppgis noen oppmålte arealer av noe slag, og kun syv utskiftninger oppgir arealet på skifteområdet. I de utskiftingene hvor arealer blir oppgitt, er det som regel kun for mindre enkeltarealer i skifteområdet. Kvadratalen, Roder (areal-roder), mål og tønder er måleenheter brukt for areal.

De fleste utskiftningene er holdt minnelig av bøndene som bodde der og drev jorda. De var kanskje alt godt kjent med stedet, og hadde muligens god nok kjennskap til arealet til at de kunne skifte det på en tilstrekkelig god måte uten særlige målinger. Det er også mulig, og ikke usannsynlig, at kompetansen som kreves for å utføre slike arealmålinger ikke var utbredt.

Utskiftninger som krevde arealmålinger, eller andre mer kompliserte målinger og beregninger, kan ha vært vanskelige for bøndene å få til. I utskiftninger av teigblanding kan manglende kompetanse til arealmålinger, verdivurderinger og lignende ha gjort det krevende å sikre vernet mot tap i utskiftningsloven § 11 (Sky, 2023, s 23).

Juell er en konduktør som noen ganger oppgir arealer i sine utskiftninger, fire av de syv utskiftningene hvor totalt areal er oppgitt er Juell-utskiftninger. Han bruker måleenheten “tønder”, eller “tøndeland”. I avskrift 63 gir Juell en forklaring av denne måleenheten.

“Et tøndeland er 10,000 Qvadrat Alen eller en Firkant af 100 Alen”²²

Sammen med beskrivelser av hvor mange alen som er i stenger²³ og rode²⁴, er dette de eneste tilfellene der vi har sett at måleenheter blir definert i utskiftningene. Det er verd å merke seg at alle måleenhetene som blir definert, bruker alen i forklaringen. Dette underbygger påstanden om at alen var den viktigste måleenheten i denne perioden.

4.2.8 Yttergrenser, eiendomsgrenser og grensemerker

Det er, som nevnt i del 2, bestemt i utskiftningslovens § 10 at yttergrensene mot tilgrensende eiendommer skal avklares før utskiftningene gjennomføres. Våre resultater viser at dette enten ikke alltid forekommer, eller ikke blir skrevet ned.

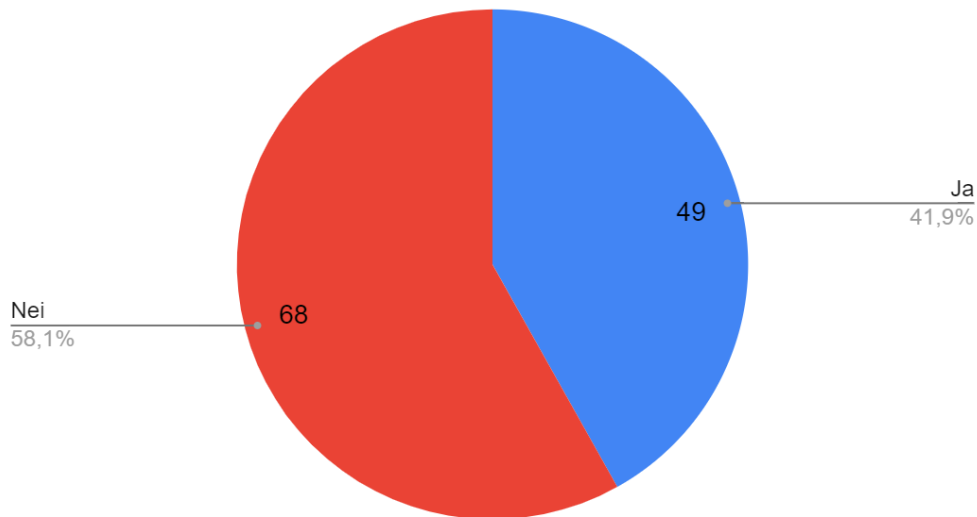
²² Avskrift 63, s 6

²³ Avskrifter 104, 102, 99, 90, 80, 75

²⁴ Avskrift 92

Faktisk har mindre enn halvparten av dokumentene i utvalget noen beskrivelse av yttergrenser.

Beskrivelse av yttergrenser

Figur 11. Sammenligner andelen utskiftninger med beskrivelser av yttergrenser, med andelen utskiftninger uten beskrivelser av yttergrenser.

Beskrivelsen av yttergrensene kommer vanligvis relativt tidlig i dokumentene, rett etter at parter, gård og eventuell administrator er presentert. Måten både yttergrenser og vanlige grenselinjer beskrives på i protokollene varierer noe, men baserer seg vanligvis på en kombinasjon av landemerker, stedsnavn, veier, grensemerker og himmelretninger. Landemerker som elver, bekker, kampesteiner, fjell og landformasjoner er svært vanlig, og virker å danne hovedgrunnlaget i de fleste grensebeskrivelsene.

Beskrivelsene varierer mellom å beskrive selve grensene mellom teigene²⁵, eller om de beskriver teigene i seg selv²⁶. Noen ganger er det oppgitt mål på teigenes bredde og utstrekning i tillegg.

²⁵ Avskrift 74

²⁶ Avskrift 22

4.2.8.1 Himmelretninger og kompass

Himmelretninger brukes svært ofte i grensebeskrivelser, også for å angi forskjellige områders plassering i forhold til hverandre. Det er verd å merke seg at himmelretningene som angis ikke nødvendigvis er sanne kompassretninger. Vi finner flere ganger at det blir spesifisert i protokollen at himmelretningene ikke er rettet etter sanne kompassretninger. I stedet er himmelretningene orientert etter slik de blir brukt på det lokale stedet, som f.eks. at nord refererer til retningen oppover dalen, og ikke nødvendigvis magnetisk nord. Det er vanskelig å avgjøre om dette forekommer utenom de gangene det blir spesifisert.

“dog anmærkes herved med hensyn til Pælerne, at Anførselen just ikke er rettet efter disse, men efter daleføret, og derfor hiine her almindelig brugelige Benævnelse.”²⁷

“Det bemærkes i Almindelighed at Polerne som i forestående ere beskrevne, ikke ere rettede efter Compaset, men efter den heri Bygden paa samme almindelig brugelige Benævnelse”²⁸

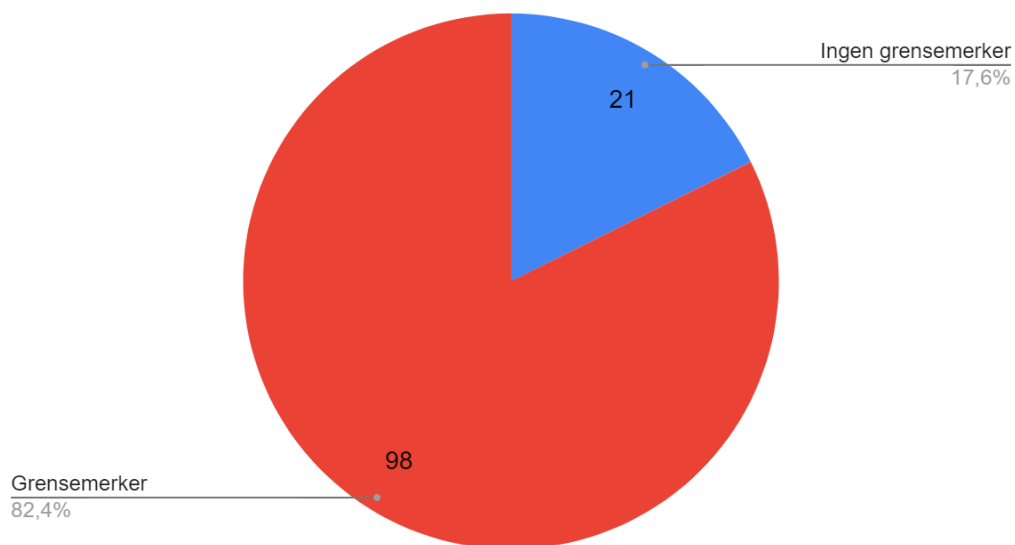
4.2.8.2 Grensemerker

De fleste protokollene har referanser til grensemerker i grensebeskrivelsen. 98 utskiftninger, 82.4%, benytter en eller flere former for grensemerker i grensebeskrivelsen.

²⁷ Avskrift 19, s 4

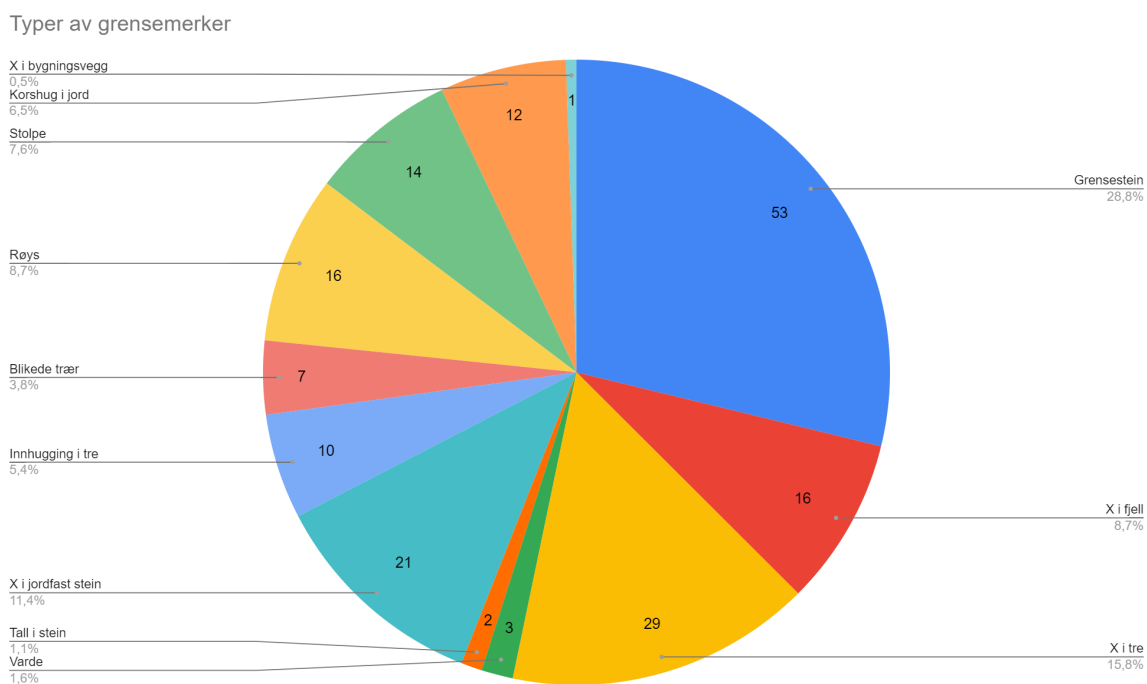
²⁸ Avskrift 14, s 3

Grensemerker

Figur 12, viser andelen av utskiftningene som hvor grensemerker er nevnt.

Blant de som benytter grensemerker i beskrivelsen er det mange forskjellige typer av grensemerker i bruk. Totalt har vi kategorisert 12 forskjellige typer av grensemerker i bruk i utskiftningene. Ikke alle protokollene har grensemerker i grensebeskrivelsen, men de som har bruker gjerne flere forskjellige typer. Diagrammet i Figur 13 viser hvor mange utskiftninger som har referanse til en spesifikk type grensemerke.

Figur 13. Viser hvor mange referanser vi har til forskjellige typer av grensemerker.

4.2.8.3 Rydding og merking av grenser

Nesten ingen av utskiftningene inneholder noen bestemmelse eller regel om grenseryddefrist, altså at grenselinje eller grensetrase skal ryddes eller merkes innen noen tidsfrist fra utskiftningens slutt. Kun seks utskiftninger har dette²⁹.

“Begrundet ved den travle Aarstid³⁰ bleve Linierne ikke i Conducteurs³¹ Overvær opgaaede i deres hele Længde [...] Eierne forpliktete sig imidlertid til saasnart Kornet var indhøstet at oppgae Linierne og ikke under nogen Omstændighed udsætte det Vinteren over”³²

I avskrift 33 ble oppgangen av grensene ikke fullført under utskiftningen, fordi utskiftningen forekom midt i innhøstingen. Partene har derfor forpliktet seg til å fullføre grenseoppgangen før vinteren. Grenseryddefrister kan også bli satt til bestemte datoer:

“Alle Delelinier mellem Teigene, skal gjøres 3 Alen brede, hvilket skal være fuldført inden 24” Juni 1834”³³

Ut fra måten grenselinjer generelt beskrives på i protokollene, hvor grensemerker og grenselinjer refereres til som at de alt er der, antar vi at det var vanlig at grenser ble merket og eventuelt ryddet som en del av utskiftningen.

Det forekommer like ofte, i seks utskiftninger³⁴, at det settes bestemmelser om at grenselinje eller grensetrase skal ryddes og/eller oppfriskes med jevnlig mellomrom, som regel med noen få års mellomrom. Disse bestemmelsene er uten noen detaljer om når ordningen skal begynne, men de fortsetter å være fremover i tid. Det er altså ikke et engangstiltak. Vi har derfor oppført dem som en pålagt plikt i vår analyse, og ikke som en grenseryddefrist.

²⁹ Avskrift 33, 59, 66, 110, 123, 135

³⁰ Utskiftningen er datert 12 August

³¹ Premierlieutenant Scheldrup

³² Sitat fra avskrift 33, side 5-6

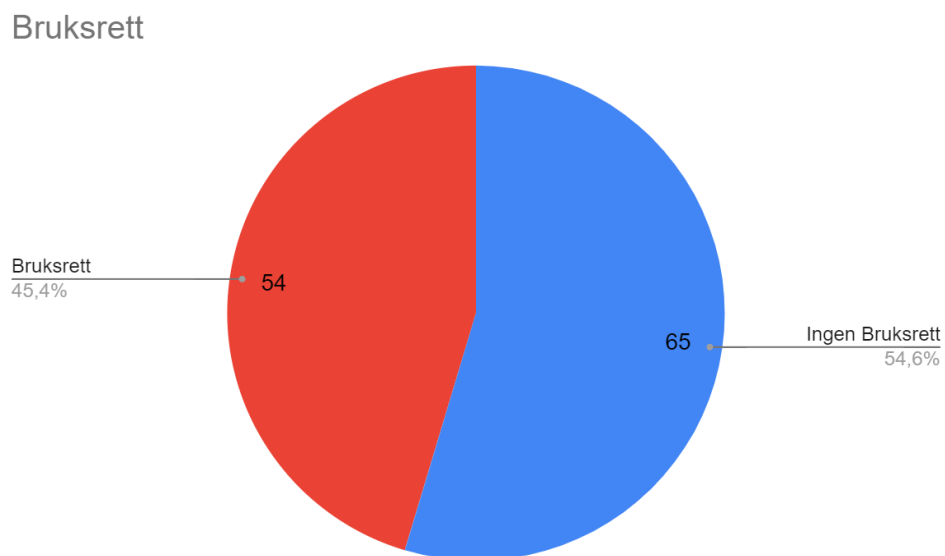
³³ Sitat fra avskrift 123, side 3

³⁴ Avskrifter 60, 61, 62, 63, 67, 68

Denne spesifikke plikten har vi kun sett i utskiftninger fra pantebøker i Solør og Odalen sorenskriverembete. Da kun i utskiftninger utført av konduktører³⁵ og hvor det samtidig er tegnet kart. Dette tyder på at konduktørene kan ha vært pådriverne for at en slik bestemmelse ble tatt med.

4.2.9 Bruksretter og plikter

54 avskrifter, 45,4% av utvalget, inneholder en beskrivelse av at noen får en bruksrett. Noen ganger er det permanente rettigheter, andre ganger midlertidige mens noe som endres som følge av utskiftningen kommer i orden.

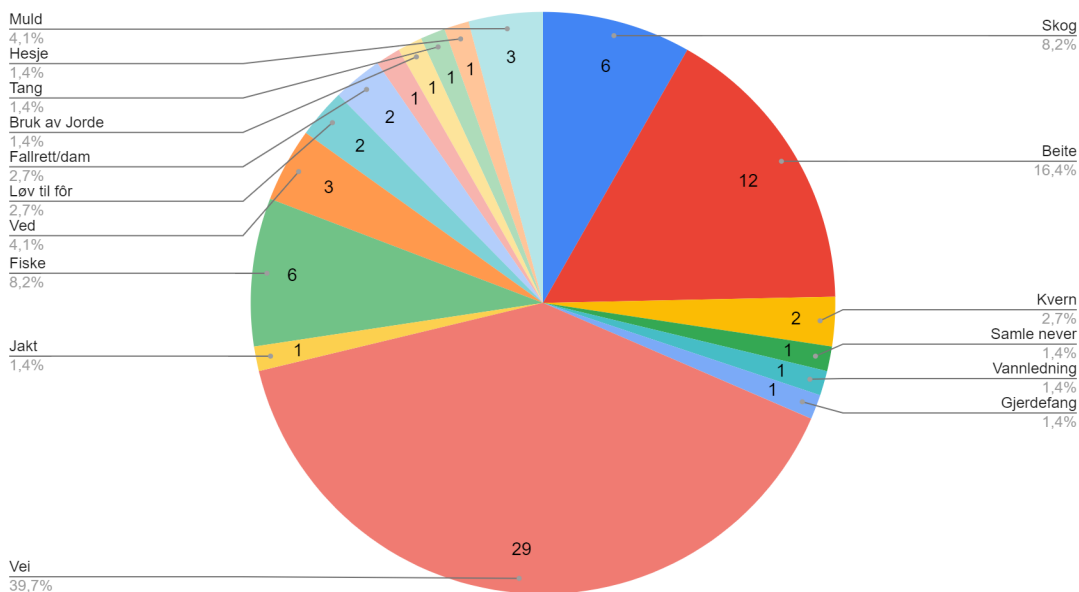

Figur 14, Diagrammet viser hvor andelen av utskiftninger hvor bruksretter blir nevnt.

Vi ser at to grupper av bruksretter, veirett og beiterett, er de bruksrettene som omtales oftest. Disse er etterfulgt av retter til fiske, og spesiell bruk av skog. En hel rekke andre bruksretter blir beskrevet kun en eller noen få ganger.

³⁵ Hans Lemmich Juell og Andreas Benjamin Hejde

Typen av bruksretter

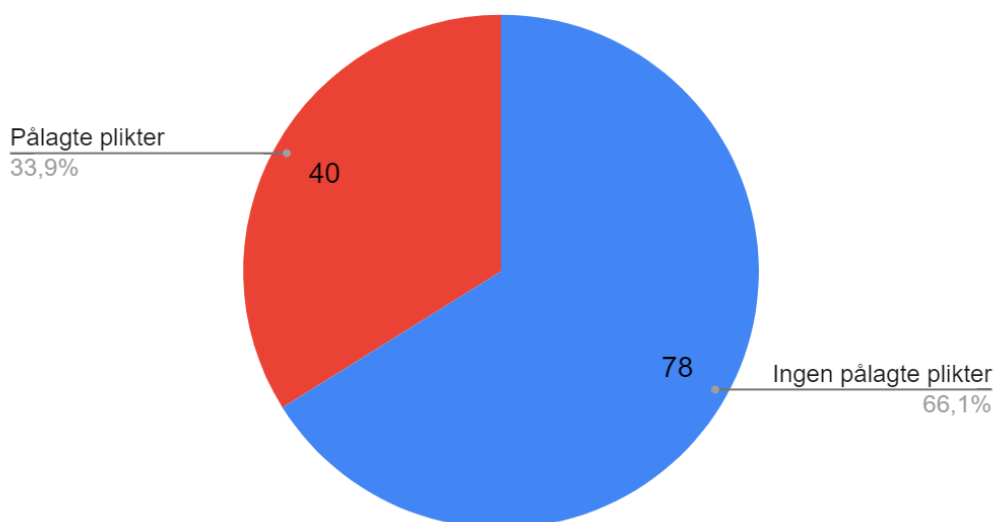

Figur 15. Diagrammet viser hvor ofte de forskjellige typene av bruksrett er nevnt i utskiftningene.

4.2.9.1 Plikter

Parter blir noen ganger pålagt forskjellige plikter som del av utskiftningene. Flere forskjellige typer plikter kan bli pålagt parter i samme utskiftning. En eller flere parter blir pålagt en eller flere plikter i 35.6% av utskiftningene i utvalget.

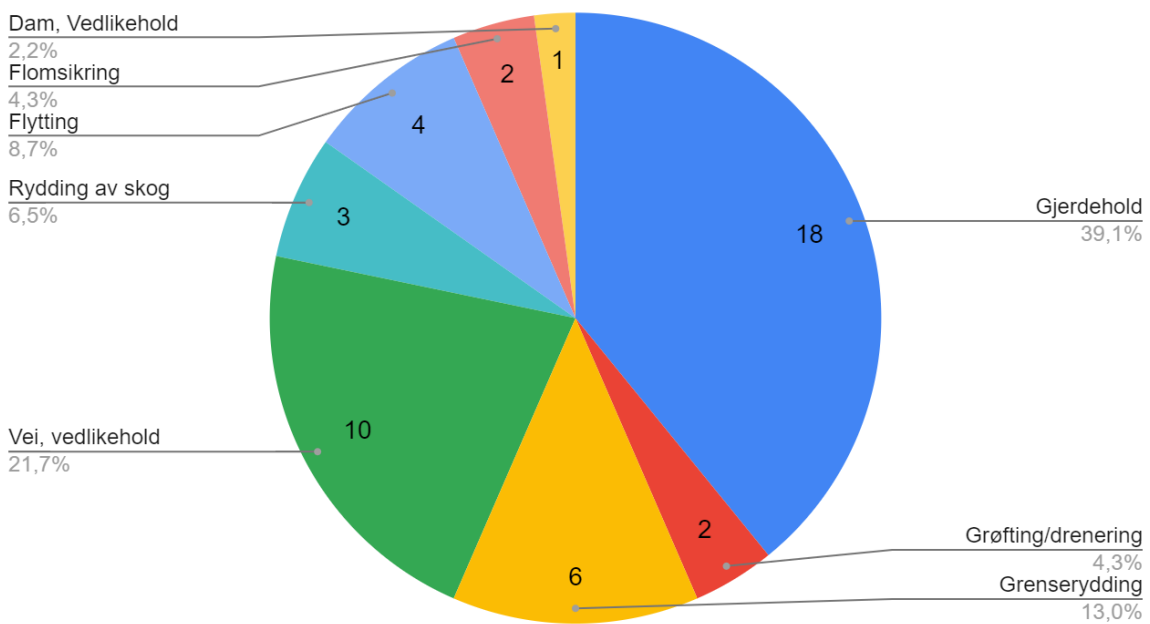
Pålagte plikter

Figur 16. Diagrammet viser andelen av utskiftningene i utvalget som nevner plikter som partene pålegges.

Vi har kategorisert 9 forskjellige plikt-typer. Vi ser at noen typer plikter er mer vanlige enn andre. At en eller flere parter pålegges å oppføre og/eller vedlikeholde et gjerde er det vanligste. Opparbeiding og/eller vedlikehold av en vei er også blant de pliktene vi oftest ser. Diagrammet under viser hvor mange utskiftninger som har referanse til en spesifikk type plikt.

Typer av Plikter

Figur 17. Diagrammet viser hvor ofte de forskjellige typene av plikter er nevnt i utskiftningene.

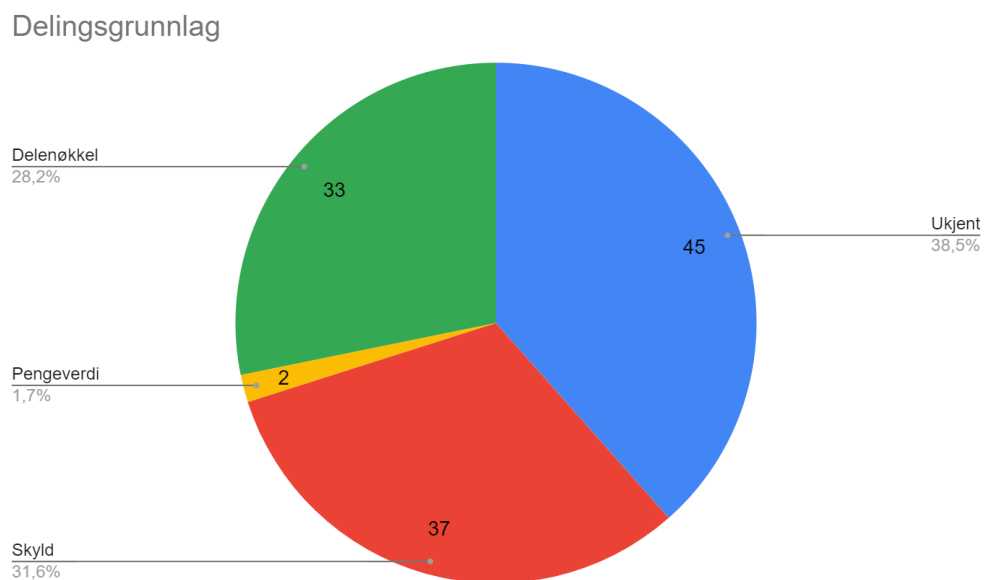
At noen pålegges å lage eller vedlikeholde gjerder eller veier er det mest vanlige, og står samlet sett for over halvparten av pliktene som blir pålagt i utskiftningene. Deretter er grenserydding og flytting de oftest pålagte pliktene. Flytting pålegges kun i fire utskiftninger.

4.2.10 Delingsgrunnlag

Delingsgrunnlaget er et punkt i analysen vår hvor vi har stor andel ukjente, hvor vi ikke vet hva delingsgrunnlaget har vært i utskiftningen.

I litt over halvparten har vi derimot funnet delingsgrunnlaget. Det vi kan se er at det er marginalt vanligere å dele etter skyld enn etter en delenøkkel, men forskjellen er

ikke stor. Det er 31,6% av utskiftingene som har skyld som grunnlag, og 28,2 % bruker delenøkler eller andeler som grunnlag for utskiftingen. Diagrammet under viser fordelingen.

Figur 18. Diagrammet viser fordelingen mellom de forskjellige delingsgrunnlagene

Her er det interessant å tenke på utskiftningslovens § 11 som bestemmer at skifte av teigblanding ikke skal foregå etter skylden, men at det heller skal byttes etter lik verdi. Tre utskiftninger av de som er rene teigblandingskifter³⁶ oppgir å bruke skyld som delingsgrunnlag. Dette var ikke det 1821-loven la opp til. De øvrige rene teigblandingskiftene benytter en delenøkkel eller pengeverdi som grunnlag. Det er to utskiftninger³⁷ i utvalget hvor delingen har blitt utført med tanke på å bytte eiendommer av lik pengeverdi. Disse to er makebytter.

Det har vært krevende å vurdere hva vi skal kode forskjellige delingsgrunnlaget som i noen av utskiftingene. Dersom det blir sagt at partene skal få en verdi i skyld, koder vi utskiftingen som delt etter skyld. Dersom det blir sagt at partene skal få en andel av eiendommen, koder vi det som delenøkkel. Situasjonen som noen ganger oppsto, og som satte denne metoden på prøve, var når det ble sagt at partene skulle få en andel av skylden.

³⁶ Avskrifter 76, 79, 91

³⁷ Avskrifter 24, 28

Eksempelvis når en eiendom med oppgitt skyld skal deles i to eller flere deler. Skulle vi fokusere på at det er skylden som deles, eller på at den deles i bestemte andeler? Dette er et spørsmål vi møtte flere ganger i løpet av prosessen.

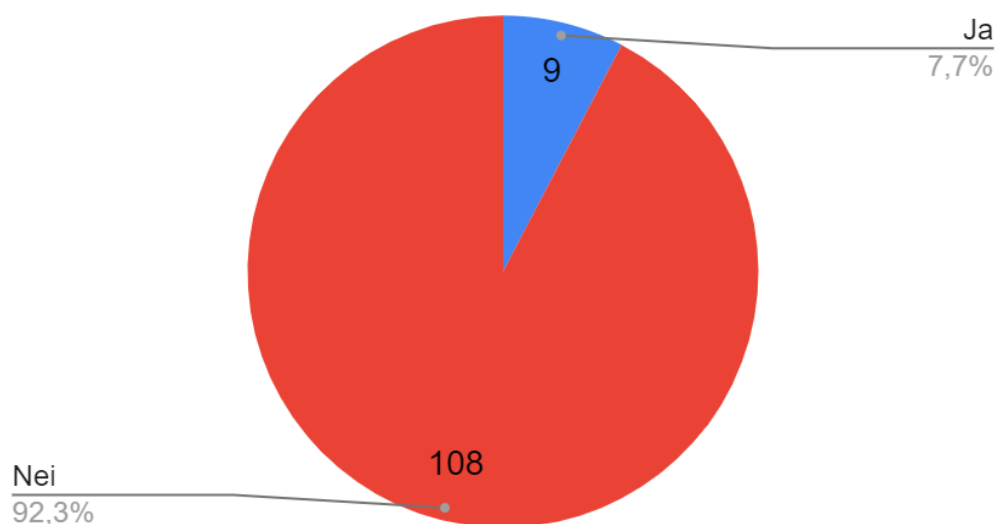
“Gaardens hele Matriculskyld udgjør 6 Daler 3 Ort 15 ß, hvoraf Niels Peter Pedersen og Niels Thoresen bruger en Trediedel hver, medens den andel, som tilfalder den øvrige Trediepart, er delt i to lige dele mellem Opsidderne Carl Olsen og Ole Thoreesen.”³⁸

Vi har valgt å kode slike situasjoner som en delenøkkel, og fokusere på at det deles i bestemte andeler.

4.2.11 Beskrivelse av bygg

Svært få utskiftninger involverer bygg. Vi har kun 9 utskiftninger hvor bygninger med beskrevne formål blir fordelt mellom partene. Det er igjen enda sjeldnere det er skrevet noe om at bygninger skal flyttes.

Deling av bygg

Figur 19. Diagrammet viser andelen av utskiftningene hvor bygg blir delt mellom partene.

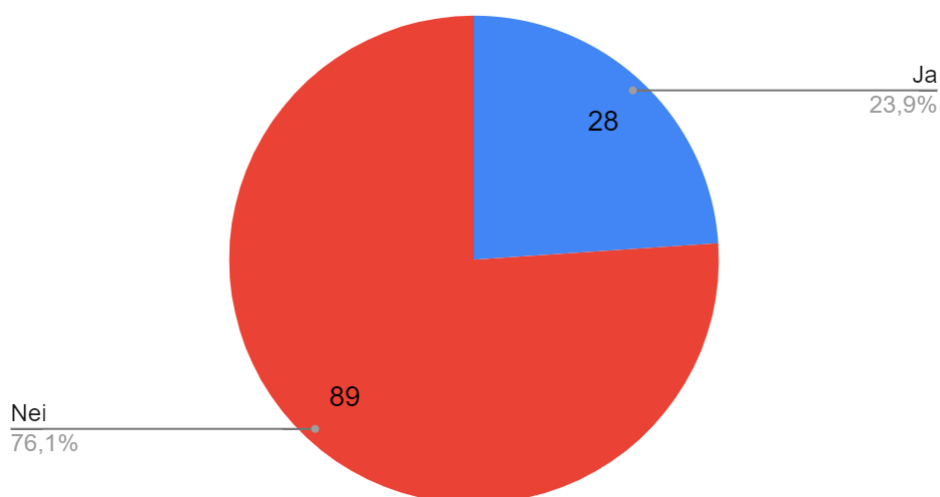
³⁸ Sitat fra avskrift 80 side 1

4.2.12 Bruk av utskiftningsloven

Mindre enn en fjerdedel av utskiftningen henviser på noe tidspunkt til utskiftningsloven. Lovreferansene vi finner, er som regel enkle og korte og det er sjelden nevnt mer enn en paragraf i en utskiftning. Det aller vanligste er at det ikke nevnes eller refereres til noen spesifikke paragrafer, men det blir kun nevnt at utskiftning er utført i tråd med loven.

“Vi underbekreftede samtlige Opsiddere af Gaardebrugene [...] tilstår og herved for Alle gjøre vitterligt, at have skiftet og uddeelt ligesom vi herved i Overensstemmende med Utskiftningsloven af 17te August 1821 have skiftet den vore Gaardebrug fælles tilhørende Skov”³⁹

Lovreferanse

Figur 20. Diagrammet viser andelen utskiftninger med lovreferanse

Det er kun åtte utskiftninger som har referanse til en spesifikk paragraf. Av de spesifikke lovreferansene er paragraf 7 den som vi ser flest henvisninger til. Denne henvisningen forekommer seks ganger. Paragrafene 5, 6, og 13 er også nevnt, men kun én gang hver.

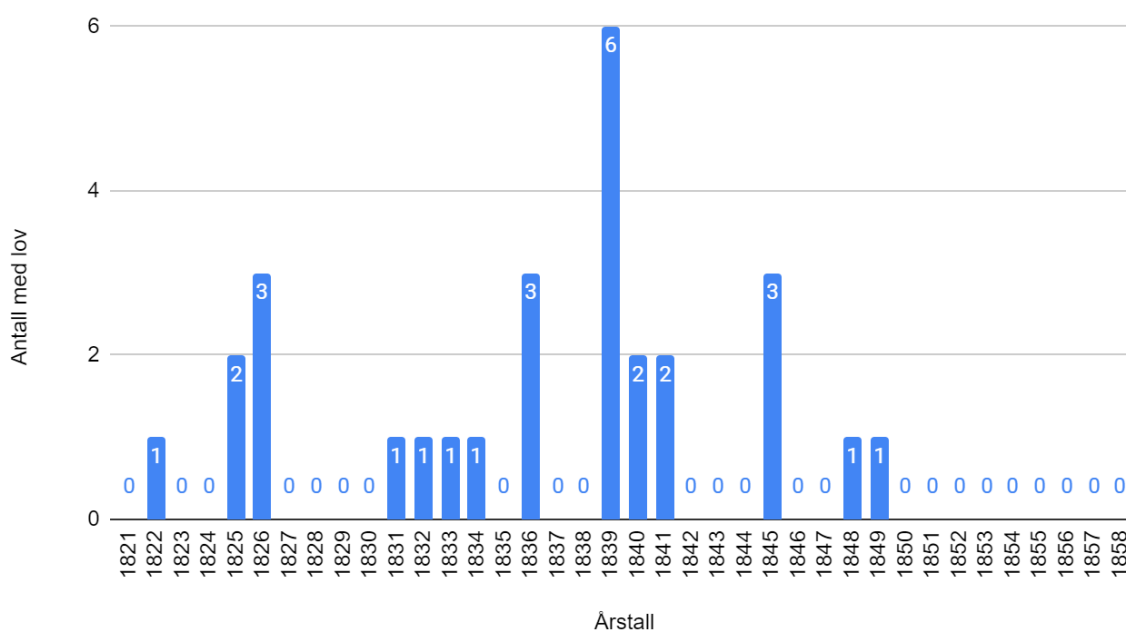
³⁹ Sitat fra avskrift 51, side 1

Om § 7 blir det vanligvis kun sagt at utskiftningen er utført i overensstemmelse med paragrafen⁴⁰. I avskrift 115 er det approberingen som er viktig, og i avskrift 143 blir det kun nevnt i forbindelse med at utskiftningen skal ansees som minnelig utført. Denne referansen i avskrift 143 er interessant, siden utskiftningen er holdt av en rett.

De øvrige paragraf-referansene er en henvisning til § 6 og straffeskatten i avskrift 11, I avskrift 30 blir det nedskrevet at partene er enige om at de skal håndheve § 5 dersom den brytes. I avskrift 73 blir det nevnt at utskiftningen er utført i tråd med § 13.

Det er interessant å se på om det ble færre utskiftninger som refererte til loven etter hvert som den ble eldre. Dette ville i så fall kunne tyde på at loven mistet relevans over tid. Spesielt etter at straffeskatten ikke lenger var aktuell. Vi ser derfor på utskiftningene som har lovreferanser i sammenheng med hvilket år de er holdt.

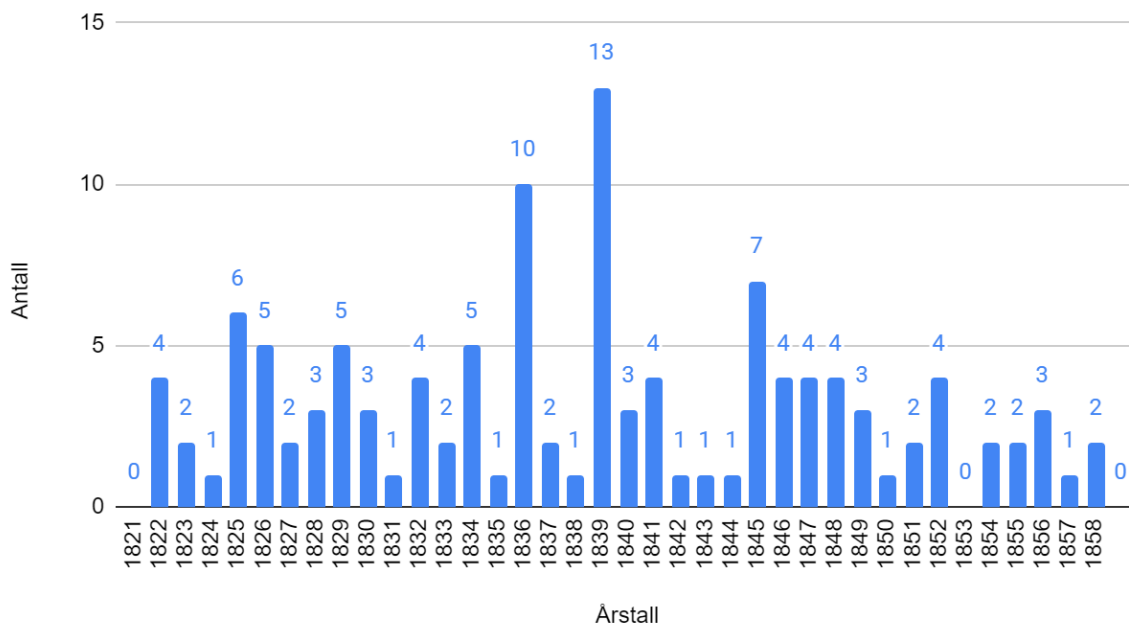
Utskiftninger med lovreferanse per år

Figur 21. Viser antall utskiftninger med lovreferanser per år i utvalget

⁴⁰ Avskrifter 139, 46, 34, 11

Utskiftninger per år

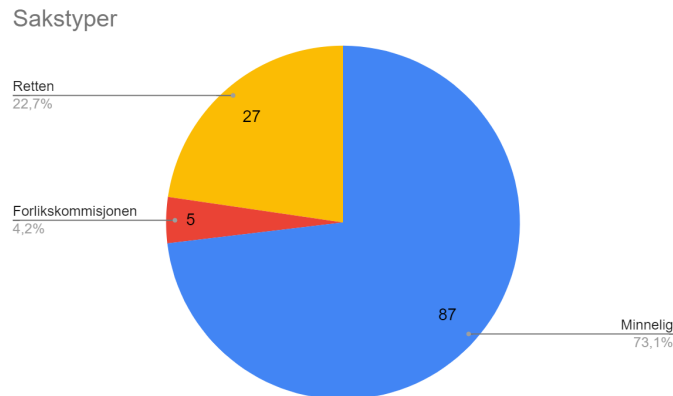

Figur 22. Viser antall utskiftninger per år i utvalget

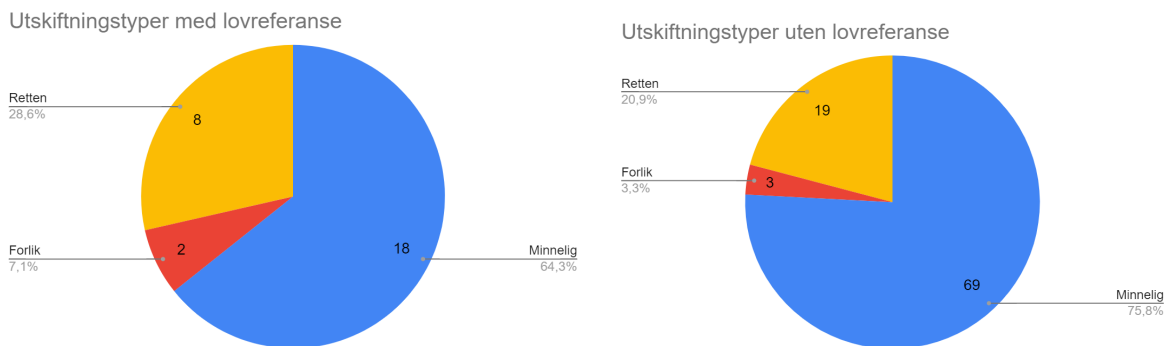
Året 1839 markerer seg som det året hvor det er flest lovreferanser i utskiftninger i utvalget vårt. Dette er også det året vi har flest utskiftninger fra. Vi har ikke noen utskiftninger med lovreferanser fra 1850-tallet, og det er flere tomrom i rekken der vi ikke har utskiftninger med lovreferanse.

Likevel mener vi at totalbildet ikke viser noe som tyder på at lovreferanser blir sjeldnere desto eldre utskiftningsloven blir. Selv etter at straffeskatten er blitt irrelevant etter 1836 har vi mange lovreferanser, faktisk flere enn vi har fra tiden straffeskatten var aktuell.

Videre ser vi på om lovreferanser i protokollene er et fenomen forbeholdt utskiftningene som ble holdt av en av de høyere instansene. Dette gjør vi ved å se på hvordan fordelingen av sakstypene blir når vi deler opp utskiftningene mellom de med og de uten lovreferanse.

Figur 23. Diagrammet viser fordelingen mellom de tre forskjellige sakstypene.

Figur 24. Sammenligner fordelingen av sakstyper for utskiftninger med og uten lovreferanser.

Fordelingen mellom utskiftningstypene holder seg ganske lik i de to gruppene; med og uten lovreferanse. Prosentandelen utskiftninger som er holdt av retten er høyere blant de som inneholder lovreferanse. Prøvestørrelsen for forlik er for liten til at vi vil si noe om den.

Resultatene kan se ut til å vise at lovreferanser er noe vanligere i utskiftninger utført i retten, enn i minnelige utskiftninger. Ca. 29 % av utskiftningene holdt av retten har lovreferanse, mot kun ca. 20 % av de minnelige utskiftningene.

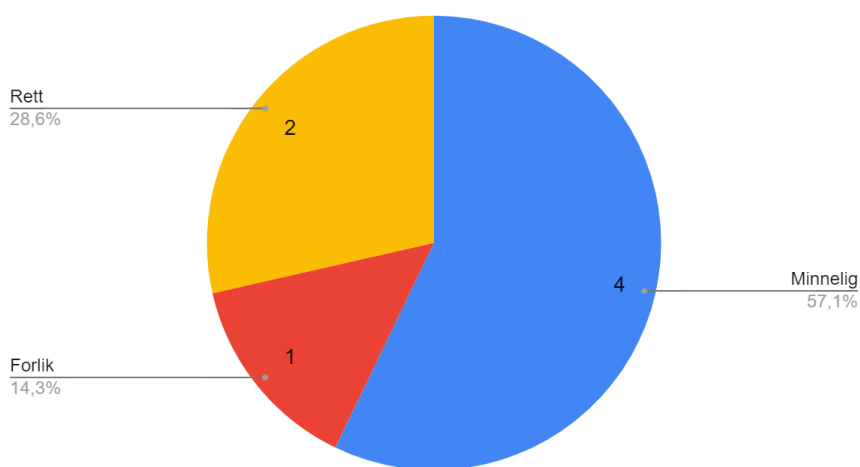
Dette er en relativt liten forskjell når vi har et såpass lavt antall utskiftninger i prøvestørrelsen for utskiftninger holdt av retten med lovreferanse. Her vil noen få utskiftninger fra eller til gjøre store utslag.

Vi mener derfor dette ikke er nok til å konkludere sikkert med at loven er referert til oftere i utskiftninger holdt av retten. I vårt utvalg viser vanlige minnelige utskiftninger til loven i veldig lik grad som de utskiftningene holdt av høyere instanser.

4.2.13 Håndtering av tvister og regelbrudd i utskiftningene

Det er svært få saker hvor det er en tvist eller uenighet mellom partene, eller i hvert fall få der hvor det blir skrevet ned. Kun syv saker i vårt utvalg inneholder en tvist eller uenighet mellom partene. Fire av dem er minnelige saker, to av dem er holdt av retten og en av forlikskommissjonen.

Utskiftningstyper med tvist

Figur 25. Diagrammet viser fordelingen av sakstyper blant utskiftningene med tvist.

I forliket i avskrift 46 blir det et opphold i saken på 3 år. Saken stanses mens tvister som hindrer utskiftningen blir løst i domstolene. Vi vet derimot ikke hva tvistene dreide seg om. Dette er det eneste tilfellet vi har sett av at utskiftning må stoppes på grunn av tvist.

“Foreløbig bemærkes at Aarsagen, hvorfor det i saa lang Tid har henstaat med Udskiftningens Tilendbringelse har været Tvistigheder, som ved domstolene har maattet afgjøres”⁴¹

Mange av protokollene inneholder bestemmelser og regler om hvordan bruk av eiendom og retter skal foregå mellom partene. Noen av disse har igjen strafferegler for hva som skje,r dersom noen bryter en regel eller gjør noe de ikke har lov til. Dette

⁴¹ Sitat fra avskrift 46, side 5

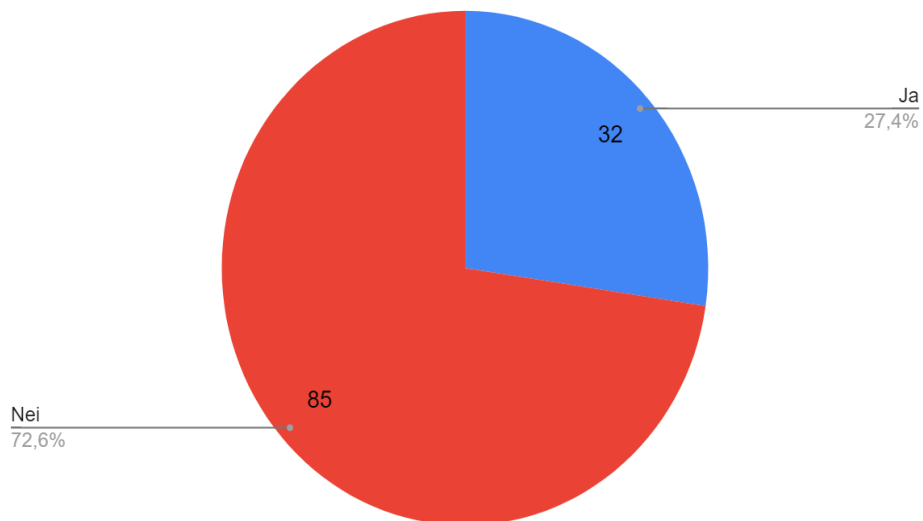
kan være ting som tjuvhogst eller å la dyrene sine beite på feil område. 14 utskiftninger har strafferegler som slår inn dersom noen gjør noe de ikke skal.

De fleste av disse bestemmelsene omhandler erstatning for ulovlig hogd tømmer. Dette innebærer vanligvis at regelbrytere må betale en bestemt sum i penger til den fornærmede parten for å erstatte tømmerets verdi, men noen ganger skal selve tømmeret erstattes. Summen kan være tømmerets verdi, eller tømmerets verdi ganget opp en eller to ganger. I tilfeller hvor summen som må betales er større enn verdien av tapet, går gjerne deler av summen til den som oppdaget tjuvhogsten. Det forekommer også i noen tilfeller, at deler av summen går til en lokal skole eller fattigkasse.

4.2.14 Materielle vurderinger i protokollene

Protokollene som inneholder konkrete tegn på at noen form for verdsetting, vurdering av hvor god skogen eller jorda er eller lignende, er gjort utgjør 27,4 % av protokollene. Dette er vist i diagrammet i figur 26 under.

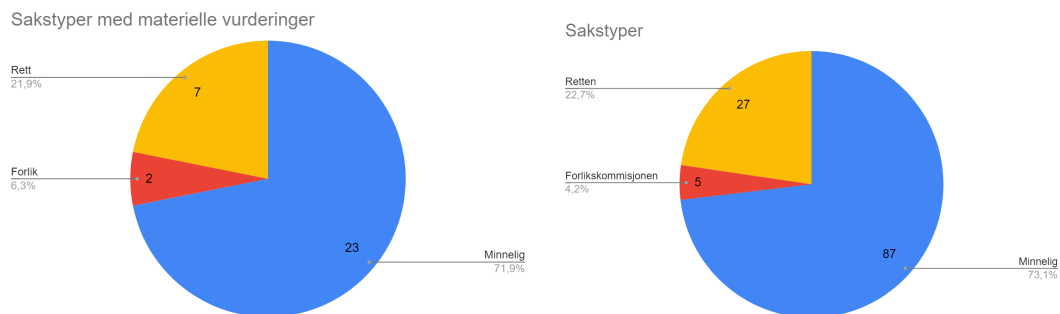
Materielle vurderinger

Figur 26. Diagrammet viser andelen av utskiftninger som inneholder materielle vurderinger

Diagrammene nedenfor sammenligner fordelingen av sakstyper blant utskiftningene med materielle vurderinger, med den generelle fordelingen. Vi ser at fordelingen er

ekstremt lik mellom de to gruppene. Vi tolker dette som at materielle vurderinger er like vanlig uavhengig av om saken er ført minnelig, av forlikskommisjonen eller av retten.

Figur 27. Diagrammene viser fordelingen av sakstyper blant utskiftningene med materielle vurderinger, med den generelle fordelingen

4.2.15 Om referanser til kart og karttegnere i protokollene

Vi har funnet 18 kartreferanser fordelt på 16 utskiftninger⁴². 15 referanser er til kart som blir tegnet i forbindelse med utskiftningen. To referanser er til et annet kart laget i en tidligere utskiftning⁴³. Den siste er en referanse til et “avris” over utskiftningen, med partenes navn påskrevet teigene de får⁴⁴. Vi grupperer her utskiftningene med kartreferanse grovt etter geografisk område. Alle kartreferansene kommer fra minnelig utførte utskiftninger.

4.2.15.1 Kart fra Nord-Østerdalen

Vi har 4 utskiftninger fra Nord-Østerdalen hvor det er tegnet kart. To av disse er av Iver Iversen Thingstad, og to er av Schjelderup. Schjelderup er en karttegner vi ikke kjenner fornavn til, men han bruker tittelen Premierløytnant. Iver Thingstad er oppgitt å være fra Åmot.

Thingstad refererer i avskrift 30 til et kart tegnet av Juell i en tidligere utskiftning. Her bruker Thingstad et punkt tidligere målt av Juell som referansepunkt i utskiftningen

⁴² Avskrifter 25, 30, 33, 35, 58, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 78, 116, 123, 131,

Disse er markert med grønn farge i analysetabellen

⁴³ Avskrift 30 av Thingstad og 123 av Borchsenius, begge kartene de viser til er av Juell.

⁴⁴ Sitat fra avskrift 78, side 2

han selv administrerer. Dette er interessant, fordi det viser at utskiftningskart kunne ha en funksjon utover kun den utskiftningen det var laget for.

Vi har forsøkt å finne ut hvilket område dette Juell-kartet kan ha vært tegnet over basert på stedsnavn og detaljer nevnt i Tingstad sin utskiftning, men vi har ikke klart å plassere det fullstendig. Vi tror Juell-kartet må være tegnet over et område på østsiden av Rendalen, ved elva Mistra, nordøst for Lomnes-vannet.

Det er mulig dette er samme utskiftning Kvestad omtaler i sin artikkel om Utskiftninger før og etter 1821-loven (Kvestad. L, 2022, s 230), men uten å ha nyere avskrift av denne utskiftningen har vi ikke klart å bekrefte dette. Juell-utskiftningen Kvestad omtaler foregikk på gården Bergset i Rendalen, så de er fra samme område. Tolker vi referansen i teksten riktig er det mer sannsynlig at Juell-utskiftningen var knyttet til gården Lomnes, sør for Bergset.

4.2.15.2 Kart fra det sentrale Østlandet

Vi har elleve utskiftninger med kartreferanser som er fra Ringerike, Romerike, Solør og Odalen. For disse utskiftningene, har vi funnet de utskiftede gårdene og kontaktet grunneierne. Hans Lemmich Juell er konduktør i seks av disse utskiftningene, og blir dermed den konduktøren vi ser i flest utskiftninger. To er av Premierløytnant Andreas Benjamin Heide (Hejde), og en er av Georg Grimseth. De to siste er trolig av J. Braag og Borchsenius. I disse to utskiftningene (avskrifter 116 og 123) blir ikke hvem som er konduktør eller har tegnet kartet direkte nevnt. Vi har derfor sett på signeringene i dokumentet, og antatt hvem som må ha vært konduktøren.

I avskrift 116 fremstår J. Braag for å være forfatter og administrator av utskiftningen. Vi antar derfor at han er konduktøren som også tegnet kartet i denne saken. Det kommer ikke frem noe informasjon om hvem han var i dokumentet. Det samme kan vi si om Borchsenius i avskrift 123. Borchsenius har i avskrift 123 også en referanse til et kart tegnet av Juell i en tidligere utskiftning. Dette kartet er brukt i forbindelse med å etablere yttergrensene til skifteområdet.

4.2.15.3 Kart fra vestlandet

Vi har en utskifting fra Nordre Sunnmøre med referanse til kart, i avskrift 78. Dette er den eneste utskiftningen fra Vestlandet vi har analysert som har kartreferanse. Det er et interessant kart.

“Paa Grund af det Anførte ansaae vi det altfor vidløftigt, ja endog unødvendigt at foretage nogen Beskrivelse over ethvert Stykkes Grændelinier, hvorimod et simpelt Afrids over den udførte Udskiftning, med Anmærkning af Opsiddernes Navn paa de os tillagte Stykker - er optaget og os overleveret”⁴⁵

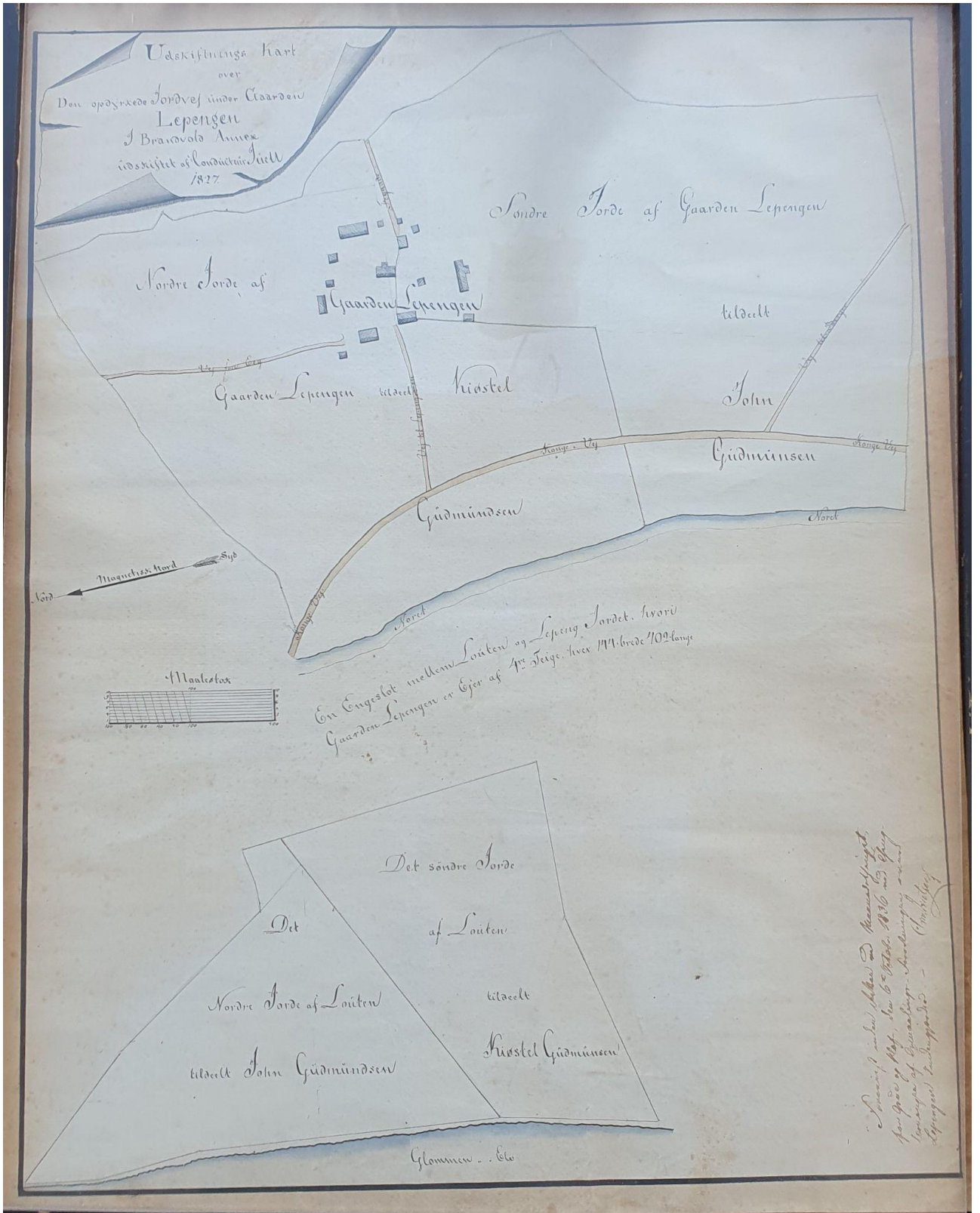
Som forklart i sitatet over, er det ingen grensebeskrivelse i denne protokollen. Vi synes det er interessant at kartet erstatter teigbeskrivelsen, og at partene ikke ser på det som nødvendig med beskrivelse i tekstform. Utskiftningen er i denne forstand unik.

4.2.15.4 Kartinnsamling

Vi har forsøkt å finne kart fra ti av utskiftningene⁴⁶. Vi fikk tilbakemelding fra to av grunneierne vi kontaktet. Disse grunneierne sendte oss bilder av kart som de hadde i sitt eie. Det ene kartet var et utskiftingskart fra Lepengen i Kongsvinger kommune. Det er fra 1927 og er tegnet av Juell. Det hører til utskiftningen i avskrift 58. Dette kartet har vi analysert og lagt inn i tabellen sammen med kartene fra kartsamlingen, vi har nummerert det som nummer 56. Det andre kartet vi fikk tilsendt viste seg å ikke være det kartet vi var ute etter, men et nyere kart fra 1867.

⁴⁵ Sitat fra avskrift 78, side 2

⁴⁶ Dette er hoved-kartene i avskrifter 58, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 123, 131

Figur 28, Utskiftingskart fra Lepengen, avskrift 58

4.2.16 Om generell struktur i protokoller

De forskjellige protokollene var svært ulike i struktur og oppbygning. Vi ser likevel at noen sentrale elementer i utskiftningen ofte har samme plassering i protokollene.

Først i protokollene blir ofte gården eller området som skal skiftes presentert. I tillegg presenteres gjerne partene som deltar og en eventuell administrator, som en konduktør, sorenskriveren med lagrettsmenn, eller annen person som er hentet inn for å styre utskiftningen eller hjelpe til.

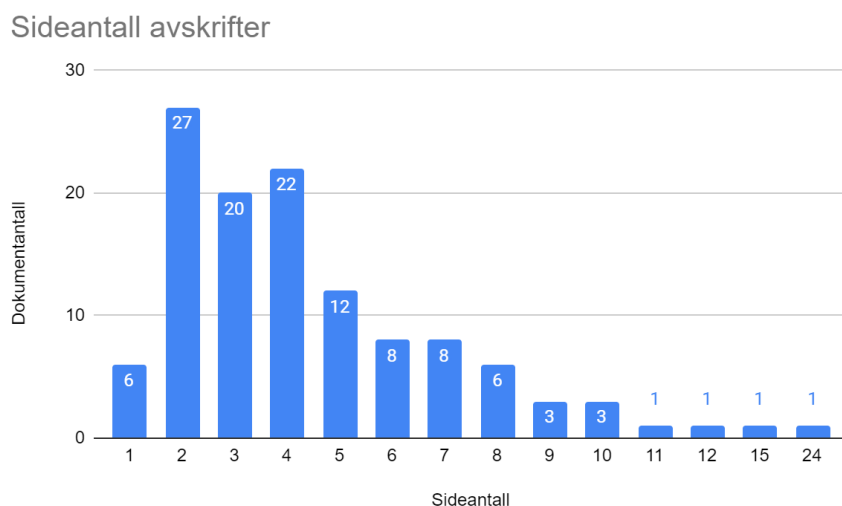
Dersom yttergrenser blir beskrevet, skjer det som regel tidlig i dokumentet, før grense- eller teigbeskrivelsen. Selve grense- eller teigbeskrivelsen kan variere enormt i omfang. Noen er svært korte, kun ett eller to avsnitt, mens andre strekker seg over mange sider med mange detaljer. Detaljene rundt hvem som får hvilke teiger kan komme på forskjellige steder. Vanligvis blir det oppgitt underveis i grensebeskrivelsen, eller som en egen post i protokollen etter grensebeskrivelsen.

Dersom det er skrevet bestemmelser og regler i dokumentet er de som regel plassert i dokumentet på ett av to vis. Enten som et eget tema plassert etter grensebeskrivelsen, eller de kan bli forklart underveis i grensebeskrivelsen der de individuelle bestemmelsene passer inn. Det samme gjelder rettigheter som blir beskrevet i dokumentet.

Delingsgrunnlaget er som tidligere nevnt ofte ikke oppgitt i protokollene. Dersom det nevnes skjer det som regel i presentasjonen eller i forklaringen av delingen/grensebeskrivelsen.

Sist i dokumentet er underskrifter fra parter, vitner, administratorer og eventuelle andre som har deltatt. Dersom dokumentet har blitt approbert av av stiftamtet er dette også notert i slutten av dokumentet sammen med underskriftene.

De fleste avskriftene er to til fire sider lange. Diagrammet i figur 29 gir en oversikt over hvor mange sider lange dokumentene er.

Figur 29. Viser sidetall i avskrifter

Basert på observasjonene vi har gjort og beskrevet over, setter vi opp en oversikt med fem punkter som viser det vi anser som en vanlig struktur.

1. Først i protokollene presenteres gården eller eiendommen som skal skiftes, og partene i saken. Eventuelle andre viktige personer som vitner eller konduktører blir også presentert her.
2. Deretter følger en beskrivelse av yttergrensene, dersom dette er gjort i den aktuelle utskiftningen.
3. Etter at eventuelle yttergrenser er beskrevet, kommer en beskrivelse eller forklaring av delingen, med beskrivelse enten av de nye grenselinjene, eller av de nye teigene.
4. Deretter kommer beskrivelse av eventuelle retter, plikter, regler og bestemmelser.
5. Til slutt kommer underskrifter og signering.

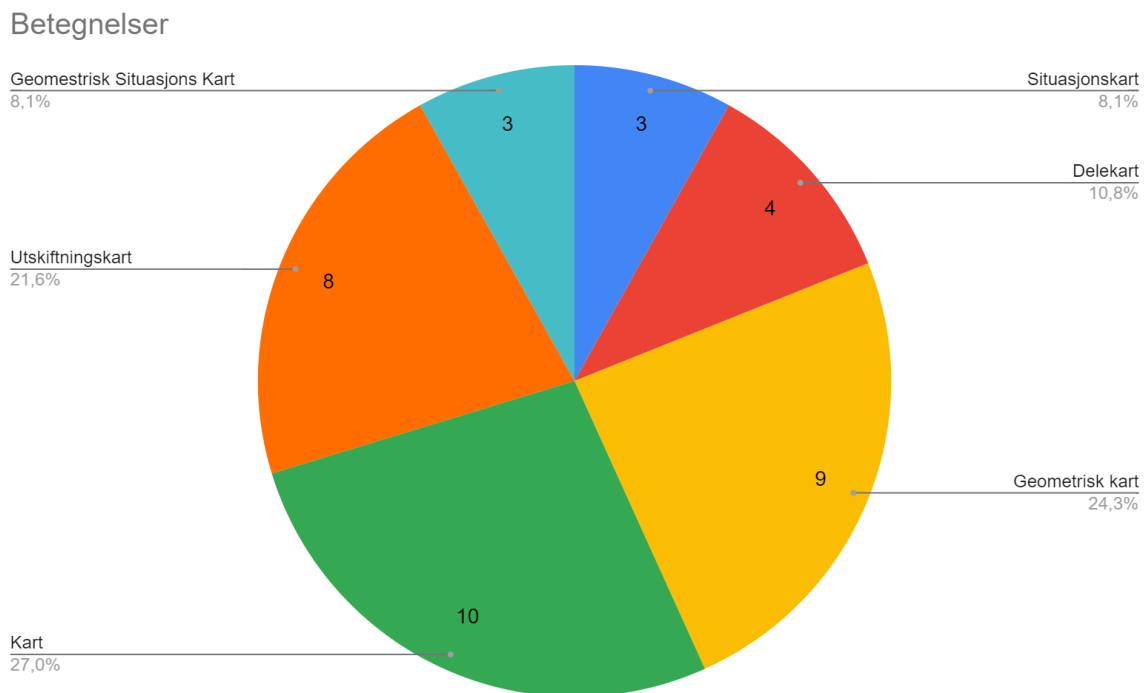
Selv om vi ofte ser at utskiftningene er strukturert som beskrevet i listen over, er det viktig å påpeke at dette ikke er noe fast mønster. Vi har sett utskiftninger med mange forskjellige oppbygninger. Det er ikke uvanlig at en protokoll bryter med mønsteret vi har beskrevet på ett eller flere punkter. Delingsgrunnlaget er ofte nevnt i punkt 1 eller 3, men dette er ikke konsekvent nok til at vi inkluderer det i listen. Punkt 2 mangler i

mange utskiftninger, men er ganske konsekvent med plasseringen når det er til stede.

4.3 Kart

4.3.1 Betegnelser

Det er stor variasjon i hva slags betegnelser som brukes på utskiftningskartene fra denne perioden. Den hyppigste brukte benevnelsen er kun "kart", men flertallet av kartene bruker en lengre benevnelse som Geometrisk kart eller Utskiftningskart. Diagrammet under viser hvilke betegnelser som er brukt på kartene, og hvor hyppige de er.

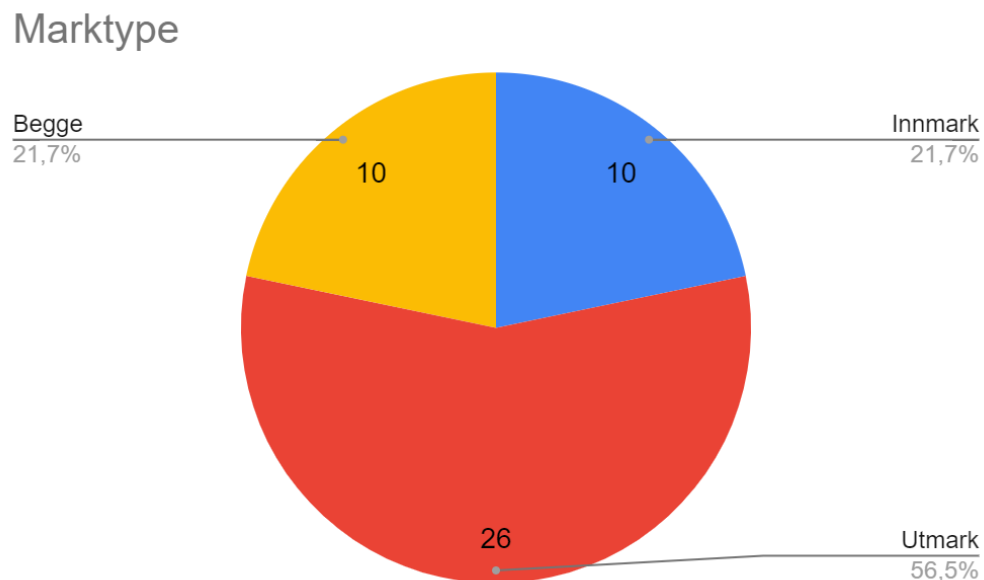

Figur 30. Diagrammet viser hvor mange kart som bruker de forskjellige betegnelse

4.3.2 Marktyper

Vi ser ut fra statistikken vi har ført, at de fleste kartene viser utskiftninger av utmark. Rundt 57 % er rene utmarkskiftninger. Dette er mer enn det dobbelte av antallet rene innmarkskiftninger. Innmarkskiftninger står for rundt 21 %. Legger vi inn

kartene som inneholdt begge marktypene, ser vi at utmark er representert i 78.5 % av kartene. Innmark er til sammenligning kun representert i 42,8 % av kartene. Dette gjør utmark til den klart hyppigst representerte marktypen i kartsamlingen.

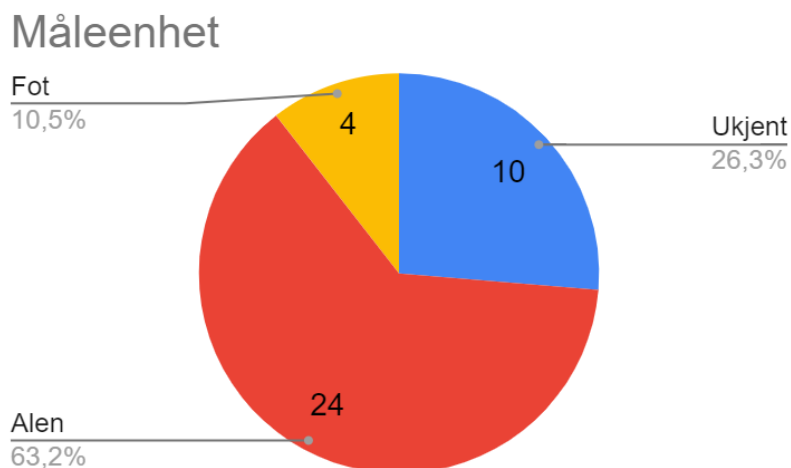
Figur 31. Diagrammet viser fordelingen av marktyper i kart.

Sammenlignet med avskriftene, er det høyere andel av rene utmarksutskiftninger. Vi vet ikke om dette er tilfeldig, eller om utmarksutskiftninger ble oftere kartlagt enn andre.

4.3.3 Målestokk og måleenheter.

4.3.3.1 Måleenheter

Vi ser at Alen er den klart mest brukte måleenheten i kartene. Fot er lite brukt til sammenligning. Kun 10,5 % av kartene benyttet fot som måleenhet. Konseptkartene er konsekvente med å ikke oppgi måleenhet, og er derfor ikke med i denne statistikken. Det er verdt å nevne at i de kartene hvor Juell har oppgitt måleenhet, har han benyttet Alen. Antallet kart hvor måleenhet ikke er oppgitt er relativt høyt, 26,3%, omtrent en fjerdedel av kartene.

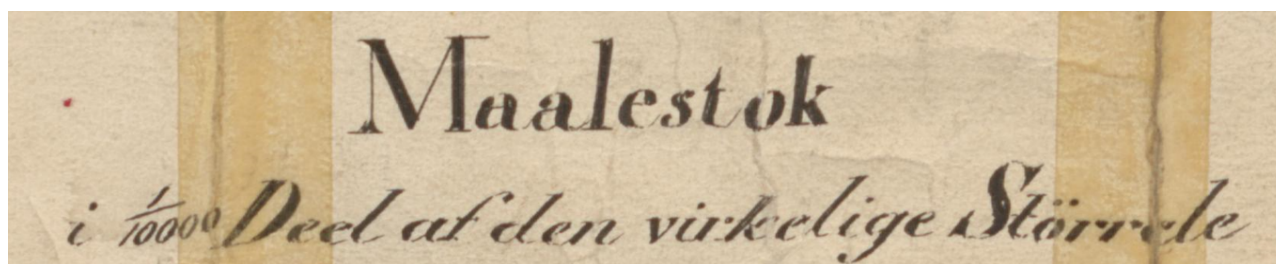

Figur 32. Diagrammet viser hyppigheten av måleenhetene brukt i kart

Kun 12 kart oppgir lengder på linjer i kartet, og 7 av disse er konseptkart fra Juell. Det er altså ikke særlig vanlig at lengdene på grenselinjene er påskrevet i kartet.

4.3.3.2 Målestokk og måleskala

Kun 17 av kartene har oppgitt hva kartets målestokk er som en brøk. Det er under halvparten. Konseptkartene er ikke inkludert i denne statistikken, de har konsekvent ikke oppgitt målestokk.

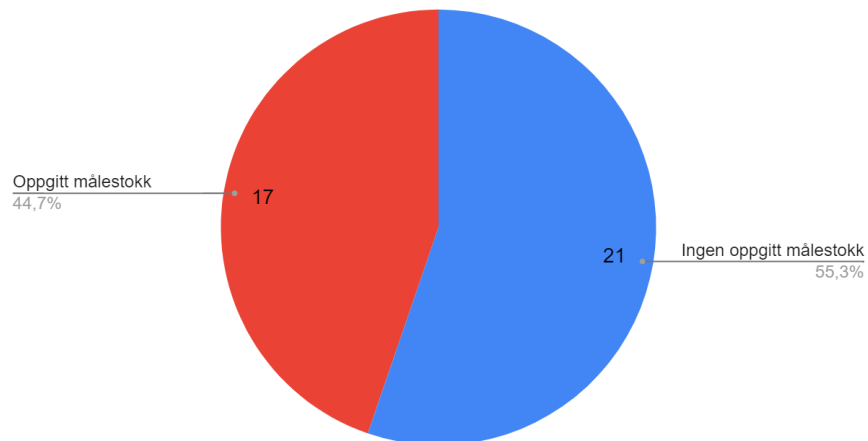

Figur 33. Utklipp fra kart 4, i målestokk 1/10000.

Det var ingen form for standardisering av hva slags målestokk som skulle brukes, så kartegner har stått fritt til å velge målestokk. Da ble det naturlig å velge målestokk utfra slik man ønsket at kartet skulle bli. Det er flere faktorer som kanskje kan ha påvirket karttegnernes valg av målestokk. Faktorer som ønsket detaljnivå, størrelse på kartblad, og mengde tekst som skulle inn i kartet kan er mulige faktorer som kan ha påvirket valg av målestokk.

Kartets målestokk kan også ha hatt sammenheng med områdets verdi. Altså at områder med høyere verdi ble kartlagt i større målestokk (Kvestad et al., 2023, s 218).

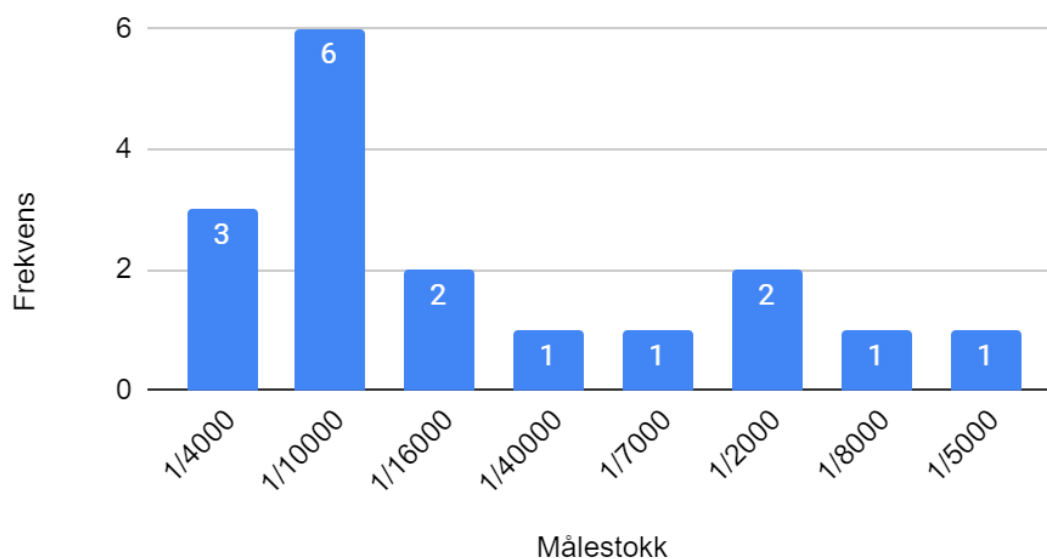
Målestokk oppgitt som brøk

Figur 34. Diagrammet viser andelen kart som har oppgitt målestokk.

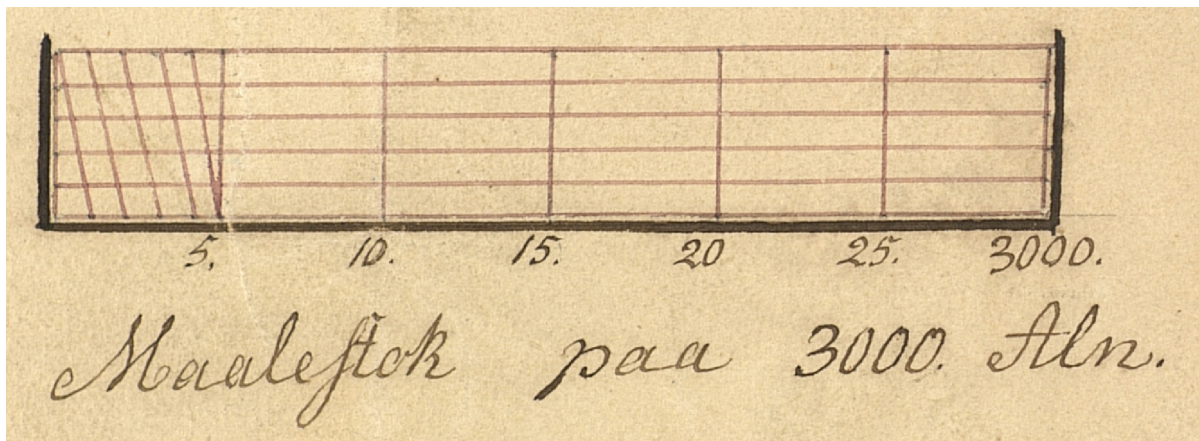
Innenfor de kartene som har en oppgitt målestokk er det stor variasjon blant hvilken målestokk som er brukt. Vi ser at 1/10000 er den vanligste og mest brukte målestokken i utskiftningskartene.

Målestokker

Figur 35. Viser hyppigheten til de forskjellige målestokkene i samlingen.

Det er som nevnt et mindretall av kartene fra denne perioden som har oppgitt målestokk, det er mye vanligere at kartene har en påtegnet måleskala for avstandsberging. Dette er ofte hvor måleenheten i kartet oppgis. Det vi refererer til som måleskala i denne oppgaven, kalles ofte målestokk i kartene.

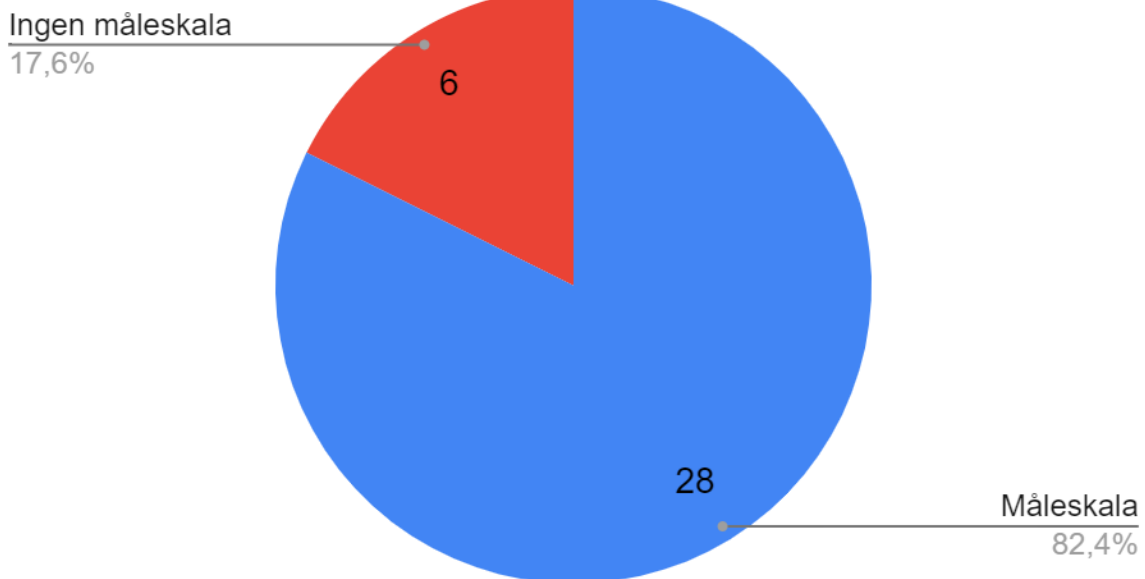

Figur 36. Måleskala fra kart 29.

Slik måleskala er til stede i nesten alle kartene. Måleskalaer fungerer som en visuell målestokk og er veldig nyttige for å gi brukere av kartet en mer direkte forståelse av avstander og størrelser i kartet. Å kun ha viten om målestokken kartet er tegnet i, hjelper ikke nødvendigvis brukeren noe særlig med å forstå størrelsesperspektivet når de ser på kartet.

En slik måleskala på kartet er en god måte for karttegnerne å gjøre det enklere for gårdbrukerne å få forståelse for teigenes størrelse, lengder på gjerder og veistrekninger.

Måleskala

Figur 37. Viser andelen av kartene som har måleskala.

Juells konseptkart er som nevnt ikke inkludert i diagrammet over, da disse kartene konsekvent ikke har oppgitt målestokk eller måleskala påtegnet. De ferdige kartene vi har sett fra Juell har derimot måleskala påtegnet. Dette får oss til å anta at de ferdige utgavene av konseptkartene også ville hatt dette.

4.3.3.3 Kartutsnitt og størrelse

De aller fleste kartene har kun ett utsnitt. Med kartutsnitt mener vi et område på kartbladet som ikke strekker seg til kartbladets ytterkanter, men som er tegnet som en "øy" inne på kartbladet. Disse kartutsnittene er mangekantede og dekker kun det spesifikke arealet som er skiftet, uten å ha noe øvrig påtegnet areal rundt skifteområdet for kartkontekst.

En liten andel av kartene har to eller flere utsnitt. Det er vanskelig å finne tegn som bekrefter at kartutsnitt har sann relativ plassering i forhold til hverandre. I selve kartbladet er det enklere å finne faktorer som bekrefter at utsnitt ikke har sann relativ plassering i forhold til hverandre. Har utsnittene separate nordpiler med forskjellig

orientering eller forskjellig målestokk, kan man trygt gå ut fra at de ikke har sann relativ plassering.

Plasseringen av utsnittene vil alene ikke være sikkert nok til å kunne avgjøre sann relativ plassering, når det ikke finnes noe kartkontekst mellom dem. Dersom kartet har høydekurver, eller viser terrenget, vassdrag eller marktype på annet vis, kan man få en anelse om plasseringen er sann dersom utsnittene er nær nok til å dømme hva som er naturlig terreng og overgang mellom marktyper. Dette blir derimot bare anelser, og er ikke noen sikker metode. Dessuten er det sjelden at kart har både flere utsnitt og detaljer som terrenget kan bedømmes etter.

Dersom kartet har noe form for kontekst mellom utsnittene kan man enklere avgjøre om de har sann relativ plassering. Kart 48 har bygningsgrupper med tilhørende gårds/stedsnavn påtegnet i tomrommet mellom utsnittene. Dette mener vi indikerer at utsnittene har sann relativ plassering. Dette er dog et engangstilfelle, og generelt konkluderer vi med at det mest vanlige er at utsnittene ikke har sann relativ plassering i forhold til hverandre i kart med flere utsnitt.

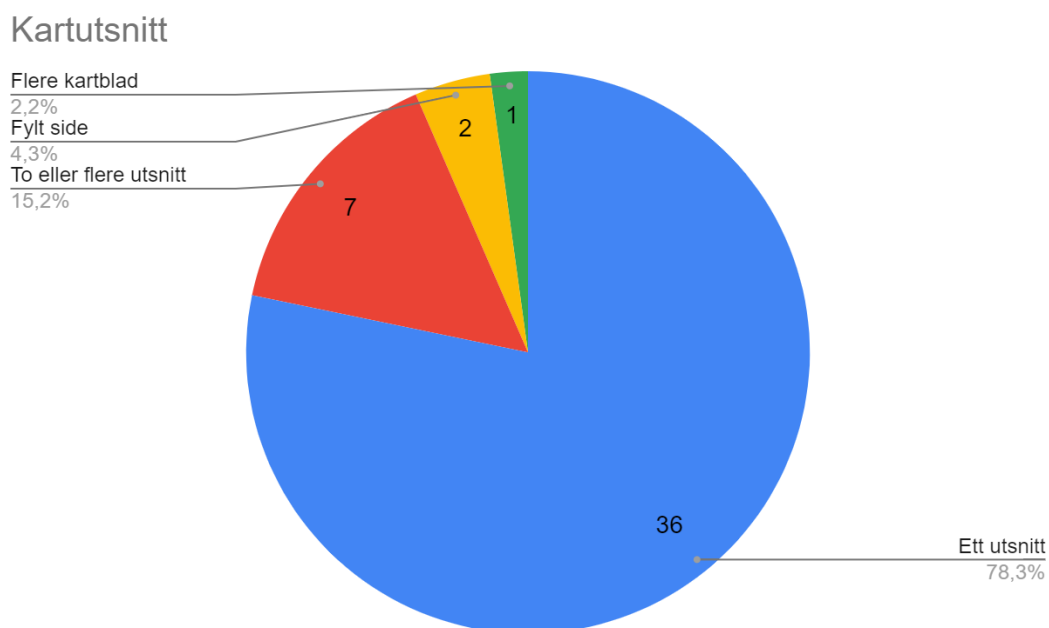

Figur 38, Utklipp fra kart 48, her ser vi hvordan bygninger og stedsnavn er plassert mellom kartutsnittene.

Kun to kart har fylte sider, der hele kartbladet er benyttet til å tegne helt ut til kantene. Disse kartene er begge tegnet av samme karttegner, landmåler A.K. Gjelle. Dette fremstår mer som en del av Gjelle sin tegnemåte, heller enn for noen spesifikk praktisk grunn.

Kun ett kart i samlingen er fordelt over to kartblad⁴⁷. Vi vet ikke sikkert hvorfor dette er gjort. Vi bemerker oss at plasseringen av måleskalaen er upraktisk dersom de to kartbladene var ment å skulle settes sammen til ett kart. Dette kan tyde på at kartbladene var ment å være separate, og ikke skulle settes sammen til ett kart (dette har jo åpenbart heller ikke skjedd). Samtidig er nordpilen og den nevnte måleskalaen kun tegnet på ett kartblad, så kartbladene kan ikke ha vært ment til å skulle separeres heller.

Kanskje var det nødvendig å tegne det stort for å oppnå et ønsket eller nødvendig detaljnivå, og dermed ble kartet for stort for kun ett kartblad. Vi har kun arbeidet med kartet i digital form og vet ikke hvor stort kartet faktisk er i sin fysiske form. Dette gjør det vanskelig for oss å si noe om hvorvidt størrelsen er påvirkende for at kartet er fordelt over to kartblad.

Figur 39. Viser utsnitt-fordelingen blant kartene

⁴⁷ Kart 32

4.3.3.4 Skala og orientering i forskjellige utsnitt

I de kartene hvor det er flere forskjellige utsnitt kan utsnittene ha forskjellig målestokk og orientering. Dette ser ut til å være gjort for å sikre at alle utsnittene får plass på samme kartblad, i tillegg til å gjøre kartet mer estetisk. Kart hvor dette forekommer, som kart nr. 36 og 52, har begge ett stort hoved-utsnitt, og ett mindre utsnitt.

Endring av orientering gjør at man kan plassere det andre avsnittet slik at det passer fint sammen med hoved utsnittet og får plass på samme kartblad⁴⁸. Endring av målestokk⁴⁹ gjør at man kan zoome et av kartutsnittene inn eller ut for å få et annet detaljnivå, eller for å få plass på samme ark. Begge endringene har både praktiske og estetiske bruksformål.

Figur 40, Kart 52, kartet har to utsnitt med hver sin separate måleskala.

⁴⁸ Kart 36 er et eksempel på dette

⁴⁹ Kart 52 er et eksempel på dette

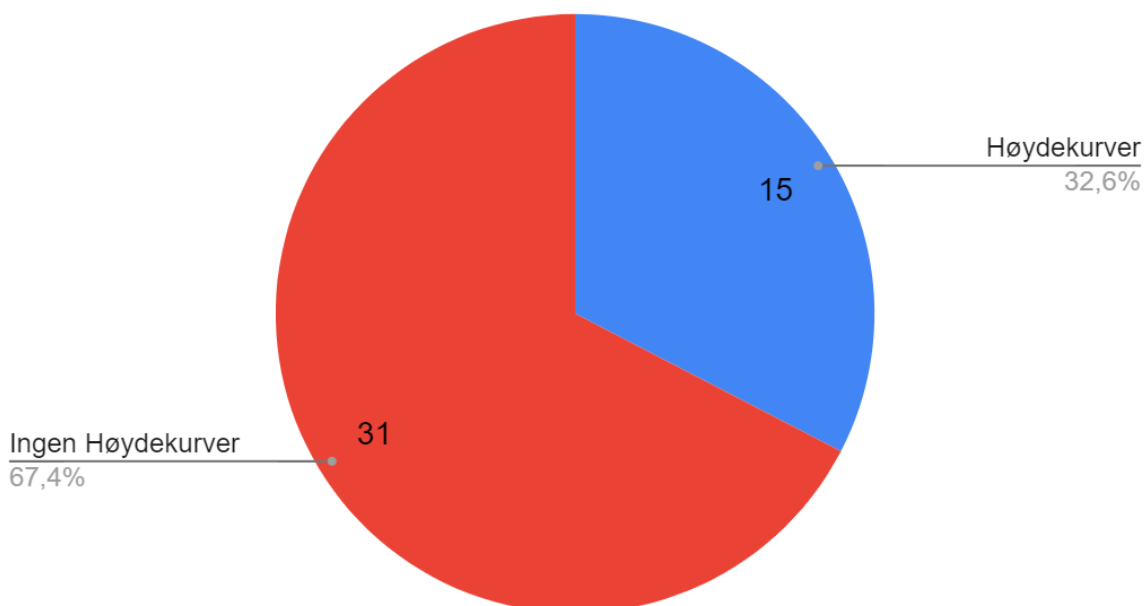
Kart 52 i figuren over har to kartutsnitt. Hvert av disse kartutsnittene har sin egen måleskala. Dette kartet oppgir ikke målestokk, men en sammenligning av måleskalaene viser at utsnittet øverst på kartbladet er tegnet i dobbelt så stor målestokk som det nederste.

4.3.4 Illustrering av terreng og høyder

Ikke alle kartene har noen form for visualisering eller illustrering av terreng og høyder. Faktisk er mange av de kartene som har høydekurver, nettopp Juell sine konseptkart, hvoriblant kun ett konseptkart er uten noen form for høydekurver.

Høydekurver slik vi kjenner dem på kart i dag er ikke i komplett forstand til stede på noen av kartene. Med dette mener vi at linjene som brukes for å beskrive terrenget svært sjelden er heltrukne, og har aldri noen fast ekvidistanse. Likevel er måten å beskrive terrenget og høyder på ved bruk av linjer og avstanden mellom dem, i bruk. Diagrammet under viser andelen kart med høydekurver.

Kart med høydekurver

Figur 41. Viser andelen kart med høydekurver.

Linjestykker brukes for å forklare terrenget, på slik måte at de plasseres tett der det er bratt og plasseres med mer avstand der terrenget er flatere. De er svært sjelden heltrukne og har aldri noen kjent fast ekvidistanse. Det punktet vi satte opp om ekvidistanse i analyseskjemaet, har vi altså ikke hatt behov for. Høydekurvene har vist seg å ikke være detaljerte og nøyaktige nok på dette tidspunktet til å benytte en fast ekvidistanse.

Fargelegging med lys og mørk skyggelegging av terrenget brukes også for å angi hvor terrenget er bratt eller ikke. Mørk skyggelegging i bratte områder skaper en lignende visuell effekt som tette høydekurver. Det samme oppnås ved å tegne vertikale linjer som illustrerer fallet i terrenget, noe som blir gjort i noen få kart.

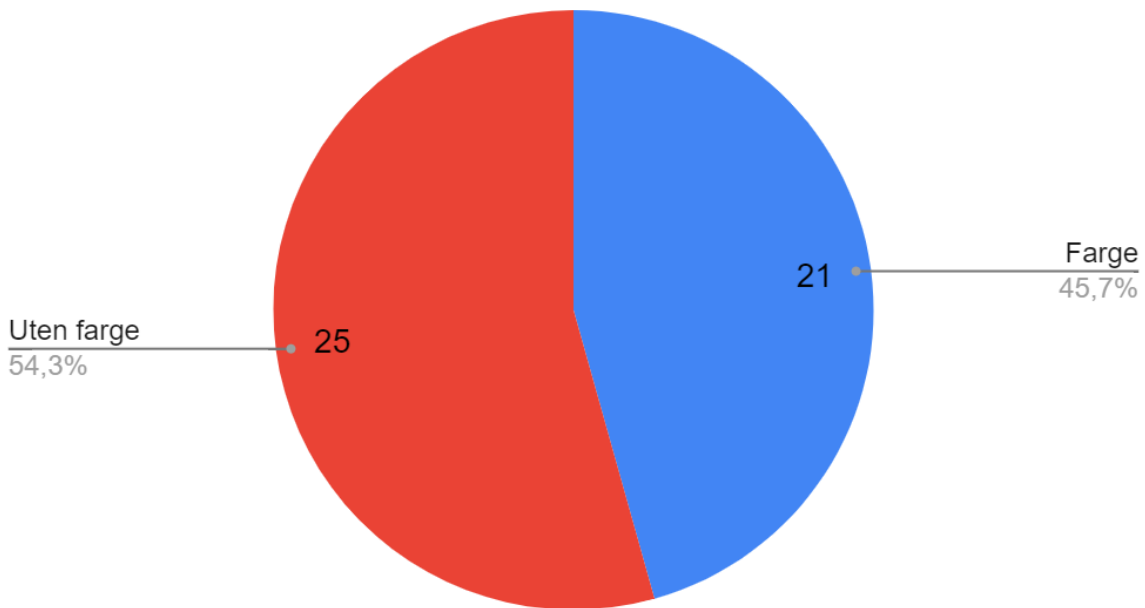

Figur 42, utklipp fra kart 53, hvor vertikale linjer illustrerer fall i terrenget

4.3.5 Farger og fargebruk

Farger og fargebruk er et viktig element i kart, det er både dekorativt og øker brukervennligheten. Litt mindre enn halvparten av kartene vi har analysert fra denne perioden, 21 av 45 kart, har brukt farger på ett eller annet vis.

Fargebruk i kart

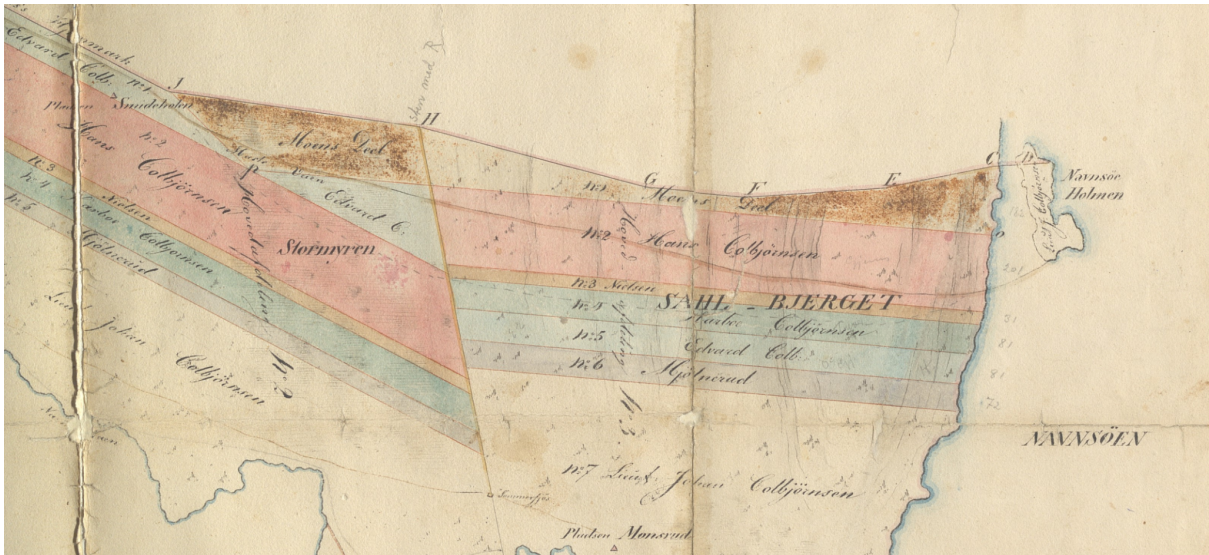

Figur 43. Diagrammet viser andelen av kartene som bruker farger

Basert på de bruksformålene vi ser i vårt kartutvalg, kategoriserer vi fargebruk i to grupper. Den første er praktiske formål, og den andre er dekorativ.

Det vanligste praktiske bruksområdet vi har sett er for å markere eiendomsgrenser. En eier har en bestemt farge på grensene som omkranser hans teiger⁵⁰. Dette gjør det enklere å se hvilke teiger som tilhører hvilken part i de situasjoner der en part har flere teiger. I kart 31 og 54 ser vi at hele teiger er fylt inn med farge. Dette er nyttig når noen parter har fått mange teiger hver.

⁵⁰ Kart 8 er et godt eksempel på dette

Figur 44. Utklipp fra kart 54, her fargekodes teigene etter eier.

Detaljnivået i kartene varierer enormt, og denne fargebruken forekommer både i kart med høyt og lavt detaljnivå. Farger er et nyttig virkemiddel for å fremheve viktige linjer og detaljer i et kart hvor det er høyt detaljnivå, som i karttegner A.K. Gjelle sine kart. I de mest detaljerte kartene er det enklere å få med seg hva som er viktig når det er markert med farge. Farger hjelper også med å tydeliggjøre teiger som har en komplisert form.

Det andre bruksområdet vi ser for farger i kartene er det vi klassifiserer som dekorativt. Det er viktig å presisere at dekorativ fargebruk fortsatt bidrar til å øke lesbarheten til kartene, og derfor ikke er fullstendig uten praktisk betydning.

Figur 45. Utklipp fra kart 9, her er detaljer som tun, vann og veier fargelagt.

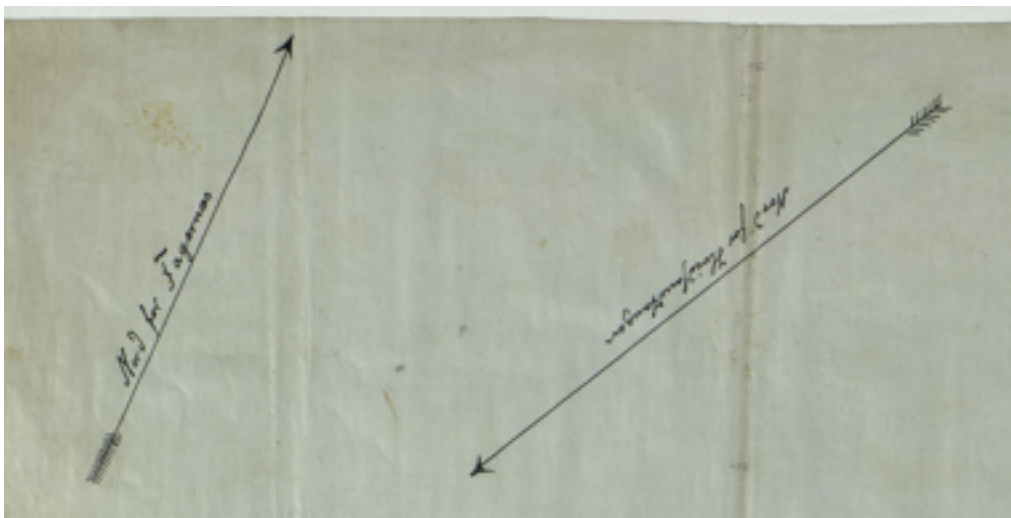
Bygninger, vann, elver og mark som har fått virkelighets-gjenspeilende farge gjør kart enklere å lese, forstå og orientere seg ut fra. Spesielt dersom det er et ellers detalj-fattig kart uten noen form for høydekurver eller bakgrunnsdetaljer for marktype.

Vi har sett fra avskriftene vi har analysert av det var svært vanlig at parter i utskiftninger ikke var lese- og skrivekyndige. Farger kan ha vært et viktig redskap for å gjøre kartene enklere å bruke i en tidsperiode der ikke alle kunne lese hva som sto skrevet eller hadde erfaring med å lese kart.

4.3.6 Kompass og orientering

Nesten alle kartene har en nordpil som angir himmelretningene. Nordpilene er uten unntak rettet mot nord. Blant Juells konseptkart har 7 av 8 kart nordpil. Blant de fullstendige kartene har 35 av 37 av kartene påtegnet nordpil.

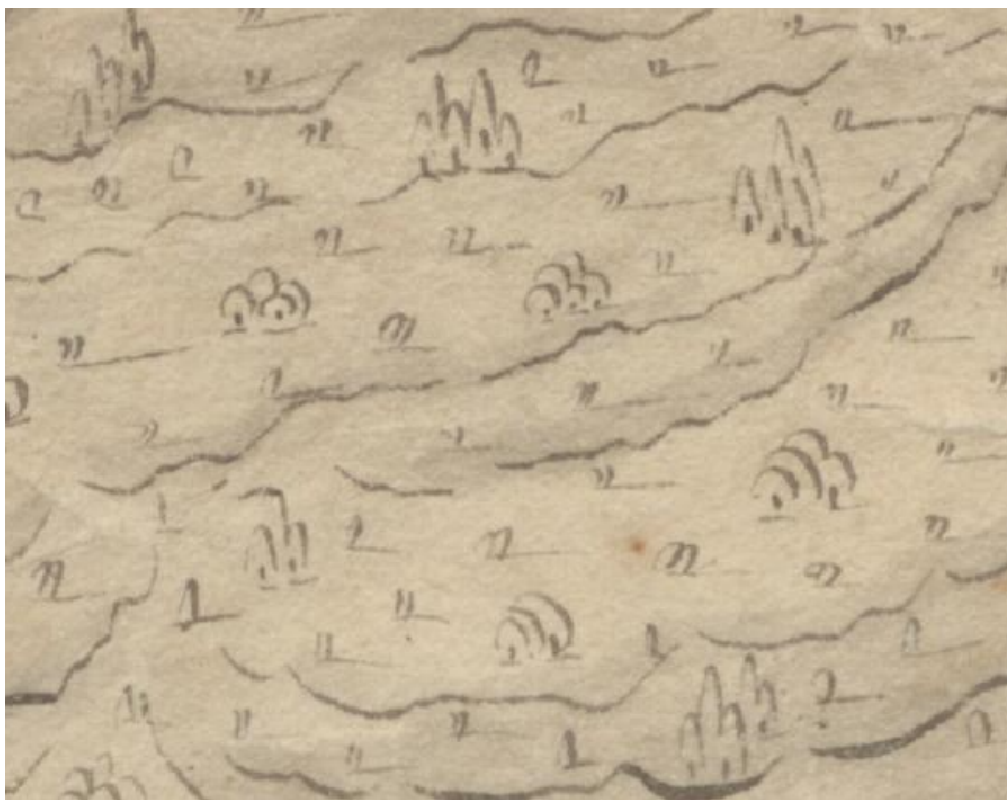
Kartenes orientering varierer stort, og det på ingen måte konsekvent hvilken himmelretning som er øverst på kartbladet. Dersom kart har flere kartutsnitt, kan disse utsnittene ha forskjellig orientering og hver sine respektive nordpil.

Figur 46. Forskjellige nordpil for forskjellige utsnitt i kart nr 36

4.3.7 Detaljer i kart

Detaljnivået i kartene varierer mye. Fra helt enkle skisseringer, nærmest strektegninger, til detaljerte kunstverk med stor mengde dekorasjoner. Tegnete bakgrunnsdetaljer for å dekorere og forklare bakgrunnen i kartene forekommer i et mindretall av kartene. Bakgrunnsdetaljer er ikke bare til pynt, men har en praktisk funksjon i form av å gjøre det enklere å se hva slags marktype som er avbildet.

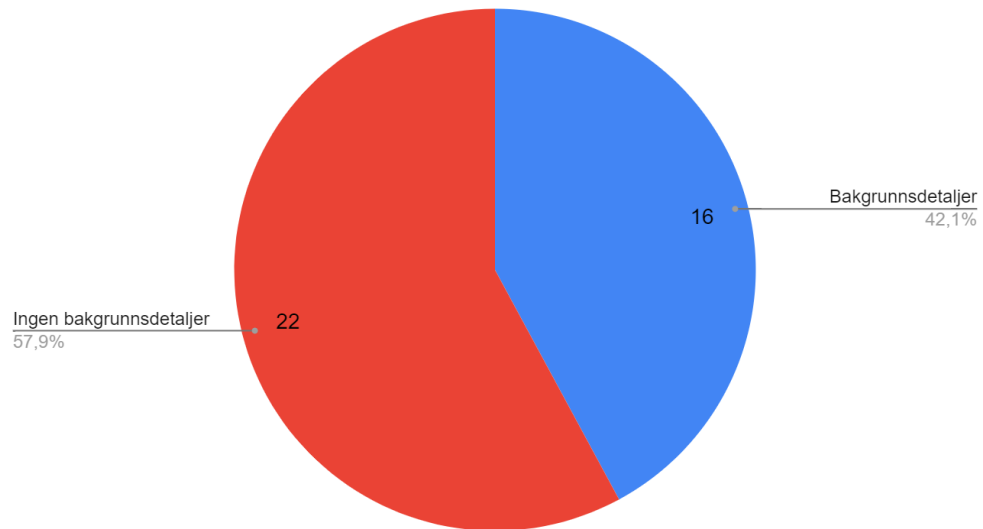
Figur 47. Utklipp fra kart 1 av A.K Gjelle, påtegnede trær er her et tydelig tegn på utmark.

Bakgrunnsdetaljer i kartene kommer i forskjellige varianter. Noen består kun av prikker og streker, mens andre har fullstendig trær og busker. Karttegnerne A.K.Gjelle⁵¹ og A. Johansen⁵² tegner hele trær og busker som bakgrunnsdetaljer i sine kart.

⁵¹ Kart 1 og 55

⁵² Vi er noe usikker på dette navnet, Kart 53 og 30

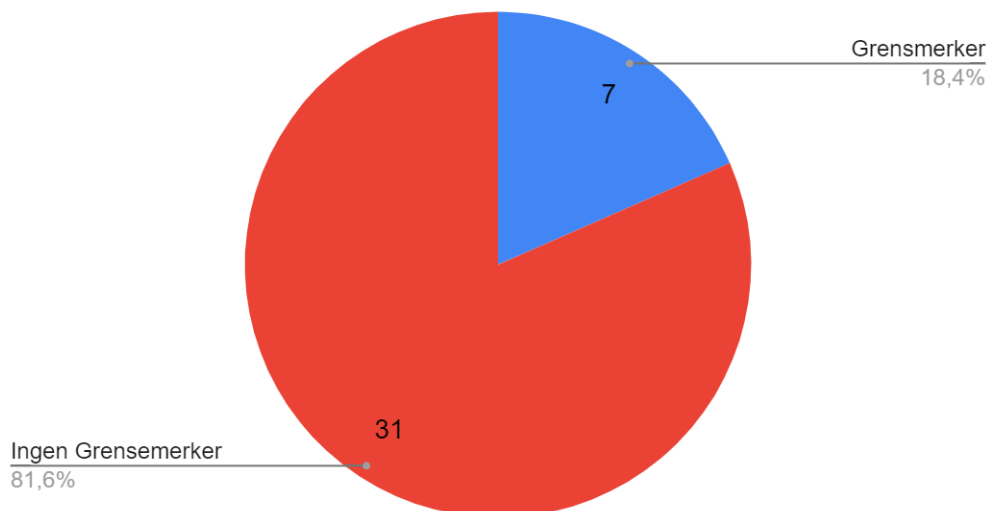
Bakgrunnsdetaljer i kart

Figur 48. Konseptkartene er ekskludert. Viser andelen kart med bakgrunnsdetaljer

Grensemerker er heller ikke vanlig i kartene. Vi vet fra tidligere undersøkelse av kartene gjort av Kvestad, Sky og Aadland at grensemerker kun var til stede i et fåtall av kartene (Kvestad et al., 2022, s 214). Det var likevel noe overraskende at det var så få. Kun 7 kart har påtegnet det vi tror kan være grensemerker. Siden kartene mangler tegnforklaring, kan vi heller ikke vite sikkert hva de forskjellige påtegningene er.

Grensemerker i kart

Figur 49. Konseptkart er ekskludert, diagrammet viser andelen kart med påtegne grensemerker.

Eiendomsgrenser er i all hovedsak tegnet med heltrukne linjer, vi har kun sett et kart, kart 39, med stiplede linjer som eiendomsgrenser. Forskjellige linjetyper er derimot ofte brukt for å vise gjerder, veier, setre og andre detaljer.

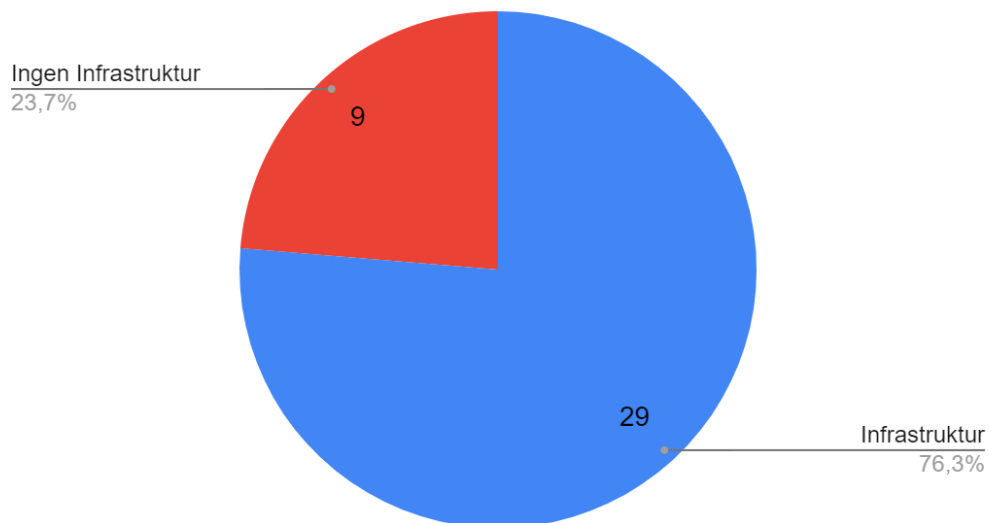
I Juell sine konseptkart, hvor mange detaljer mangler, kan vi se hvordan strukturen i eiendomsgrensene antyder plasseringen av bygninger, selv om byggene ikke er tegnet enda. Bildet i figur 50 viser hvordan solstruktur i eiendomsgrensene kan indikere plasseringen av et gårdstun eller sæter.

Figur 50. Utklipp fra kart 19, konseptkart av Juell.

Infrastruktur, som veier, stier, bruer og lignende er vanlig i kartene. Blant de kartene som mangler veier og lignende er det mange som er rene fjell eller utmarksområder. Det er mulig at slike detaljer som infrastruktur ikke er påtegnet fordi dette ikke fantes.

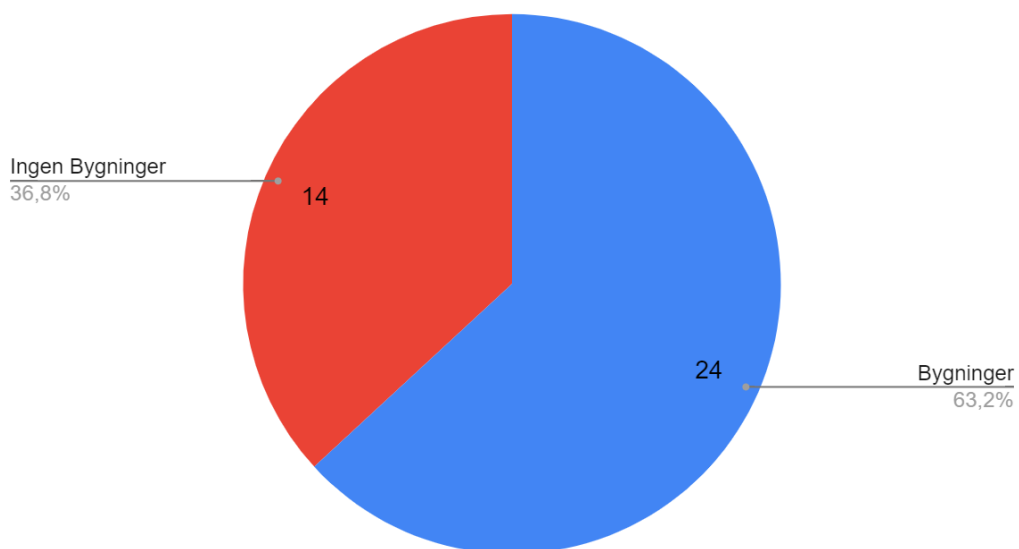
Infrastruktur

Figur 51. Konseptkart ekskludert, viser andelen av kart med påtegnet infrastruktur.

Bygninger er en annen vanlig detalj som vi ser påtegnet i mange kart. Dette er en viktig detalj som bidrar stort til å gjøre kartområdet gjenkjennelig for brukerne. Ekskluderer vi konseptkartene har vi 24 kart med bygninger, og 14 uten.

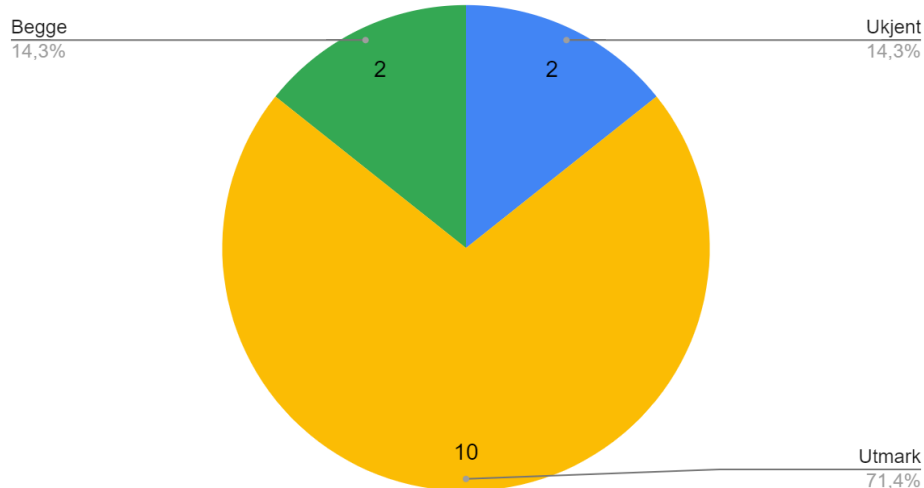
Bygninger

Figur 52. Konseptkart ekskludert, diagrammet viser andelen kart med bygninger

I likhet med andre detaljer er det fullt mulig at begrunnelsen for at bygninger ikke alltid er påtegnet kartene, er at det ikke var noen bygninger i området for kartet. Vi ser derfor på marktypene blant de kartene som mangler bygninger.

Marktyper blant kart uten bygninger

Figur 53: Fordeling av marktyper i kart som ikke viser bygninger.

Vi ser at flesteparten av kartene som mangler bygg, er kart over utmarksområder. Dette gjør det tryggere å anta at bygninger gjerne mangler fra disse kartene fordi det ikke er noen bygninger der. Likevel forklarer ikke dette alt. Vi har nemlig sett at på steder der bygninger ikke er påtegnet, kan det likevel antas at det i noen tilfeller finnes bygninger⁵³. Tekst kan brukes for å gi oss den tilsvarende informasjonen, slik som vi ser i utsnittet fra kart 5 i figur 54. Kartet viser et dalføre med rundtliggende fjellområder hvor setrene er skrevet inn med tekst, og ikke tegnet som illustrasjon.

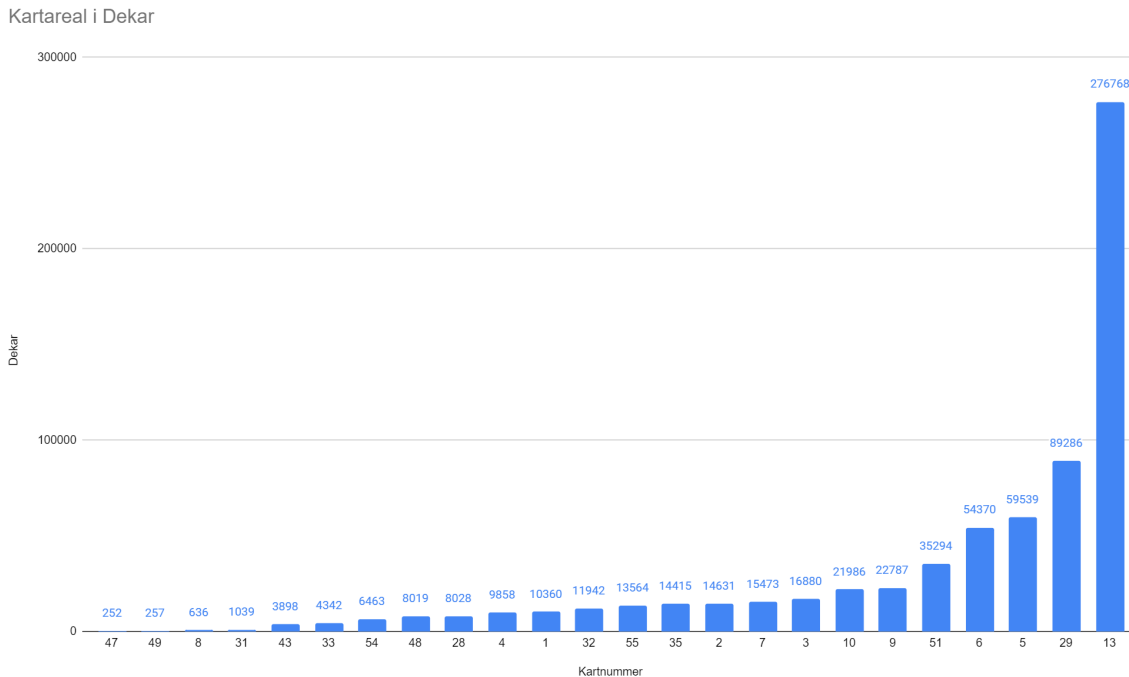
⁵³ Se f.eks figur 50

Figur 54. Utklipp fra kart 5. En sæter er skrevet på med tekst, istedenfor å bli tegnet inn.

4.3.8 Størrelser på arealer i kartene

Vi har grovt regnet ut hvor mye areal som er kartlagt i de forskjellige utskiftningskartene. Størrelsesforskjellen fra det største til det minste kartet er enorm. Selv om det kun er 25 kart som har vært mulig å regne ut størrelsen til, har vi stor fordeling i størrelseskategorier. Størrelsen på kartområdet blir svært grovt beregnet pga. regnemetoden vi har brukt. Poenget her er mer å vise at det finnes variasjon i kartstørrelsene, heller enn å angi nøyaktige størrelser.

Figur 55. Viser størrelsen til kartene i dekar

4.3.9 Informasjon som angis i tekst på kartene

Alle kartene har noe tekst på seg. Kartets tittel, årstall og stedet utskiftningen har foregått, er det vanligste som er påskrevet. Karttegners navn og evt. tittel er også ofte skrevet på kartet.

Det er også vanlig at hvilke teiger som tilhører hvilken part er påskrevet. Dersom dette er gjort, er det vanligvis på en av to måter; enten som en tabell eller tekstboks utenfor kartutsnittet, med bokstaver eller tall som knytter tekstboksen og kartutsnittet sammen. Den andre måten er ved at eieren eller gårdens navn er skrevet direkte på teigene i selve kartutsnittet.

Navn på setre og gårder er vanligvis skrevet direkte på kartutsnittet, noen få ganger ser vi det er gjort som en tabell på siden av kartutsnittet. Det knyttes da til spesifikke steder på kartet ved hjelp av bokstaver eller tall, på samme måte som eiere ofte angis. Vann, fjell, myrer og andre landemerker kan også være påskrevet. Langs yttergrensene er det gjerne påskrevet hvem som er naboene langs den aktuelle yttergrensen.

4.4 Karttegnernes arbeid og metode

Forskjellige karttegnere tegner kart på svært forskjellig vis. Bruk av tekst, valg av detaljer og bruk av farger osv. varierer fra tegner til tegner. Noen kart er enkle skisser, mens andre er små dekorerte kunstverk. Det mest konsekvente er naturlig nok at alle kartene viser eiendommer og teigers grenser, form og utstrekning. Dette er jo naturlig for et utskiftningskart, og kartene utfører sitt oppdrag i denne forstand.

Noen karttegnere er interessante å se nærmere på, fordi vi har flere kart eller protokoller fra samme. Dette gjør det enklere å se hva som er del av en karttegners individuelle metode og stil, og hva som er enkelttilfeller og variasjoner fra kart til kart. Vi ser nærmere på noen få av disse karttegnerne her, noe som gir oss muligheten til å utdype noen sentrale aspekter ved karttegnernes metode og resultat.

4.4.1 Hans Skjeggestad

Vi fortsetter tematikken med tekst i kartene ved å se på en karttegner som bruker tekst i sine kart på en ganske konsekvent og systematisk måte. En karttegner vi har flere kart fra, H. Skjeggestad, bruker ofte tekstbokser rundt kartutsnittet, i stedet for å skrive direkte i kartutsnittet. Han bruker bokstaver eller tall for å knytte teiger i kartet sammen med eiere/gårder i tekstboks. Tall og bokstaver brukes også for å knytte stedsnavn til landemerker, vann, innhegninger og lignende i kartet.

H. Skjeggestad er den eneste karttegneren som har laget en tegnforklaring i ett av sine kart som viser hva forskjellige linjetyper skal bety. Dessverre er denne delen av kartet ødelagt eller manglende på det bildet vi har. Det er tydelig at Skjeggestad bruker forskjellige linjestiler, med forskjellige linjer for veier, gjerder og grenser. Hva de forskjellige linjene er, har vi måttet tolke ut fra måten de er brukt på.

Tross i at Skjeggestad har et godt system for å forklare innholdet i kartene med tekst, tegner han kart som er relativt enkle og uten mange detaljer og dekorasjoner. Han bruker ikke høydekurver eller bakgrunnsdetaljer i kartene sine.

4.4.2 Iver Iversen Thingstad

Iver Iversen Thingstad fra Åmot er en interessant karttegner å se nærmere på. Vi har 2 avskrifter vi har sett der han er konduktør og karttegner (25 og 30), og en avskrift der han deltar som vitne (38). Det har vært skogeiendommer som har blitt skiftet i disse utskiftingene. Vi har også et kart som er tegnet av Thingstad.

Thingstad sine utskiftninger er interessante, da måten utskiftingene hans gjennomføres på beskrives mye tydeligere her enn vi har sett i andre utskiftninger, enten de er utført av konduktører eller ikke.

Området som skal skiftes deles inn i mindre områder som kalles hovedavdelinger, hver av disse hovedavdelingene deles deretter inn i mindre teiger. Deretter gjennomføres loddtrekning for å fordele teigene mellom partene. Slik at hver part får en eller flere teiger i hver av hovedavdelingene. Dette samme mønsteret ser vi også i andre utskiftninger utført av konduktører, men det er tydeligst beskrevet hos Thingstad.

“at udskifte [...] først i Hovedafdelinger og disse igjen i Teiger”⁵⁴

“Af disse 4 Hovedafdelinger er den vestre deelt i 6 lige store Teige eller Parceller, den midtre lige saa i 6 lige store Teige og den östre i 12 lige Teige, den allerösterste [...] i 6 Teige”⁵⁵

Metoden har større eller mindre variasjoner i andre utskiftninger, men fremstår som samme prinsipp hvor delingen foregår i to ledd. Hovedavdelinger kalles eksempelvis for hoveddeler hos andre konduktører, som Juell og Schjelderup. Vi ser denne metoden eller en variasjon av den i ni utskiftninger i utvalget, kategorisert som hovedavdelingsinndeling i tabellen.

⁵⁴ Sitat fra avskrift 25, side 2

⁵⁵ Sitat fra avskrift 25, side 4

4.4.3 Hans Lemmich Juell

Hans Lemmich Juell er den konduktøren vi har flest utskiftninger og kart fra, selv om mange av kartene er konseptkart. Juell er en kjent landmåler fra denne tiden, og kan ha vært den landmåleren som har skiftet flest eiendommer i denne perioden (Kvestad. L, 2022, s 224). Det at vi har både ferdige kart og konseptkart fra Juell gir oss mulighet for å se på hva som endres fra konseptkartene til ferdige kart.

Juells kart varierer i utforming. På kartene som viser innmark rundt gårdstun er det ikke påtegnet høydekurver eller bakgrunnsdetaljer, mens kart som viser utmarksområder har disse detaljene.

De 3 ferdige kartene vi har fra Juell har ikke avstander påskrevet i kartet, mens konseptkartene som regel har dette. I utskiftningen på Lepengen, som vi har både kart og protokoll fra, er det kun angitt lengde på en grenselinje i protokollen, og ingen på kartet. Detaljen med å skrive lengder på grenselinjen ser altså ut til å forsvinne når kartene blir ferdig tegnet.

Fra Juell sin utskiftning på Lepengen har vi et kart⁵⁶ og en protokoll⁵⁷ som hører sammen. Vi ser derfor nærmere på hvordan dette kartet refereres til i protokollen. Kartet erstatter beskrivelsen av yttergrenser i denne protokollen, det blir kun sagt at arealet som deles avbildes på kartet. Det blir spesifisert i protokollen at delelinjene blir tegnet på kartet, men grensebeskrivelsen i protokollen kan leses uavhengig av kartet, dersom man kjenner bygningene på gården. Der er skrevet en bestemmelse om at "*Kartet og denne Forretning opbevares paa tomten*"⁵⁸. Dette vet vi også at faktisk har skjedd, da vi har fått bekreftet dette etter kontakt med grunneier.

Det blir nevnt i protokollen at en skogstrekning skal deles mellom partene. Dette ser ikke ut til å ha blitt med på kartet, som kun viser innmarken som blir delt. Vi er ikke fullstendig sikre på hvorfor skogområdene ikke er med på kartet. Muligens var områdene av for liten verdi til at det var verdt kostnadene og arbeidet med å kartlegge dem. Skogstrekning er oppgitt å være betydelig, så vi har likevel ikke

⁵⁶ Kart 56

⁵⁷ Avskrift 58

⁵⁸ Sitat fra avskrift 58, side 3

fullstendig tro på denne forklaringen. Det har foregått en tidligere utskiftning i 1823 som kan være en årsak. Delingen av skogen i 1827 ser ut til å på noe vis basere seg på denne tidligere utskiftningen. Dessverre mangler deler av teksten fra originaldokumentet i denne avskriften, noe som gjør det vanskelig å vite nøyaktig hva som har skjedd med delingen av skogen.

5. Drøfting og avslutning

5.1 Oppsummering, utfordringer og konklusjon

Prosessen med analysen og datainnsamlingen har vært interessant, men krevende. Skrivemåten og setningsoppbygningen på 1800-tallet er annerledes fra i dag og føles dermed tung og litt uforståelig. Det tar tid å bli vant til dette. Det er også svært mange ord og uttrykk som ingen av oss to hadde hørt før, og som vi ikke kjente betydningen av. Noen ord har vi funnet ved å søke lenge nok på internett, andre har vi kun forstått ut fra kontekst etter å ha sett dem i bruk nok ganger.

At avskriftene er skrevet på skrivemaskin i nyere tid har gjort det mulig for oss å lese dem. Originale protokoller fra denne perioden er utenfor vår evne å lese. Selv om avskriftene var skrevet med skrivemaskin, var de ikke alltid like lette å lese. De varierer stort i kvalitet, noen avskrifter kan være svært utydelige. Kvaliteten varierte også etter hvordan måten dokumentene var scannet på, men også på hvordan selve papiret var tatt vare på og hvordan dokumentene ble skrevet i første omgang.

Analyseringen av kartene var generelt mindre krevende enn analyseringen av protokollene, og gikk mye raskere. Vi møtte likevel på utfordringer med blant annet håndskrift noen ganger. Her hadde vi også, akkurat som i avskrift-analyseringen, utfordringer med å forstå språket. Generelt vil vi likevel si at kartene har vært enklere å analysere enn avskriftene.

Problemstillingene vi har arbeidet med i denne oppgaven, har dreid seg om å finne ut hva som er vanlig innhold, detaljer og lovbruk i utskiftninger fra perioden 1821 til 1859. I denne delen av oppgaven skal vi oppsummere nettopp dette. Vi svarer på hovedproblemstillingen via de tre underproblemstillingene.

5.1.1 Protokoller og innhold

De fleste utskiftningene er minnelige utskiftninger av sameie. Utmark er marktypen som blir delt oftest. Det er brukt mange forskjellige betegnelser om utskiftningene.

5.1.1.1 Marktyper

Utmark deles i flere utskiftninger enn innmark. Det vanligste er likevel at utskiftningene innebærer skifte av både inn- og utmark. Det har tidvis vært krevende å finne ut hva slags marktype som er skiftet i de forskjellige utskiftningene og for noen utskiftninger har vi kodet ukjent marktype, fordi vi ikke har funnet ut eller vært helt sikre.

5.1.1.2 Sakstyper

Det er svært få saker fra forlikskommisjonen i utvalget. Dette fremstår som noe merkelig for oss, da vi forventet en fordeling der antallet saker fra forlikskommisjonen var mellom antallet saker holdt minnelig og antallet holdt av retten. Det lave antallet saker fra forlikskommisjonen gjør at vi er noe i tvil om avskriftssamlingen gjenspeiler virkeligheten, når det kommer til sakstype-fordelingen.

Det er mulig dette er et resultat av tilfeldigheter. At fordelingen av sakstyper i samlingen vi har brukt enkelt og greit ikke gjenspeiler virkeligheten. Vi velger likevel å drøfte andre muligheter som kanskje forklarer fordelingen i avskriftssamlingen.

Dersom fordelingen av sakstyper er reell, kan det tyde på at det var svært vanlig at saker gikk videre fra forlikskommisjonen til retten. Dette synes vi virker usannsynlig.

Utskiftningene i samlingen er alle utskiftninger som det av en eller annen grunn har blitt laget en avskrift av i nyere tid. Dette kan ha vært i forbindelse med en ny sak, eller fordi noen har hatt historisk interesse av dokumentet. Det er mulig at dette ikke forekommer like ofte for saker fra forlikskommisjonen, men vi kan ikke forestille oss noen god forklaring på hvorfor dette skulle være tilfellet.

Den mulige forklaringen vi har mest tro på, er at saker fra forlikskommisjonen ikke ble tinglyst like ofte. Mange utskiftninger ble aldri tinglyst (Sevatdal, 2017, s 178), og normalt ble ikke saker som stoppet i forlikskommisjonen tinglyst (Kvestad, 2022, s 238). Avskriftssamlingen vi har brukt består kun av saker som er blitt tinglyst.

Dersom vi antar at utskiftninger holdt av en rett ledet av sorenskriveren som regel ble tinglyst, kan dette forklare hvorfor det er en proporsjonalt liten andel saker fra forlikskommisjonen i samlingen. Minnelige utskiftninger er den absolutt vanligste utskiftningstypen (Sevatdal, 2017, s 178), og vil trolig uansett utgjøre den største gruppen, tinglyst eller ikke. Dette kun på grunn av den store mengden slike saker.

5.1.1.3 Betegnelser

Betegnelsene som brukes på dokumentene har ikke alene kunnet fortelle oss om hva som er utskiftninger eller ikke. Vi har måttet vurdere innholdet i dokumentene for å finne ut om de er utskiftninger.

Vi har satt noen krav til hva som har måttet være i dokumentet for at vi skal ha tatt det med som en utskiftning. Har dokumentet en eller annen form for deling av sameie eller teigblanding har vi regnet det som en utskiftning. Vi har også tatt med makebytter der tilsvarende teiger byttes.

Vi har sett dokumenter vi har valgt å ikke definere utskiftninger, som skjøter og overføringer. Dette har vi ansett for å være kun salg eller overdragelser av eiendom. Dette fordi de ikke inneholdt noe bytte eller deling. Noen ganger inneholder disse dokumentene referanser til tidligere utskiftninger.

Noen avskrifter⁵⁹ fra tidlig i analysen har sine analyseskjemaer i vedlegg 8. Etter hvert som vi kom lengre ut i analysen, sluttet vi å bruke tid på å fylle ut skjemaer for dokumenter når vi forstod at de ikke var utskiftninger.

⁵⁹ Avskrifter 2, 3, 5, 6

5.1.1.4 Måling av areal og lengde

Mindre enn halvparten av protokollene inneholder noen form for lengdemålinger. Alen er den vanligste måleenheten, men andre måleenheter brukes også noen ganger. Målinger av areal er enda sjeldnere. Å oppgi arealet for hele skifte området blir noen ganger gjort av Juell, men er ellers helt unntaksvis.

5.1.1.5 Eiendomsgrenser og yttergrenser

Vi har sett at det er et mindretall av utskiftningene som oppgir yttergrensene i protokollen. Da loven påbyr å avklare disse, gjør det det interessant at dette ikke er nedskrevet oftere. At det ikke er skrevet ned betyr heller ikke nødvendigvis at det ikke ble gjort, men det skaper usikkerhet og gjør det vanskelig å vite.

Når det kommer til eiendomsgrenser, ser vi at det er enorm forskjell i hvordan de beskrives, markeres, og noen ganger måles. Likevel er det alltid en beskrivelse av grenser eller teiger til stede. Grensebeskrivelsene virker å i hovedsak basere seg på landemerker og himmelretninger. Grensemerker brukes ofte tilnærmet som et supplement til disse.

Det ville ha vært interessant å se nærmere på differensieringen mellom utskiftninger som beskriver grensene, og de som beskriver teigene. Dette har vi dessverre ikke fått gjort i denne analysen.

5.1.1.6 Himmelretninger og kompass

Å angi himmelretninger/kompassretninger er svært vanlig i grense- og teigbeskrivelser. Det er verdt å merke at himmelretningene som angis ikke nødvendigvis er sanne kompassretninger.

5.1.1.7 Bruksretter og plikter

At en eller flere parter har eller får en bruksrett blir nevnt i nesten halvparten av utskiftningene. Veirett og beiterett er de vanligste. Plikter er litt mindre vanlig enn bruksretter. Den vanligste plikten en eller flere parter blir pålagt er gjerdehold.

5.1.1.8 Delingsgrunnlag

Skyld eller en bestemt delenøkkel er de vanligste delingsgrunnlagene vi har sett. Disse delingsgrunnlagene er omtrent like vanlige. Vi har i to tilfeller kodet delingsgrunnlaget i utskiftninger til å være pengeverdi. Dette er makebytter hvor partene har byttet arealer av lik pengeverdi. Svært mange utskiftninger oppgir ikke hva som ligger til grunn for delingen, og andre ganger har det vært vanskelig å avgjøre hva vi skal kategorisere delingsgrunnlaget som.

5.1.1.9 Tvister og regelbrudd

Det er svært sjelden at vi ser tvister av noe som helst slag i utskiftningene. Vi har kun sett ett tilfelle av at utskiftningen har måttet stoppes⁶⁰. Generelt ordner partene eventuelle uenigheter mellom seg underveis i skiftet.

“Alt, for, som gode Naboer at komme overens i mindelighed og undgaae Process”⁶¹

Noen protokoller inneholder bestemmelser om straff for parter som gjør noe som bryter med de nye eiendommene og rettene. Dette er vanligvis straffebetaling i tilfelle tjuvhogst, og erstatningen skal som regel betales i penger.

5.1.1.10 Bruk av utskiftningsloven

Vi synes det er interessant at loven ser ut til å holde seg like relevant i hele perioden den gjaldt. Ut i fra at de fleste utskiftningene ble utført minnelig, at lovens drivkraft muligens sank etter at straffeskatten ble uaktuell i 1836, manglende tinglysing selv om det var påbudt og generelt lite kontroll rundt utskiftningene, så vi for oss at loven kanskje ville miste betydning og bli ignorert over tid. Dette ser derimot ikke ut til å være tilfellet.

⁶⁰ Avskrift 46

⁶¹ Sitat fra avskrift 25, side 3

5.1.2 Konklusjon for protokoller og lovbruk

Utskiftningsdokumentene har vist seg å være en god kilde til hvordan utskiftningene er utført. Ved å analysere dem har vi funnet ut mye om hva som var vanlig i utskiftningene, og vi har godt datagrunnlag for å si noe om hva som er vanlig innhold, detaljer og lovbruk i protokoller fra perioden. I dette punktet ser vi nærmere på underproblemstilling 2 og 3:

Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningsprotokoller i denne perioden?
Hvordan viser bruken av 1821-loven seg i utskiftningsdokumenter?

Navn på gårder eller områder som skal utskiftes er vanlig. Dette oppgis som regel sammen med navn på partene i saken, og noen ganger vitner, administrator eller andre viktige personer som deltok i prosessen. Dette er administrative opplysninger som oppgis tidlig i dokumentene. Her er det også vanlig å oppgi dersom utskiftningen er utført av forligelseskommissjonen eller retten.

Hva slags marktype som blir skiftet, er ikke alltid oppgitt direkte, med det går som regel frem av teksten. Det er vanlig at protokollene inneholder enten en beskrivelse av de nye grenselinjene, eller de nye teigene som er blitt til i skiftet. Det er vanlig at hvilke grensemerker som brukes blir nevnt i grensebeskrivelser og teigbeskrivelser. Landemerker og kompassretninger er også vanlige i grensebeskrivelser. Hvorvidt delingsgrunnlaget er skyld eller andel/delenøkkel er også oppgitt i et flertall av utskiftningene. Protokollene inneholder også gjerne bestemmelser og regler om eiendomsbruk.

Annet innhold har vi sett at er mindre vanlig. Målinger av lengde, opplysninger om bruksretter og plikter, og yttergrenser er mindre vanlig. Dette forekommer i under halvparten av utskiftningene. Lovreferanser, materielle vurderinger forekommer i rundt en fjerdedel av utskiftningene. Deling av bygg og målinger av areal forekommer svært sjeldent.

Om vi ser nærmere på lovbruken i protokollene, ser vi at den er nevnt i kun en liten del av utskiftningene, 23.9 %. Vanligvis refereres det ikke til enkeltparagrafer, men

det blir overordnet nevnt at utskiftningen er utført i tråd med loven. Blant de referansene til enkeltparagrafer vi har sett er § 7 den paragrafen det refereres til oftest.

Vi har sett at selv om kun et mindretall av utskiftningene viser til loven, er den henvist til i relativt lik grad, uavhengig av hvem som har utført den. Eventuell forskjell i hvor frekvent loven henvises til mellom forskjellige sakstyper er liten. Lovreferanser dukker jevnt opp gjennom tidsperioden, og ser ikke ut til å bli mindre vanlig.

Vi har ikke sett noen referanser til loven i utskiftningskartene.

5.1.3 Kart og deres innhold

Utskiftningskartene har tidvis vært vanskeligere å analysere enn avskriftene.

Den største utfordringen med å analysere kartene har vært at de ikke nødvendigvis forklarer hva de viser. Noen ganger har kartene krevd større grad av tolkning enn avskriftene har gjort.

5.1.3.1 Betegnelser og Marktyper

I likhet med protokollene er mange forskjellige betegnelser brukt på kartene, men alle inneholder hovedbetegnelsen "kart". De fleste kartene er over utmarksområder. Det er mulig at rene utmarksuskiftninger ble kartlagt oftere, men dette kan også bare være tilfeldig. Tendensen er ikke stor nok, og prøvestørrelsen er for liten til at vi kan si helt sikker at dette er en trend. Det er likevel interessant å vurdere. Områder som lå lengre borte fra gård og hus var kanskje ikke like ofte besøkt, og mindre godt kjent av eierne/brukerne. Kart fungerer som en ekstra bekreftelse av grensene, og dette var kanskje oftere nyttig i områder som er litt mer øde.

5.1.3.2 Måleenheter, avstander, målestokk og skala

Alen er den klart mest benyttede måleenheten, foran fot. Cirka en fjerdedel av kartene oppgir ikke måleenhet. Kun 12 kart oppgir avstander/lengder på strekninger i kartet. Over halvparten av kartene oppgir ikke målestokken kartet er tegnet i. På de kartene hvor de oppgis målestokk, ser vi at mange forskjellige målestokker har blitt

brukt. Måleskala er det vanligste elementet i kartene som brukerne kan bruke for å finne ut av avstander.

5.1.3.3 Utsnitt, terreng og høydekurver

De fleste kartene har et utsnitt, men noen få har to eller flere.

Høydekurver for å vise terrenget er kun brukt i rundt en tredjedel av kartene i samlingen. Skyggelegging brukes gjerne sammen med høydekurvene.

5.1.3.4 Kompass og orientering

Nesten alle kartene har nordpil. Selv om nordpilene viser mot nord, har kartene ikke fast orientering i noen bestemt himmelretning. Kartenes orientering er forskjellig fra kart til kart.

5.1.3.5 Farger og detaljer

Litt mindre enn halvparten av kartene bruker farger. Farger øker lesbarheten til kartene og gjør dem enklere å forstå. Litt mindre enn halvparten av kartene har påtegnede bakgrunnsdetaljer i kartutsnittene. Bakgrunnsdetaljene har vært nyttig for å identifisere marktyper. Infrastruktur som veier, stier og broer er vanlige detaljer i kartene. Bygninger er også vanligvis påtegnet eller angitt med tekst.

5.1.3.6 Grensemerker

Grensemerker er ikke en vanlig detalj i kartene. Dette var overraskende for oss. Vi har tenkt på grensemerker som en svært viktig detalj i eiendomskart, i første og fremst plassering av grensemerker, men også type av grensemerker.

5.1.3.7 Tekst i kart

Mengden tekst i kartene varierer. Noen ting som tittel, sted og årstall virker å være standard. Ofte har karttegner signert med navn og eventuelle titler. Informasjon knyttet til selve utskiftningen er ikke like ofte til stede. Informasjon om hvem som eier teigene kan være skrevet i kartutsnittet, utenfor kartutsnittet, eller ikke være skrevet

på kartet i det hele. Noen ganger bruker tekst til å navngi steder. Dette kan være gårder, sætre, fjell og andre landemerker.

5.1.3.8 Karttegnere

Forskjellige karttegnere tegner kart på svært forskjellig vis. Dette virker naturlig med tanke på at det ikke var noen regler eller standardisering for hvordan kartene skulle være. Utforming, design, bruk av detaljer og tekst varierer fra tegner til tegner. Men individuelle tegnere har gjerne sin egen stil som de holder seg til.

Den viktigste funksjonen utskiftningkartene hadde var å formidle hvor eiendomsgrenser var, hvor teiger var og hva slags form og utstrekning de hadde. Dette oppnår kartene i stor grad.

5.1.4 Konklusjon for innhold i kart

Vi har en mindre prøvestørrelse for kart enn for protokoller. Likevel har vi klart å samle en stor datamengde og funnet tydelige skiller mellom hva som er vanlig i kartene og ikke. I dette punktet ser vi nærmere på underproblemstilling 1:

Hvilke detaljer og innhold er vanlige i utskiftningskart i denne perioden?

Karttittel, navn på sted, årstall og karttegners signatur er alle vanlig innhold i kartene.

Kartene inneholder naturlig nok alltid eiendomsgrenser. Det er vanlig å oppgi hvilken gård eller part de forskjellige teigene i kartet hører til, men måten dette gjøres på varierer. Marktype er som regel enten oppgitt i tekst, eller går frem av kartets detaljer. Måleenheten brukt i kartet er vanligvis oppgitt, og alen er den mest brukte måleenheten.

Kartene har vanligvis kun ett utsnitt, med tilhørende nordpil og måleskala. Måleskala og nordpil er de mest konsekvente detaljene vi har sett i kartene. Bygninger og gjerder er vanligvis tegnet inn i kartet, sammen med infrastruktur som veier, stier og broer.

Mindre enn halvparten av kartene bruker farger, har bakgrunnsdetaljer eller oppgir målestokk. Høydekurver og grensemerker er også mindre vanlig i kartene. At

størrelsen på arealer, eller avstander i kartet er oppgitt er ikke vanlig. Det er ikke vanlig at delingsgrunnlaget i utskiftningen oppgis i kartet.

5.2 Metodebruk og utfordringer

Vi mener at en statistisk analyse er en god metode når man ønsker å se på et såpass bredt spekter av temaer som vi har gjort i denne oppgaven. Statistisk analyse har gitt oss muligheten til å se forskjellige temaer i sammenheng med hverandre, for å lete etter sammenhenger og korrelasjoner/trender.

5.2.1 Prøvestørrelse for kart og avskrifter

Stor prøvestørrelse vil gi mer pålitelige resultater ved å senke sannsynligheten for at resultatene skyldes tilfeldigheter. Vi forventer mer representative resultater desto høyere prøvestørrelse vi har.

Prøvestørrelsen for kart er i denne oppgaven på 46 kart. Dette tallet er begrenset av tilgangen på kart. Prøvestørrelsen er ikke enorm, og kunne antakelig med fordel ha vært større, men vi har brukt alle de kartene vi kjenner til og har hatt tilgang til. For avskrifter satte vi et mål om å klare å analysere 150 avskrifter.

Det ville vært mulig å finne flere avskrifter, men dette var et antall vi følte var høyt nok til å ha et representativt utvalg.

Utskiftningene vi har sett på, har alle til felles at de er blitt laget avskrifter av i nyere tid. Vi vet ikke om dette forekommer oftere for enkelte utskiftninger enn for andre. Dersom enkelte utskiftninger oftere har blitt laget avskrift av, vil dette kanskje farge utvalget vi har av utskiftninger.

5.2.2 Generelle utfordringer

Utover de nevnt i oppsummeringen, har vi møtt flere utfordringer underveis som har påvirket både vårt metodevalg og tolkningsevne. Dette gjelder både for avskrifter og for kart. Empiriske kilder kan være sterkt påvirket av hvem som har skrevet dem, og kan variere stort i nøyaktighet og pålitelighet. Vi kan ikke vite om alt som skjedde ble skrevet ned og tatt med i protokollene.

5.2.3 Å identifisere detaljer i kartene

Den største utfordringen med kartanalysen har kanskje vært at det er vanskelig å finne ut hva detaljer i kartene faktisk er, å vite betydningen av symboler og linjetyper er vanskelig når det ikke er noen forklaringer i kartet. Vi har måttet tolke hva forskjellige detaljer i kartet har vært, ut fra hvordan de er brukt. Eksempelvis er egne linjetyper som kun brukes rundt innhegninger eller rundt setre, med tydelige åpninger eller innganger, sannsynligvis gjerder. Dette er likevel vanskelig å vite sikkert.

Markeringer ved knekkpunkter i eiendomsgrenser eller yttergrenser kan se ut som grensemerker, og dette kan virke sannsynlig. Likevel kan vi ikke vite dette sikkert når vi kun har kartet å gå ut fra.

5.2.4 Kart og størrelser

Vi hadde i starten en idé om at vi skulle regne ut hvor stort areal som var kartlagt i de forskjellige kartene. Dette har vi forsåvidt også gjort for de kartene der det er mulig, men dette har fått lite oppmerksomhet i resultatene i del 4. Noen av kartene fikk vi ikke regnet ut størrelsen på, på grunn av manglende måleskala. For de kartene vi har regnet ut arealet, er nøyaktigheten lav.

Merkelig form på utsnittene, og noen ganger antall og plassering, gjorde det til en omfattende prosess å regne ut arealet nøyaktig. Konvertering fra fot og alen til meter kan også være en unøyaktighetsfaktor. Vi har tatt utgangspunkt i at en alen er 62,748 cm, som var standarden fra 1824 (Kvestad et al., 2022, s 218).

Resultatene fra arealberegningene finnes i vedlegg 9 analyseskjemaer for kart, og vedlegg 3 analysetabell for kart. Vi har tatt dem med i våre resultater, men ser ikke på dem i sammenheng med andre resultater.

5.2.5 Endring i bruk av analyseskjemaet

Vi visste ikke med sikkerhet hva vi ville se i avskriftene. Det gjorde det vanskelig å vite hva slags informasjon vi skulle se etter og notere. Analyseskjemaet vi satte opp for denne oppgaven er ikke perfekt, og måtte i noen grad tilpasses underveis etter hvert som nye ting dukket opp.

Temaene "Beskrivelse av grenselinje" og "Betegnelse på grensemerker" ble opprettet som to forskjellige punkter. Likevel endret bruken av disse seg underveis, slik at betegnelser/typer av grensemerker ble ført inn under beskrivelsen. Det var enklere å føre det inn slik. Punktet "Eksakt betegnelse på forretningen (sakstype)" startet som kun "sakstype" men ble raskt endret til å også inkludere betegnelser.

Vi har også tidvis endret rekkefølgen på punkter i skjemaene. Dette er endringer som ble gjort for å gjøre det enklere å fylle inn og bruke skjemaene, etter hvert som vi oppdaget mønstre og trender i dokumentenes struktur.

Punktene "Materielle vurderinger" og "Opplysninger om saksgang" viste seg å være vanskelige å bruke på en god måte. Opplysninger om saksgang var svært sjeldent oppgitt, og vi har endt med ikke å benytte dette punktet i resultatene i særlig grad. Materielle vurderinger har variert mye i hva som er blitt omtalt i protokollene. Siden hva som er vurdert også er forskjellig fra dokument til dokument, har det vært vanskelig å knytte dette temaet til noen andre temaer i oppgaven. Vi har derfor bare sett på dette som et isolert tema.

5.2.6 Innføring av nye punkter i analyseskjemaet underveis

Underveis i analyseprosessen dukket det av og til opp nye elementer vi ikke hadde tenkt på forhånd, men som var såpass interessante og forekom tilstrekkelig ofte til at det var verdt å få med i statistikken vår.

Punktene i analyseskjemaet "Bestemmelser ved lovbrudd/regelbrudd" og "Måleenhet for Areal" var ikke i analyseskjemaet for avskrifter i starten av prosessen, men ble opprettet underveis. Det samme for "Vist målestokk" (måleskala) i kartene.

For avskriftene var dette en tungvint prosess som krevde en del avveining fra oss for å avgjøre om det var verdt tiden det ville ta å inkludere disse punktene. Innføring av et nytt punkt ville føre til at vi måtte gå tilbake og gjennomgå alle tidligere gjennomgåtte avskrifter på nytt. For punktene “Bestemmelser ved lovbrudd/regelbrudd” og “Måleenhet for Areal” valgte vi å gå tilbake selv om det krevde en del ekstra tid og arbeid.

Dette var derimot en enkel avgjørelse for punktet “Vist målestokk” (måleskala) i kartene, da kartene krever mye mindre tid å gå igjennom. Vi forstod også at dette var et punkt som var viktig å få med veldig tidlig i prosessen. Sidetall i avskriftene var også noe vi fant ut senere i prosessen at vi ønsket å ta med. Dette var også relativt enkelt å få til, siden det ikke krevde at vi gjennomgikk innholdet i avskriften, men kun lengden.

5.2.7 Verdien av å analysere lange dokumenter.

Lengre dokumenter krever desto mer tid å analysere, og dette uten at vi får noe mer data fra dem enn fra andre dokumenter. Vi har definert en utskiftning som lang dersom avskriften er på ti sider eller mer. Disse utskiftningene representerer i seg selv unntak fra normen ved å være såpass omfattende.

Dokumenter over ti sider lange har vi ikke analysert like nøye som de under ti sider. Ved å bruke tilsvarende mengde tid som en fullstendig analyse av et langt dokument ville tatt, fikk vi mer data igjen for å bruke tiden på å analysere flere kortere dokumenter.

At vi ikke har analysert disse utskiftningene like nøye kan sees på som en svakhet i undersøkelsen. Enkelte data-hull i tabellen vår kunne trolig vært fylt om vi hadde brukt mer tid på de lengre dokumentene.

5.2.8 Muligheten for feil

Vi måtte av og til ha ny gjennomgang av deler av avskrift-samlingen for å se etter innhold relatert til punkter som ble en del av analyseskjemaet underveis i prosessen⁶².

⁶² Bestemmelser ved lovbrudd/regelbrudd og Måleenhet for Areal

Dette førte en og annen gang til at vi oppdaget at vi hadde oversett noe i første gjennomlesing. Dette gjorde disse nye rundene til en slags utilsiktet kvalitetskontroll. Dette var kanskje i og for seg en god ting, men belyste jo samtidig muligheten for at vi ikke alltid fikk med oss alt vi så etter i dokumentene. Muligheten for at vi ikke har fått med oss alt vi så etter i vår analyse er naturligvis til stede.

5.3 Avsluttende refleksjoner

Vi har laget en omfattende oversikt over innhold og detaljer i utskiftningsdokumenter, og sett på sammenhenger mellom flere sentrale temaer. Datainnsamlingen vår viser i stor grad hva slags innhold og detaljer som er vanlige i utskiftningsdokumenter. Å arbeide med denne oppgaven har vært ekstremt interessant, enn om til tider overveldende. Det har også vært veldig lærerikt. Ikke bare det som direkte angår oppgavens tema, men våre generelle lese, tolke og forståelsesevner har blitt testet og utviklet. Historieperspektivet har gjort dokumentene både interessante og overraskende for oss å studere.

Det har vært overraskende for oss å se hvor uvanlige grensemerker er i kartene fra denne perioden. Vi trodde grensemerker kom til å være vanligere. Vi synes også det er interessant at utskiftningsloven tilsynelatende har holdt seg like relevant etter at straffeskatten ble urelevant.

Vi har ikke rukket å sende brev til alle gårdene vi fant med potensielle kart-eiere. Dette er noe vi ønsket å gjøre, men ble nødt til å nedprioritere fordi det ikke var innenfor oppgavens kjerne. Vi hadde ønsket å kunne fokusere mer på dette.

En alternativ vinkling på denne oppgaven kunne ha vært å se mer spesifikt på og gå i dybden på en mindre mengde temaer. Man kunne ha analysert kun avskrifter eller kun kart. Prosessen med å lete etter kart er omfattende, og her har vi ikke fått gjort så mye som vi håpet. Vi kunne kanskje med fordel ha snevret inn hva vi ønsket å gjøre i oppgaven noe, fokusert på færre gjøremål og heller gått i mer i dybden på disse.

Alt i alt har dette vært en spennende og lærerik prosess og den har gitt oss lyst til å jobbe mer med utskiftninger og kart i historisk perspektiv.

5.4 Referanseliste

Andersen, G. (2020, 15.04). *Dokumentstudier*. NDLA

<https://ndla.no/nb/subject:1:54b1727c-2d91-4512-901c-8434e13339b4/topic:2:432baee9-5671-47ce-870e-48b8fc3b7a42/topic:2:b3fbb969-5f03-44d9-8aca-8b77416e72bf/resource:e7481494-1b9a-4919-ba01-47e191b7903c>

Bjerkås, O. (1998). *Anderledes nu, da alt er Nyt*.

Høyskoleforlaget

Borgedal, P. (1959). *Jordskifteverket gjennom 100 år* (1.utg). Det kgl.

Landbruksdepartement.

Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelig metode*.

Fagbokforlaget

Harboe, T. (2006) "Kap. 4: Kvalitative og kvantitative metoder". I *Indføring i samfunnsvidenskabelig metode*. Forlaget Samfundslitteratur

Hofstad, K. (04.02.2022). *Norske Måleenheter*.

Store Norske Leksikon.

https://snl.no/norske_måleenheter

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Damm

Juvkam, O. (1917). Træk av utskiftningsvæsenets historie.

Berg, A (Red). *Tidsskrift for det norske utskiftningsvæsenl*. (1918) Side 41-161.

Utskiftningskandidatenes Landsforening.

Kvestad, L, Sky, P. K. & Aadland, B., (2022), Om utskiftningene og kartene som ble utarbeidet etter utskiftningsloven av 1821, *Kart og Plan*, 115, 199-222

Kvestad, L, Utskiftning før og etter 1821-lova, (2022),

Kart og Plan 115, s 223-241

Langnes, M. (2011). *Eit tidleg reformtiltak i landbruket. Utskiftningslova av 1821*. I: Årbok for Romsdalsmuseet 2011, s. 127-145.

Lokalhistoriewiki, (2023, 08.05). *Amt*.

Lokalhistoriewiki.no:<https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Amt>

Sevatdal, H. (2017). *Eigedomshistorie: Hovudliner i norsk eigedomshistorie frå 1600-talet fram mot nåtida* (1. utg). Universitetsforlaget.

Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data. Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. London: SAGE Publications.

Sky, P.K, (April 2023), *Eiendomshistorie – dokumentasamling med kommentarer*. Upublisert notat, Institutt for eiendom og juss, NMBU

Sky, P.K., Kvestad, L. og Aadland, B. (2023). *Utskiftningsloven 1821 – Ulike perspektiver*. Oslo: Karnov,

Tveiten, S. (1958). *Utskiftningsloven av 17. august 1821*. Upublisert notat, Institutt for planfag og rettslære, Norges landbrukshøgskole

6. Vedlegg

Vedleggsliste:

Vedlegg 1: Analysetabell for avskrifter

Vedlegg 2: Kodeforklaring for analysetabell for avskrifter

Vedlegg 3: Analysetabell for kart

Vedlegg 4: Kodeforklaring for analysetabell for kart

Vedlegg 5: Mal for analyseskjema for avskrifter

Vedlegg 6: Mal for analyseskjema for kart

Vedlegg 7: Avskriftsliste

Separate vedlegg:

Vedlegg 8: Analyseskjemaer fra avskrifter

Vedlegg 9: Analyseskjemaer fra kart

Nummer	Sted	Årstall	Sakstype	Betegnelse	Eiendomsform	Marktype	Kartkondukter	Avstand Måleenhet	(Kv- vålen) Areal	Betegnelse på grensemærker	Typen av grensemærker	Yttergrense	Bruksretter	Pålagte Plikter	Delingsgrunnlag	Materielle vurderinger	Beskrivelse av bygg	Grenseryddfrist	Referanse til lov	Lovregelbrudd	Referanse til kart	Tvistuighet	Oppmålingsmetode	Sideantal i avskrift
1	Nordre Gudbrandsdalen	1822	1	5	1	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	1
2	Nordre Gudbrandsdalen	1822	1	5	0	0	0	1	0	0	0	2	1	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
3	Nordre Gudbrandsdalen	1822	1	4	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
4	Nordre Gudbrandsdalen	1822	1	5	4	0	0	0	0	1	1	4	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
5	Nordre Gudbrandsdalen	1823	1	0	0	0	0	1	0	1	1	2	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	3
6	Nordre Gudbrandsdalen	1823	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
7	Nordre Gudbrandsdalen	1825	1	1	1	2	0	1	4503780	1	1	2	4	1	4	0	1	2	2	2	2	2	0	3
8	Nordre Gudbrandsdalen	1826	1	1	1	3	0	1	0	1	1	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
9	Nordre Gudbrandsdalen	1826	1	1	1	3	0	0	0	1	1	5	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	1
10	Nordre Gudbrandsdalen	1825	1	2	1	3	0	1	0	1	1	2	6	1	1	0	1	2	2	2	2	2	0	4
11	Nordre Gudbrandsdalen	1825	1	2	1	1	0	0	0	1	1	6	1	0	0	0	2	2	1	2	2	1	0	5
12	Nordre Gudbrandsdalen	1826	1	2	1	3	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	2	2	2	2	2	1	0	4
13	Nordre Gudbrandsdalen	1827	1	4	1	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	3
14	Nordre Gudbrandsdalen	1828	1	3	4	3	0	0	0	1	1	3	6	2	0	0	2	2	2	2	2	2	0	3
15	Nordre Gudbrandsdalen	1828	1	3	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	0	3
16	Nordre Gudbrandsdalen	1829	1	3	1	2	0	0	0	1	1	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	1
17	Nordre Gudbrandsdalen	1828	1	3	1	2	0	0	0	1	2	1	7	2	6	4	0	2	2	2	2	2	0	2
18	Nordre Gudbrandsdalen	1829	1	2	1	3	0	1	0	1	1	3	6	1	3	0	1	2	2	2	2	2	0	10
19	Nordre Gudbrandsdalen	1830	1	3	1	2	0	0	0	1	1	4	7	2	0	0	2	2	2	2	2	2	0	2
20	Nordre Gudbrandsdalen	1828	2	3	1	3	0	1	0	1	1	2	6	2	0	1	2	2	1	2	2	2	0	10
21	Nordre Gudbrandsdalen	1832	1	1	4	2	0	1	0	1	1	2	7	0	1	1	2	2	2	2	2	2	0	3
22	Nordre Gudbrandsdalen	1832	1	5	4	0	0	1	0	1	0	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2
23	Nordre Gudbrandsdalen	1832	1	5	4	0	0	1	0	1	0	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2
24	Nord Østerdal	1836	2	7	2	1	0	1	0	0	7	3	2	0	2	1	2	2	2	2	2	2	0	2
25	Nord Østerdal	1839	1	1	1	2	1	1	0	0	7	8	9	10	1	8	6	1	2	2	1	1	2	8
26	Nord Østerdal																							
27	Nord Østerdal																							
28	Nord Østerdal	1844	1	7	2	2	0	0	0	0	0	2	2	2	3	1	2	2	2	2	2	0	2	
29	Nord Østerdal																							
30	Nord Østerdal	1841	1	8	1	2	1	1	0	0	8	1	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	9
31	Nord Østerdal	1843	1	8	1	2	0	0	0	0	3	8	9	1	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2
32	Nord Østerdal	1841	1	1	1	3	0	0	68750	0	7	2	2	1	0	1	2	2	1	2	2	2	0	2
33	Nord Østerdal	1845	1	9	1	2	2	0	0	0	4	8	1	2	6	1	1	2	1	2	1	1	2	8
34	Nord Østerdal	1845	1	1	1	1	0	1	0	0	8	1	2	8	1	2	2	2	1	1	1	2	0	2
35	Nord Østerdal	1845	1	2	1	3	0	1	0	0	7	2	0	0	2	0	2	2	1	1	2	1	0	3
36	Nord Østerdal	1846	2	10	4	3	0	0	0	0	0	2	0	7	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
37	Nord Østerdal	1846	1	1	2	1	0	0	0	1	1	2	2	1	4	1	2	2	2	2	2	2	0	3
38	Nord Østerdal	1826	1	2	1	2	0	1	0	0	7	8	9	10	1	9	6	1	1	2	1	1	1	6
39	Nord Østerdal	1830	1	11	1	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	2	2	2	2	2	2	0	2
40	Nord Østerdal	1848	1	2	1	2	0	1	0	0	3	6	1	1	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
41	Valdres	1835	1	3	2	1	0	1	0	1	1	3	6	2	10	3	2	2	1	2	2	2	0	5
42	Valdres	1836	1	12	1	2	0	1	0	1	1	3	6	1	10	1	0	2	2	1	1	2	0	6
43	Valdres	1836	1	12	4	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
44	Valdres	1825	1	12	1	3	0	0	0	0	0	2	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
45	Valdres	1836	1	13	1	3	0	0	0	0	0	2	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	0	2
46	Valdres	1834	2	3	3	3	0	2	0	1	1	2	6	2	0	1	1	2	1	2	2	1	0	8
47	Valdres	1839	1	12	1	2	0	1	0	1	1	2	6	1	2	0	2	2	2	2	2	2	0	4
48	Valdres	1839	1	12	1	2	0	1	0	1	1	0	0	0	0	2	2	2	1	2	2	2	0	6
49	Valdres	1839	1	1	1	2	0	1	2	0	1	6	2	1	0	2	2	2	1	2	2	2	0	6
50	Valdres	1839	1	1	1	2	0	1	0	1	1	2	0	0	2	0	2	2	1	2	2	2	0	5
51	Valdres	1839	1	1	1	2	0	0	0	1	1	2	11	12	0	0	2	2	1	2	2	2	0	2
52	Valdres	1839	1	1	1	2	0	1	0	1	1	3	0	0	2	8	11	2	2	2	2	2	0	4
53	Valdres	1839	1	1	1	2	0	1	0	1	0	0	0	0	1	2	2	2	1	2	2	2	0	4
54	Valdres	1839	1	1	1	0	0	1	0	3	1	2	8	11	0	0	2	2	2	2	2	2	0	5
55	Valdres	1839	1	1	1	2	0	0	0	3	1	2	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	0	1
56	Valdres	1840	1	1	1	2	0	0	0	0	0	2	1	1	0	2	1	2	2	2	2	2	0	3
57	Valdres	1840	1	12	1	2	0	1	2	0	1	2	8	0	2	8	2	2	1	2	2	2	0	7
58	Soler og Odalen	1827	1	14	1	3	3	1	575000	0	0	1	8	0	1	7	4	2	1	1	2	2	0	4
59	Soler og Odalen	1836	1	0	1	1	0	0	0	0	10	2	0	0	0	2	2	1	2	2	2	2	0	2
60	Soler og Odalen	1836	1	14	1	2	3	1	1988000	0	7	8	1	8	10	3	4	2	2	1	1	2	1	8
61	Soler og Odalen	1836	1	14	1	2	3	0	2978000	0	3	2	8	10	2	3	4	2	2	1	1	2	0	2
62	Soler og Odalen	1836	1	14	1	2	3	0	0	0	3	6	9	1	2	8	10	13	14	3	9	4	1	4
63	Soler og Odalen	1831	1	2	1	2	3	1	0	0	9	1	2	8	12	3	3	1	2	2	1	1	1	4
64	Soler og Odalen																							11
65	Soler og Odalen	1839	1	15	1	1	0	0	0	0	10	2	0	0	1	4	2	2	2	2	2	2	0	1
66	Soler og Odalen	1837	1	2	1	3	3	1	373000	0	10	2	0	0	1	4	1	1	2	2	1	2	0	5
67	Soler og Odalen	1839	1	0	1	2	4	0	0	1	1	9	0	2	10	1	3	4	1	2	2	1	1	5
68	Soler og Odalen	1839	1	0	1	2	4	0	0	0	9	2	0	0	3	0	2	2	2	1	1	2	0	2
69	Soler og Odalen																							
70	Soler og Odalen																							
71	Soler og Odalen																							
72	Øvre Telemark	1837	1	2	1	2	0	0	0	3	1	2	5	6	2	0	0	2	2	2	2	2	0	2
73	Nunedal og Sandsvår	1848	3	12	1	2	0	0	0	0	1	2	5	6	2	0	0	2	2	1	2	2	0	7
74	Nordre sunnmøre	1857	1	3	2	1	0	1	3	0	1	1	8	0	4	1	2	2	2	2	2	2	0	6
75	Nordre sunnmøre	1858	1	3	1	0	0	4	5	0	1	2	0	0	1	2	0	2	2	2	2	2	0	4
76	Nordre sunnmøre	1858	1	2	2	1	0	1	0	1	1	2	1	0	1	4	1	2	2	2	2	2	0	5

Nummer	Sted	Årstall	Sakstype	Betegnelse	Elendomsform	Mærktipe	Kartkonduktor	Avstand Måleenhet	(Kv- viten) Areal	Betegnelse på grensemærker	Typen av grensemærker	Yttergrense	Bruksretter	Pålagte Plikter	Delingsgrunnlag	Materielle vurderinger	Beskrivelse av bygg	Grenseryddfrist	Referanse til lov	Lovregelbrudd	Referanse til kart	Tvist/uenighet	Oppmålingsmetode	Sideantal i avskrift
97	Nordre sunnmøre																							
98	Nordre sunnmøre	1849	1	3	1	3	0	0	0	1	1	2	0	0	4	2	2	2	2	2	2	2	0	5
99	Nordre sunnmøre	1856	1	3	4	1	0	4	5	0	1	0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3
100	Nordre sunnmøre	1841	3	3	1	3	0	1	3	0	0	2	0	0	4	2	2	2	2	2	2	1	0	2
101	Nordre sunnmøre																							
102	Nordre sunnmøre	1848	1	3	1	3	0	5	0	1	1	6	7	1	0	4	2	2	2	2	2	2	2	9
103	Nordre sunnmøre																							
104	Nordre sunnmøre	1847	1	2	1	3	0	5	6	0	0	1	0	0	4	1	2	2	2	2	2	2	2	4
105	Nordre sunnmøre	1847	1	3	1	3	0	6	0	1	1	2	0	0	4	2	2	2	2	2	2	2	0	4
106	Nordre sunnmøre	1845	1	3	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
107	Tune																							
108	Tune	1835	1	2	4	3	0	0	0	0	2	7	9	2	0	0	2	2	2	2	2	2	0	3
109	Tune	1862	3	15	1	3	0	0	0	0	2	3	6	9	11	2	0	0	4	2	2	2	0	4
110	Eidsvoll	1846	3	10	1	1	0	0	0	0	0	2	0	1	4	2	2	1	2	2	2	2	0	3
111	Rakkestad																							
112	Heggen & Frøland	1845	3	16	1	2	0	0	0	0	3	10	11	1	8	0	4	1	2	2	2	2	0	4
113	Rakkestad	1842	3	2	1	2	0	0	0	0	3	9	2	0	0	1	2	0	2	2	2	2	0	4
114	Rakkestad	1851	3	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6
115	Rakkestad	1832	3	3	1	3	0	0	0	0	0	2	8	4	0	2	2	2	1	2	2	2	0	4
116	Nes - Norderhov?	1822	1	17	1	2	5	0	0	0	0	1	0	0	1	2	2	2	1	2	1	1	0	4
117	Heggen & Frøland	1836	3	13	1	3	0	0	0	0	3	1	0	0	4	2	2	2	1	2	2	2	0	5
118	Heggen & Frøland	1836	3	13	1	1	0	0	0	0	3	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2	2	0	4
119	Moss	1847	3	10	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	4	0	2	2	2	1	2	2	0	3
120	Heggen & Frøland	1830	1	18	1	3	0	0	0	0	3	10	11	2	0	0	1	2	2	2	2	2	0	3
121	Heggen & Frøland	1829	1	18	1	3	0	0	0	0	3	2	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
122	Tune	1834	1	2	1	2	0	0	0	0	2	3	9	2	0	0	4	2	2	2	2	2	0	1
123	Øvre Romerike	1833	1	2	1	2	6	0	0	0	10	1	13	0	0	4	1	2	2	1	2	2	0	7
124	Nedre Romerike	1847	1	1	1	3	0	0	0	0	3	2	2	1	4	2	2	2	2	2	2	2	0	4
125	Tune	1823	1	2	1	3	0	0	0	0	6	11	2	0	0	1	2	2	2	2	2	2	0	2
126	Tune	1823	1	3	1	3	0	2	0	0	3	9	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	3
127	Idd og Marker	1829	1	18	1	3	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	0	3
128	Idd og Marker	1824	3	3	1	3	0	2	0	0	2	6	1	8	1	4	1	2	2	2	2	2	0	6
129	Idd og Marker	1822	3	0	1	2	0	1	0	0	6	2	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	0	3
130	Nedre Romerike	1851	3	3	4	2	0	0	0	0	3	7	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2
131	Øvre Romerike	1825	1	2	1	2	7	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	2	1	2	2	2	0	4
132	Idd og Marker	1838	3	3	1	2	0	1	0	0	2	3	6	10	1	8	4	2	2	2	2	2	0	6
133	Tune	1834	3	2	1	1	0	0	0	0	3	9	10	11	2	0	0	1	2	2	2	2	0	3
134	Nedre Romerike	1845	1	2	1	3	0	0	0	0	2	3	6	9	1	10	0	1	2	2	1	2	0	5
135	Heggen & Frøland	1832	3	2	1	3	0	0	0	0	3	10	11	1	8	1	4	1	1	2	2	2	0	7
136	Moss	1851	3	2	1	2	0	0	0	0	11	1	0	0	4	2	2	2	2	2	2	2	0	3
137	Tune	1834	3	2	1	3	0	0	0	0	3	11	2	0	0	4	1	2	2	2	2	1	0	7
138	Idd og Marker																							
139	Idd og Marker	1833	1	1	1	2	0	0	0	0	0	2	0	0	4	1	2	2	1	2	2	2	0	3
140	Heggen og Frøland	1840	3	0	1	3	0	1	0	0	3	10	11	1	8	0	4	2	2	1	2	2	0	5
141	Heggen og Frøland	1849	3	0	1	3	0	2	0	0	3	10	11	12	1	8	0	4	1	2	2	2	0	4
142	Moss	1834	3	6	1	3	0	0	0	0	3	9	11	1	0	0	4	2	1	2	2	2	0	3
143	Rakkestad	1825	3	2	1	3	0	2	0	0	3	9	11	1	0	4	1	2	2	1	2	2	0	8
144	Heggen og Frøland	1829	3	2	1	3	0	2	0	0	3	10	11	1	8	0	1	2	2	2	2	2	0	6

Kolloner uten egen kodetabell er "Ja/Nei" tabeller, Der 1 er Ja og 2 er Nei.
Tome ruter, 0 eller "-" betyr ukjent dersom ikke annet er spesifisert

Sakstype	Minnelig 1	Forikskomisjon 2	Retten 3
----------	---------------	---------------------	-------------

Betegnelsel	Utskifningscontract 1	Utskifningsforretning 2	Utskifning 3	Forening 4	Kontrakt 5	Utbygningsforretning 6	Makeskifte 7	Skovdelingscontract 8	Conducteurforretning 9	Forik 10	Skogdelingsforretning 11	Delecontract 12	Skyldleggingsforretning 13	Lanndmålingsforretning 14	Delingsforretning 15	Åstedforretning 16	Kartforretning 17	Delebrev 18
-------------	--------------------------	----------------------------	-----------------	---------------	---------------	---------------------------	-----------------	--------------------------	---------------------------	-------------	-----------------------------	--------------------	-------------------------------	------------------------------	-------------------------	-----------------------	----------------------	----------------

Deling av Eiendomsform	Sameie 1	Teigblanding 2	Begge 3	Ukjent 4
------------------------	-------------	-------------------	------------	-------------

Utskifting av Marktype	Innmark 1	Utmark 2	Begge 3
------------------------	--------------	-------------	------------

Karkondunker	I. I. Thingstad 1	Scheiderup 2	Juell 3	A. B. Hejde 4	J. Braag 5	Borchsenius 6	G. Grimseth 7
--------------	----------------------	-----------------	------------	------------------	---------------	------------------	------------------

Måleenhet	Alen 1	Skridt 2	Favn 3	Fod 4	Stænger 5	Roder 6
-----------	-----------	-------------	-----------	----------	--------------	------------

Betegnelsel på grensemerker	Merkestein 1	Skillestein 2	Delestein 3
-----------------------------	-----------------	------------------	----------------

Type av Grensemerke	Grensestein 1	X i fjell 2	X i tre 3	varde 4	Tall i sten 5	X i jordfast sten 6	Innhugging i Tre 7	Blikede trær 8	Røys 9	Stople/Stake/Staur/Påle 10	Korshug i Jord 11	X i vegg 12
---------------------	------------------	----------------	--------------	------------	------------------	------------------------	-----------------------	-------------------	-----------	-------------------------------	----------------------	----------------

Yttergrense	Ja 1	Nei 2
-------------	---------	----------

Bruksrett	Skog 1	Beite/havning 2	Kvern 3	"beet av birk" 4	husmansplass 5	"vandedning" 6	gjerdefang 7	Veil 8	Jakt 9	Fiske 10	Ved 11	Løv til før 12	Fallrett/dam 13	Steinbrudd 14	bruk av jorde 15	Tang 16	Hesje 17	Muld 18
-----------	-----------	--------------------	------------	---------------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------	-----------	-------------	-----------	-------------------	--------------------	------------------	---------------------	------------	-------------	------------

Pålagte plikter	Gjerde 1	Grøft/drenering 2	Grenserydding 3	Veil og vedlikehold 4	Dyrehold 5	Rydding av skogvirke 6	Flytting 7	Flomskring 8	Dam vedlikehold 9
-----------------	-------------	----------------------	--------------------	--------------------------	---------------	---------------------------	---------------	-----------------	----------------------

Delingsgrunnlag	Skyld 1	Bonitet 2	Pengeverdi 3	Delenkkel/andel 4	Skjøte/dokument 5
-----------------	------------	--------------	-----------------	----------------------	----------------------

Materielle Vurderinger	Ja 1	Nei 2
------------------------	---------	----------

Beskrivelse av bygg	Ja 1	Nei 2
---------------------	---------	----------

Grenseryddefrist	Ja 1	Nei 2
------------------	---------	----------

Referanse til lov	ja 1	nei 2
-------------------	---------	----------

Referanse til kart	Ja 1	Nei 2
--------------------	---------	----------

Twist	Ja 1	Nei 2
-------	---------	----------

Oppmålingsmetode	Hovedavdelingsinndeling 1	Målt med stang 2
------------------	------------------------------	---------------------

Nummer	Årstall	Sted	Betegnelse	Kartegner	Bakgrunn	Marktype	Høydekurver	Ekvidistanse	Kompass	Måletokk i Brøk	Kartskala		Måleenhet	Avstander i kart	Areal	Eiendomsgrenser	Grensemerker	Ca. Størrelse i daa	Infrastruktur	Tegnforklaring	Bygninger	Gjørdar	Fargebruk	Delenkkel	Utsnitt
											Vist	Måletokk													
1	1824	Fårde Prestegård	1	1	1	3	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	10360	1	2	1	1	1	2	3	
2	1846	Nordre Koppangkjølen	2	2	0	2	2	2	1	0	1	1	1	2	2	2	14631	1	2	2	2	2	1	1	
3	1851	Olstadgrønden	4	3	0	2	2	2	1	2	1	0	2	2	2	2	16880	1	1	1	1	2	2	1	
4	1852	Follebu?	0	0	0	2	2	2	1	2	1	0	2	2	2	1	9858	2	2	2	1	1	2	1	
5	1852	Rysland og Skurdal	4	4	0	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	59539	2	2	2	2	2	2	1	
6	1853	Fåberg, vestfjelds	3	5	2	2	1	2	1	3	1	1	2	2	2	1	54370	1	2	2	1	2	2	2	
7	1853	Badalskjølen	6	6	0	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2	15473	1	2	1	1	2	2	1	
8	1856	Meistad	3	7	0	3	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	636	1	2	2	1	1	2	2	
9	1855	Osdal	2	2	0	2	2	2	1	3	1	1	1	2	1	2	22787	1	2	1	2	1	1	1	
10	1833	Fræna	1	8	3	3	1	2	1	0	1	1	2	2	1	2	21986	1	2	1	2	1	2	1	
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12	-	Brøkkom	6	0	0	2	2	2	1	0	-	0	2	2	2	1	2	-	2	2	2	1	2	2	1
13	1835	Engerdal	2	9	0	2	2	2	1	4	1	1	2	2	2	1	27678	1	2	1	2	2	2	1	
14	-	Sollaust og Stein	-	10	0	2	1	2	1	0	2	0	1	2	1	-	-	2	2	1	1	2	2	1	
15	-	Steinerud	-	10	0	3	2	2	1	0	2	0	1	1	1	-	-	1	2	1	1	2	2	2	
16	-	Brøderud	-	10	0	3	1	2	2	0	2	0	1	1	1	-	-	2	2	1	1	2	2	1	
17	-	Svenneby	-	10	0	3	1	2	1	0	2	0	1	2	1	-	-	1	2	1	1	2	2	1	
18	-	Tyskeberget og peistorpet	5	10	0	3	1	2	1	0	2	0	1	1	1	-	-	1	2	2	1	1	2	1	
19	-	Møkleby	-	10	0	2	1	2	1	0	2	0	1	1	1	-	-	2	2	2	2	1	2	1	
20	-	Kynndalen	-	10	0	2	1	2	1	0	2	0	2	2	1	-	-	1	2	2	1	2	2	1	
21	-	Brøderud	-	10	0	2	1	2	1	0	2	0	1	1	1	-	-	2	2	2	2	2	2	1	
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
28	1834	Madla	3	11	3	1	2	2	1	1	1	1	2	2	1	2	8028	1	2	1	1	2	2	1	
29	1855	Fron	4	3	0	2	2	2	1	0	1	1	2	2	2	1	89286	1	1	1	1	1	2	1	
30	1838	Nordre Land	-	0	0	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	-	1	2	2	1	2	2	1	
31	1855	Eidskog	5	13	2	3	2	2	1	0	1	2	2	2	2	1	1039	2	2	2	2	1	2	1	
32	1845	Nordre Vikkum	5	14	2	2	1	2	1	5	1	1	1	2	1	1	11942	1	2	2	2	2	2	4	
33	1850	Frøyse	4	3	0	2	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	4342	1	1	1	1	2	2	1	
34	1851	Vestre Gausdal	4	3	0	2	2	2	1	0	1	0	2	2	1	2	-	1	1	1	1	2	2	1	
35	1843	Vestre Gausdal	4	3	0	3	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	14415	1	1	1	1	2	2	1	
36	1856	Fagermoes	5	13	2	3	1	2	2	1	6	2	0	2	2	1	-	1	2	1	2	1	2	2	
37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	1858	Øvre Bøllen	3	6	0	2	2	2	1	0	1	1	2	2	2	1	-	2	2	2	2	2	1	2	1
40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
41	1877	Krangsaa	4	0	0	2	2	2	1	0	2	0	2	2	2	1	-	2	2	1	2	1	2	1	
42	1873	Bynesset	4	0	0	2	2	2	1	0	2	0	1	2	1	2	-	1	2	1	1	1	2	1	
43	1836	Aalboe	3	0	0	0	2	2	1	7	1	1	1	2	1	2	3898	1	2	2	1	2	2	1	
44	1848	Gjøannes	3	0	0	1	2	2	1	0	2	0	2	1	1	2	-	2	2	1	1	2	2	1	
45	1841	Gjøannes	6	15	0	1	2	2	1	0	1	1	2	-	1	2	-	1	2	1	1	1	2	1	
46	1831	Hougen	5	10	0	2	1	2	1	0	1	1	2	2	1	1	-	1	2	2	2	2	2	1	
47	1824	Nordre Nord	5	10	0	1	2	2	1	6	1	1	2	2	1	2	252	1	2	1	2	1	2	1	
48	1858	Øier	3	16	0	2	1	2	1	2	1	1	2	2	1	2	8019	2	2	1	1	2	2	2	
49	1845	Åsnes	3	17	0	1	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	257	1	2	1	2	1	2	1	
50	1823	Kabberud	2	0	0	1	2	2	2	0	2	0	2	2	1	2	-	1	2	1	2	1	2	1	
51	1822	Bird	4	0	0	2	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	35204	1	2	2	1	2	2	1	
52	1848	Reppeshus	5	19	0	3	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	-	2	2	2	2	2	2	2	
53	1840	Nordre Al	4	0	0	2	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	-	1	2	1	1	2	2	1	
54	1827	Hemsrud	3	18	0	1	2	2	1	0	1	1	2	2	1	2	6463	1	2	1	2	1	2	1	
55	1828	Landø og Stueland	1	1	0	3	1	2	1	8	1	1	2	2	1	1	13564	1	2	1	1	1	2	3	
56	1927	Lepengen	5	10	3	1	2	2	1	0	1	0	2	2	2	1	-	1	2	1	2	1	2	2	

VEDLEGG 5

Analyseskjema – protokoller 1821-loven

Sak. nr	
Sted	
Årstall	
Eksakt betegnelse på forretningen (Sakstype)	
Deling av sameie, teigblanding eller begge deler	
Innmark, skog eller begge, evt. annet	
Referanse til kartkonduktør el. (profesjonell aktør)	
Referanse til kart	
Avstandsmål (måleenhet?)	
Areal på skifteområdet	
Måleenhet for Areal	
Beskrivelse av grenselinje	
Betegnelse på grensemerker	
Referanse til yttergrense	
Beskrivelse av bruksretter (eksempel vei, kvern, vann, ..)	
Pålagte plikter som Gjerdehold, grøfting/drenering	
Delingsgrunnlag (skyld/bonitet/delenøkler)	
Materielle vurderinger (overtakelse av eiendom på bestemt tidspunkt, verdivurderinger, uthogst, ...)	
Beskrivelse/deling av bygg	
Rydding/merking av grenser til fastsatt tid	

Lovhjemler i teksten inkl. referanse til 1821-loven	
Bestemmelser ved lovbrudd/regelbrudd	
Tvister/ uenigheter	
Opplysninger om saksgang	
Oppbygging/ struktur	
Oppmålingsmetode	
Annet	
Lenke til protokollen i Digitalarkivet	

VEDLEGG 6

Analyseskjema - Kart 1821-loven

Kartnummer	
Årstall	
Sted	
Betegnelse/kartnavn	
Karttegrer med evt. bakgrunn/profesjon	
Marktype	
Høydekurver	
Ekvidistanse	
Kompassretninger	
Målestokk i Brøk	
Vist målestokk	
Måleenhet	
Avstander i Kart	
Oppgitte arealer	
Eiendomsgrenser	
Grensemerker i kart	
Størrelse på kartområde	

Infrastruktur	
Tegnforklaring	
Bygninger	
Gjerder	
Fargebruk	
Parters Andeler/delenøkkel	
Kartutsnitt	
Annet	

VEDLEGG 7

Avskriftsliste

1. Utskiftning 1822: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
2. Mulig utskiftning 1822: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
3. Mulig utskiftning 1822: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
4. Mulig utskiftning 1822: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
5. Avtagsforretning 1823: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
6. Utskiftning 1823: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
7. Utskiftningskontrakt 1825: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
8. Utskiftningskontrakt 1826: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
9. Utskiftningskontrakt 1826: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
10. Utskiftning 1825: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
11. Utskiftning 1826: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
12. Utskiftning 1826: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
13. Utskiftning 1827: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
14. Utskiftning 1828: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
15. Utskiftning 1828: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
16. Utskiftning 1829: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

17. Udtog: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
18. Utskiftning 1829: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
19. Utskiftningsforretning 1829: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
20. Utskiftning 1830: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
21. Utskiftning 1826: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
22. Utskiftningskontrakt 1832: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
23. Utskiftning(kontrakt) 1832: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hb/Hba/L0005: Pantebok for Nord-Gudbrandsdal, 1807-1833 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
24. Makesifte 1838: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
25. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
26. Raadele-oppgangsforretning 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
27. Deklarasjon om feil på kart 1842: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
28. Makesiftekontrakt 1844: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
29. Havnerettighetskontrakt 1832: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
30. Skovdelingskontrakt 1845: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
31. Skovdelingskontrakt 1846: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
32. Utskiftningskontrakt 1846: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
33. Utskiftningsforretning 1845: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

34. Utskiftningskontrakt 1846: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
35. Utskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
36. Forlikskommisjon utskiftning 1847: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
37. Utskiftningskontrakt 1847: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
38. Utskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
39. Skovdelingsforretning 1848: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
40. Minnelig utskiftningsforretning 1848: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hs/Hsa/L0001: Pantebok for Nord-Østerdal, 1838-1848 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
41. Minnelig utskiftning 1836: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
42. Delekontrakt 1836: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
43. Delekontrakt 1836: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
44. Delekontrakt 1837: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
45. Minnelig utskiftning 1837: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
46. Utskiftning 1834: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
47. Delekontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
48. Contract 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
49. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
50. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

51. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
52. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
53. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
54. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
55. Utskiftningskontrakt 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
56. Utskiftningskontrakt 1840: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
57. Delekontrakt 1840: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hia/L0006: Pantebok for Valdres, 1835-1841 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
58. Landmålingsforretning (utskiftning) 1827: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
59. Deling 1836: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
60. Landmålingsforretning 1837: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
61. Landmålingsforretning 1837: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\) \(Soulust\)](#)
62. Landmålingsforretning 1837: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
63. Utskiftningsforretning 1827: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
64. Delingskontrakt 1838: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
65. Delingsforretning 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
66. Utskiftningsforretning 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
67. Fullmakt til å dele opp gården mv. 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/Hi/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen, 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

68. Oppmåle og dele skogeiendom 1839: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/ Hp/Hpa/L0017: Pantebok for Solør og Odalen , 1836-1839 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
69. Utskiftning 1803: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/ Hp/Hpa/L0010: Pantebok for Solør og Odalen , 1801-1805 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
70. Utskiftning 1809: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, 70. SAH/AVSKRIFT-001/H/ Hp/Hpa/L0010: Pantebok for Solør og Odalen , 1801-1805 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
71. Utskiftning 1802: [Skanna materiale: Avskriftssamlingen ved Statsarkivet i Hamar, SAH/AVSKRIFT-001/H/ Hp/Hpa/L0010: Pantebok for Solør og Odalen , 1801-1805 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
72. Utbytningsforretning 1837: [Skanna materiale: Statsarkivet i Kongsberg, SAKO/A-0001, 1957-1958, s. 218 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
73. Delekontrakt 1848: [Skanna materiale: Statsarkivet i Kongsberg, SAKO/A-0001, 1957-1958, s. 350 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
74. Udsiftning 1857: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0014: Pantebok 11, 400 - , 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
75. Udsiftning 1858: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0014: Pantebok 11, 400 - , 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
76. Udsiftningsforretning 1858: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0014: Pantebok 11, 400 - , 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
77. Udsiftning 1855: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0014: Pantebok 11, 400 - , 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
78. Contract/ Minnelig utskiftning 1852: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0014: Pantebok 11, 400 - , 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
79. Minnelig utskiftning 1855: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0013: Pantebok 11, 1 - 400, 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
80. Udsiftning 1856: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0013: Pantebok 11, 1 - 400, 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
81. Udsiftning 1854: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0013: Pantebok 11, 1 - 400, 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
82. Udsiftningsforretning 1856: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0013: Pantebok 11, 1 - 400, 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
83. Referanse til utskiftning 1845: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0013: Pantebok 11, 1 - 400, 1855-1860 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
84. Minnelig utskiftningsforretning 1852: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0012: Pantebok 10, 200 - , 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
85. Offentlig utskiftningsforretning 1852: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0012: Pantebok 10, 200 - , 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
86. Udsiftningsforretning 1854: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0012: Pantebok 10, 200 - , 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

87. Udskiftning 1854: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0012: Pantebok 10, 200 - , 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
88. Udskiftning 1849: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
89. Udskiftningsforretning 1846: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
90. Offentlig udskiftningsforretning 1841: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
91. Udskiftning 1850: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#) (12 s.)
92. Udskiftning 1849: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
93. Uskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
94. Udskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
95. Udskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
96. Udskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
97. Udskiftningsforretning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
98. Udskiftning 1849: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0011: Pantebok 10, 1 - 200, 1849-1855 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
99. Minnelig utskiftning 1846: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
100. Udskiftning 1841: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
101. Utskiftning 1845: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#) (20 s.)
102. Udskiftning 1848: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
103. Udskiftning 1848: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
104. Minnelig udskiftning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
105. Udskiftning 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0010: Pantebok 9, 500 - , 1847-1849 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
106. Minnelig utskiftning 1845: [Skanna materiale: Statsarkivet i Trondheim, SAT/A-4183/J/Jb/L0009: Pantebok 9, 300 - 499, 1844-1847 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

107. Utskiftningsdokument 1835: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0023: Avskrifter, j.nr 9-1647/1966, 1966, s. 193 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
108. Utskiftningsdokument 1835: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0023: Avskrifter, j.nr 9-1647/1966, 1966, s. 195 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
109. Utskiftning 1852: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0023: Avskrifter, j.nr 9-1647/1966, 1966, s. 378 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
110. Åsteds- og utskiftningssak 1846: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0023: Avskrifter, j.nr 9-1647/1966, 1966, s. 473 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
111. Utskiftningsforretning 1852: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0022: Avskrifter, j.nr 906-2135/1965, 1965, s. 68 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
112. Åstedssak med utskiftning 1845: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0022: Avskrifter, j.nr 906-2135/1965, 1965, s. 232 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
113. Utskiftning av skog 1842: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0021: Avskrifter, j.nr 1868-2207/1964 og 4-894/1965, 1964-1965, s. 327 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
114. Utskiftning av sameiestrekning 1851: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0021: Avskrifter, j.nr 1868-2207/1964 og 4-894/1965, 1964-1965, s. 331 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
115. Utskiftningssak 1832: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0020: Avskrifter, j.nr 905-1844/1964, 1964, s. 82 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
116. Deling av sameieskog og påfølgende skiftning 1822: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0020: Avskrifter, j.nr 905-1844/1964, 1964, s. 144 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
117. Skylddeling som omfatter utskiftning 1836: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0020: Avskrifter, j.nr 905-1844/1964, 1964, s. 207 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
118. Skylddeling som omfatter utskiftning 1836: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0020: Avskrifter, j.nr 905-1844/1964, 1964, s. 212 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
119. Utskiftning og Åstedssak 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0019: Avskrifter, j.nr 4-893/1964, 1964, s. 146 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
120. Minnelig debrev 1833: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0019: Avskrifter, j.nr 4-893/1964, 1964, s. 266 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
121. Minnelig debrev 1829: <https://media.digitalarkivet.no/view/38524/269>
122. Utskiftningsforretning 1834: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0019: Avskrifter, j.nr 4-893/1964, 1964, s. 279 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
123. Utskiftningsforretning 1834: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0019: Avskrifter, j.nr 4-893/1964, 1964, s. 368 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
124. Utskiftningskontrakt 1847: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0017: Avskrifter, j.nr 9-1250/1963, 1963, s. 53 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

125. Utskiftningsforretning 1823: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0017: Avskrifter, j.nr 9-1250/1963, 1963, s. 243 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
126. Utskiftning 1823: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0017: Avskrifter, j.nr 9-1250/1963, 1963, s. 245 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
127. Delebrev (kalt utskiftning) 1828: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0016: Avskrifter, j.nr 706-1878/1962, 1962, s. 208 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
128. Utskiftning 1824: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0015: Avskrifter, j.nr 2-699/1962, 1962, s. 121 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
129. Utskiftning av fellesskap 1822: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0015: Avskrifter, j.nr 2-699/1962, 1962, s. 133 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
130. Utskiftning og skyldsetning 1851: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0015: Avskrifter, j.nr 2-699/1962, 1962, s. 183 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
131. Utskiftningsforretning 1823: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0013: Avskrifter, j.nr 16-1099/1961, 1961, s. 342 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
132. Utskiftning og åstedsrett 1838: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0012: Avskrifter, j.nr 802-1722/1960, 1960, s. 10 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
133. Utskiftningsforretning 1834: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0012: Avskrifter, j.nr 802-1722/1960, 1960, s. 201 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
134. Minnelig utskiftning 1845: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 207 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
135. Udsiftnings- og skyldsætningsforretning 1832: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 279 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
136. Udsiftnings- eller delingsforretning 1851: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 314 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
137. Udsiftningsforretning 1834: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 335 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
138. Udsiftningsforretning 1840: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 383 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
139. Utskiftningskontrakt 1832: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 398 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
140. Skylddeling og utskiftning 1840: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0011: Avskrifter, j.nr 4-798/1960, 1960, s. 413 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
141. Skyldsetning som er udsiftning 1840: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0010: Avskrifter, j.nr 753-1498/1959, 1959, s. 203 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

142. Utbytningsforretning 1834: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0010: Avskrifter, j.nr 753-1498/1959, 1959, s. 227 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
143. Utskiftningsforretning 1825: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0010: Avskrifter, j.nr 753-1498/1959, 1959, s. 266 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)
144. Utskiftning og skylddelingsforretning 1829: [Skanna materiale: Statsarkivet i Oslo, SAO/A-10621/Z/Zd/L0010: Avskrifter, j.nr 753-1498/1959, 1959, s. 287 - Skanna arkiver - Arkivverket \(digitalarkivet.no\)](#)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway